

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ Каленик

Излази са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXVIII
Број 1-2, (169-170), 2007.

Издавач
Српска православна
епархија шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, јереј

Заменик главног и
одговорног уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
Др Зоран Крстић, протојереј
- ставрофор
Миљко Марковић, протојереј
Марко Митић, протојереј
Рајко Стефановић,
протонамесник
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, јереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и
администрација
“Каленик”
Владимира Роловића број 1,
34000 Крагујевац,
телефон 034 371-192
e-mail : kalenic@kg.sbb.co.yu

Тираж
3000 примерака

Дизајн и припрема
Дејан Манделц, иконописац

Штампа
БЕОШТАМПА, Београд

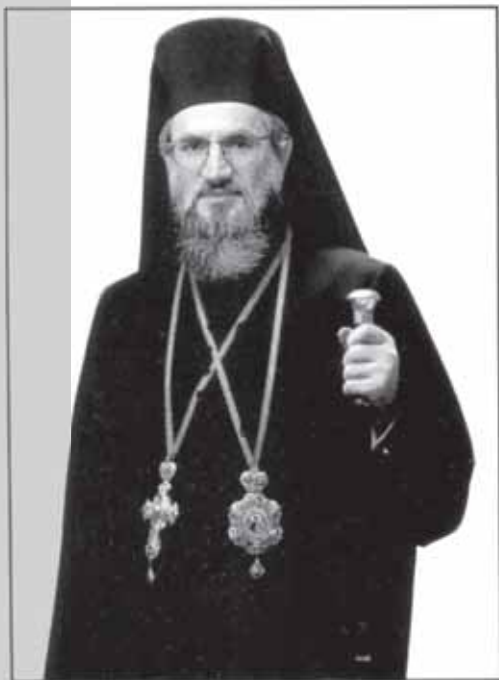
Васкршњи поздрав епископа шумадијског Г. Јована.....	2
Пасха – радосни дан Христовог Васкрсења.....	4
Сергеј Аверинцев, Недокучива тајна последњег силаска Богочовека међу људе.....	10
Вазнесење Господње.....	12
Епископ Атанасије (Јевтић), О Божанској Литургији.....	15
Христо Јанарас, Подвижничтво Цркве и индивидуална врлина.....	19
Жељко Ивковић, Васкрсење и делотворна љубав у Цркви.....	23
Небојша Ракић, Евхаристија у Новом завету.....	29
Горан Мићић, Црква као Евхаристијска заједница.....	31
Југослав Оцокољић, Приближавање икони.....	45
Н. Плећевић и М. Радивојевић, Светитељи и светиње шумадијске епархије.....	50
Проигуман Хиландара Михаило (Коматовић).....	52
Сергеј Левицки, Савремена хришћанска трагедија слободе.....	53

Из летописа Шумадијске епархије
Промене у Шумадијској епархији
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Нове књиге
Дечија страна

Насловна страна: “Силазак у ад”, руска икона, XV век, Temple Gallery, London

РАДУЈМО СЕ И УЗВЕСЕЛИМО СЕ У ПРАЗНИКУ НАД ПРАЗНИЦИМА

Радосним и победоносним поздравом „Христос васкрсе – Ваистину Васкрсе“ вазљубљеном монаштву, часном свештенству и благочестивом народу Цркве Божије у Шумадији честитамо Празник над Празницима – Васкрс и заједно са свима вама кличемо: „Ово је дан који створи Господ, радујмо се и узвеселимо се у њему“

† @ Jovan

како да се не радујемо на овај велики дан Пасхе који је дан васељенске радости и мира? Овом победом радује се читав свет, све што дише и свеколика твар. Радујемо се, јер је Господ победио и разрушио смрт, уништио је „државу смрти“, односно власт смрти. Васкрсењем Христовим над свеколиком твари разбуктала се и разблестала се светлост долазећег свеопштег васкрсења које чекамо – „и живот будућег века“, како исповедамо у Символу вере.

Заиста је Пасхална радост бескрајна, јер се у њој раствара свака жалост и сумња. И због тога у црквеним песмама певамо: „нико нека не риди због сиромаштва, јер се јавило опште Царство“. Тако ми у прослављању Васкрса треба да заборавимо све увреде и огорчености, те певамо у васкрс-

шњој служби: „и онима који нас мрзе опростимо све Васкрсења ради“. Зато ни облачак туге, ни сенка тамних успомена не смеју да помраче блиставо небо светлосног Пасхалног дана.

Пасхална радост је тајанствена и у својој пуноћи надилази свакога од нас. Васкршње откривење Божанске радости и славе, тако често, рекао бих, изненађује нас и затиче духовно неспремнима. То је разлог што нас Црква припрема и узводи у светли дан Пасхе дугим покајним постом и молитвеним бдењем. Без тога би свесцелни смисао Пасхалне победе за нас остао неразумљив и непојмљив. Пасхом се завршава Страсна седмица и радост долази кроз Крст. Радост вечна ушла је у свет кроз Крст Сина Божијег, кроз Гетсименску жалост и добровољно страдања, кроз смрт Јединородног на Крсту. „Јер Крстом радост дође целом свету“, опет певамо у Цркви. Свети оци нас уче да је Васкрсење изнутра нераздвојиво од Крста, од страдања и саме Христове смрти, не само за нас, него и за самог Христа, за „Начелника живота“. Пасха јесте тајна Живоносног гроба.

У прослављању Васкрсења Христовог све је пуно светлости, тишине и љубави Божанске: Господ спасава свет! У томе јесте, заиста, и наше уздање, потпора и нада. Али, како је непрозирна, чак и за Божанску љубав, та ноћ греха! И никада нисмо у стању да до краја осетимо сав тај крајњи ужас греха, учмалости и противљења. „Својима дође и своји га не примише“ (Јн 1, 11). Не само да Га нису примили, но су Га и одбацили, одrekli га се и осудили, и предали Га на смрт. Један од дванаесторице Га је издао. О, како су лако иста уста која су претходно на Цвети усклинула победничко „Осана“, безумно почела да вичу „Распни Га, распни“.

У дане Страсне седмице, пред нама се јасно разоткрива страшни бездан греха, немоћи и neodговорности палог човека. Црква нас подстиче да изнова и изнова проходимо кроз ту страву и кроз тај ужас. Јер грах који је одвео Спаситеља на Голготу није ничији туђи грех, није „њихов грех“, већ наш заједнички грех! Крст Христов је састављен од наших грехова и наша неправда улази у оно време које је Он понео, објашњава свети Филарет Московски. Грех се чини на земљи, али потреса Небо и Сина Божијег низводи на земљу, узводи на Крст и затвара у тесни Гроб. И само тада, када до краја проживимо тај безизлазни мрак греха, приближавамо се Пасхалној радости и опитујемо истинску радост ослобођења – „другачијега, вечнога живота почетак“.

Христово Васкрсење јесте победа над смрћу, над смрћу човеком. Јер управо смрт у човеку јесте плата за грех. После грехопада људи су почели да умиру и тиме престају да буду људи. Јер човек није бестелесни дух и разваплоћена душа, није цели човек. Бог је саздао човека као душу и тело у нераздвојном јединству, ради бесмртног живота. Грех је разбио то јединство, учинивши само човеково бивствовање немогућим. У томе је истински ужас смрти. И зато смрт јесте непријатељ – последњи непријатељ, по речима Апостоловим.

Кроз целу Педесетницу и у сваки недељни дан ми певамо: „Празнујемо умртвљење смрти, разрушење ада и другачијег вечног живота почетак“. Црква сједињује тугу и радост: „Синоћ се погребом с Тобом Христе, а данас устајем с Тобом, Васкрсли. Сараспах се с Тобом синоћ, Ти сам ме прослави, Спасе, у Царству Своме...“

Свети владика Николај жички је певао: “Христос Васкрсе, земљу потресе, тугу однесе, радост донесе”. И заиста, Васкрс је велика радост, потрес неба и земље, одагнање туге, победа над смрћу, ђаволом и над сваким злом и доношење радости Живота вечного.

Сав смисао хришћанског живота јесте у томе да смо створени за вечни живот. Смрт је, у међувремену, ушла и њу, како каже Богонадахнуто Свето Писмо, Бог није створио: „Бог смрти не створи, него је завишћу ђаволом смрт ушла у свет“ (Прем 2, 23-24). Кроз послушност човека ђаволу, улазе у свет и грех и смрт. Међутим, Бог је јачи и од греха и од смрти и од ђавола. Смрт, која је с ђаволом и човеком ушла у свет, бива побеђена Христом: кроз Христово оваплоћење, страдању на Крсту и добровољно прихватање на Себе наше истинске људске смрти и почивању у гробу три дана. Он на Васкрс васкрсава као Богочовек, побеђује смрт и отвара нам широм врата Вечног Живота.

Васкрсење Христово није само вера у бесмртност душе, јер су и многи припадници других религија веровали у њену бесмртност, него је наша вера вера у васкрсење човека, у бесмртност целог човека, и душе и тела. Због тога и доживљавамо смрт као трагедију, као несрећу, као тугу, јер она раздваја човека, разбија јединство душе и тела. Зато и плачемо кад нам умре неко драг. Људски је плакати и туговати, али није хришћански очајавати. То што тугујемо када се раздвајамо, најбољи је доказ љубави, јер љубав неће да се прекине, пресеће и престане. То је доказ који се налази у нама самима, од Бога дат доказ – да смо створени за Живот Вечни. Васкрсење постаје наша нада, јер заиста је Васкрсење испуњење свих наших жеља, чежњи, слутњи и носталгија људских. И на крају, сва природа сведочи да је Бог Творац Васкрсења.

Од почетка до свршетка света, страдање Сина Божијег из љубави према роду људском и Његово славно Васкрсење из мртвих, два су највећа догађаја. Страдање Христово и победа Христова. Још

очекујемо трећи догађај раван овима по величини. То је Други долазак Христов у сили и слави, када ће бити и суд Божији. Ова три догађаја осветљавају наш живот, откривају смисао страдања и указују на пут спасења. Благо онима који ово разумеју – децом светлости назваће се. „Сва страдања садашњег времена нису ништа према слави која ће нам се јавити“, каже Свето Писмо. Зато хришћани треба да знају за живу

нити. Казује му се како треба да се исповеди, да пости, да светкује недељу, да иде у цркву на службу, да врши молитву, да врши милостињу, да се причешћује, да чита Свето Писмо и друге побожне књиге, једном речју, казује му се како треба да извршава све заповести Божије.

Само праведници и покајници могу се истински радовати светлом Васкрсењу Господа. Само они могу видети славу која их

душу у себи, за живог Бога на небу и за живот вечни у Царству Небеском. Шта нам треба више од овога? Све друго је споредно и ништавно према овоме. Заиста, од ова три знања не постоји никакво важније знање у свету. А та три знања показао је и потврдио Господ Исус печатом крви Своје и светлосћу Васкрсења Свога. На нама је, кад ово знамо, да то и творимо. У наше дане, најважније је од свега – *покајање свију и свакога.*

Кад човек учини покајање за све грехе своје, онда му се само собом казује шта даље треба чи-

чека као децу Божију, као синове и кћери Царства Небескога. Зато и сва наша страдања садашњег времена нису ништа према слави која нас чека, ако верујемо у Васкрсење Христово и загробни живот.

Света милост Божија нека вас све покрене на покајање. Благослов Васкрслог Господа Христа нека оживи и осветли душе ваше. Да живи будете на славу Божију, сада и увек. Поздрављам вас све победоносним поздравом: Христос Васкрсе – Ваистину васкрсе.

ПАСХА - РАДОСНИ ДАН ХРИСТОВОГ ВАСКРСЕЊА

Васкрсење Господње представља обнову људске природе, оживљавање, пресаздање и враћање у бесмртни живот првог Адама, који је кроз грех био усмрћен, и смрћу враћен у земљу од које је био створен. Васкрсење Христово је онтолошко чудо које превазилази границе овога света и, премда се у њему збива, оно је надкосмичко у космосу.

Владимир Кидишевић - Мироносице на гробу Господњем

Свему мисленом треба погребљење, то јест, потпуно умирење свега онога што преко мисливог утиче на ум. Када су сва саодношења са појавношћима прекинута и када је истовремено искључена сва природна активност и променљивост, тада се, попут из гроба васкрслог, појављује Логос, који је у њему и који све што је од Њега обујми, са Којим ништа не може бити, само по природи, у односу. Спасење је, стога, по благо-

њихова острашћена делања, а васкрсава и на небо се узноси за оне који напустише старог и који оденуше новог, у Духу сазданог по образу Божијем, човека (Еф 4, 22-24, Кол 3, 9-10); човека што благодаћу приближио се Оцу који „изнад сваког је началства и власти и силе и господства и изнад сваког имена које се може дати, не само у овом веку, него и будућем“ (Еф 1, 21). Све ствари, имена и достојанства од којих Бог је виши, ниже су од онога што у њему благодатно је Бог.

*Свети Максим Исповедник
превео Петар Јевремовић*

ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО - ВАСКРСЕЊЕ НАС КОЈИ СМО ПАЛИ

ристос и Бог наш, пошто беше подигнут на крст, приковавши на њега грех света и окусивши смрт, сишао је у дубину ада. И као што је, када је поново устао из ада,

ушао у Своје непорочно тело од кога се, сишавши доле, нипошто није одвојио, и одмах васкрсао из мртвих, а после тога са великом славом и силом узишао на небеса, тако и сада, када ми излазимо из света и уподобљењем страстима Господњим улазимо у гроб покајања и смирења. Он сам, силазећи са небеса, као у гроб улази у наше тело и, сједињујући се са нашим душама, васкрсава их несумњиво мртве, а затим, ономе ко је тако васкрсао са Христом, даје да гледа славу његовога тајанственог васкрсења.

Дакле, васкрсење Христово јесте васкрсење нас који смо пали. Јер како ће Он, Који никада није пао у грех, како је записано, нити

дати, а не по природи.

Други стослов, 27: Ако нас ради Логос Божији би „распет по слабости“ и ако „устаде по сили Божијој (2 Кор 13, 4), нас ће ради, наравно у духовном /смислу/, Он то увек чинити и трпети, бивајући свима све како би све спасао. Обраћајући се занемоћалим Коринћанима Божански апостол говораше: „не знам међу вама ништа сем Исуса Христа, и то распетог“ (1 Кор 2, 2). Ефежанима, пошто беху савршенији, писаше да „с Њим заједно васкрснуше и да их /Бог/ заједно посади на небесима у Исусу Христу“ (Еф 2, 6), /и то/ по мери свачије моћи. Тако за почетнике у благочестивим делима Он бива распет, страхом Божијим на крст закивајући

БИВАЈУЋИ СВИМА СВЕ КАКО БИ СВЕ СПАСАО

рви стослов, 66: Мистерија је оваплоћења Логоса кључ за све загонетке и слике /типове/ у Писму, и она пружа познање свих умних и тварних појединости. Ко познаје мистерију крста и погребљења, сазнаће /унутарње/ логосе /свег бивствујућег/, док онај што је посвећен неизрецивом силом васкрсења, познаје /претходеће стварања/ мисли Божије.

67: Свим појавношћима треба крст; то јест, одвајање од свега онога што преко чула делује.

се имало изменио Својом славом, икада васкрснути и бити прослављен – Он Који је свагда препослављен и Који такав обитава изнад сваког началства и власти? Васкрсење и слава Христова је, како је речено, наша слава, која у нама бива и коју ми показујемо и видимо Његовим васкрсењем. Пошто је једном Он наше учинио Својим, оно што Он чини у нама Њему се приписује. А васкрсење душе је јединство живота. Наиме, као што мртво тело, ако у себе не прими живу душу и са њом се несмешано не помеша, нити живи, нити може да живи, тако ни душа не може да живи сама по себи, ако се неизрециво и несмешано не сједини са Богом, истински вечним животом. Јер пре свесног, видљивог и осетног сједињења она је мртва, премда је умна и по природи бесмртна. Наиме, нити постоји знање без виђења, нити виђење без осећања (овде говорим о духовним стварима, јер у телесним осећање постоји и без виђења). О чему говорим? Слеп осети када ногом удари у камен, док мртав не. У духовним стварима, међутим, ако не достигне надумно sazрцање, ум не осећа тајанствено дејство. Дакле, ко пре sazрцања онога што надилази ум и смисао и поимање каже да има осећање у духовним стварима, сличан је слепцу који, додуше, осећа када му се догоди нешто добро или лоше, али не зна шта му се налази под ногама или у рукама и да ли му то представља претњу за живот или не. Јер он уопште не разазнаје да ли је у питању нешто лоше или добро, пошто је лишен моћи и чула вида, па се отуда често догоди да, када узме штап да би се одбранио од непријатеља, уместо њега пре удари сопственог пријатеља, док му непријатељ стоји пред носом и смеје му се.

У васкрсење Христово већина људи, додоуше верује, али мало је оних који га јасно виде, а они који га нису видели не могу ни да се поклонe Христу Исусу као светом и Господу. Јер речено је: „Нико не може да каже да је Господ Исус, осим Духом Светим“ (1 Кор 12, 3). А на другом

месту: „Дух је Бог и они који му се клањају у духу и истини треба да се клањају“ (Јн 4, 24). Ни свештене речи које свакодневно устима произносимо не кажу: „У васкрсење Христово повероваше“, него: „Васкрсење Христово видевши, поклонисмо се Светом Господу Исусу, једином безгрешном“. Како то да нас сада Дух Свети подстиче да говоримо (као да смо га видели, а нисмо), „васкрсење Христово видевши“, иако је Христос васкрсао једанпут пре хиљаду година, а ни тада Га нико није видео док је васкрсавао? Зар Божанско Писмо хоће да нас наведе на лаж? Далеко било. Оно, штавише, заповеда да говоримо истину како Васкрсење Христово бива у сваком

верних и то не једном, него, могло би се рећи, свакога часа сам Владика Христос у нама васкрсава, блистајући и сијајући зрацима непропадљивости и Божанства. Јер светлосно присуство Духа показује нам васкрсење Владичино које се догодило ујутро, а тачније је рећи да нам даје да гледамо самог

васкрслог. Зато ми и кажемо: „Бог је Господ и јавио нам се“ (Пс 117, 27), а наговештавајући његов други долазак додајемо и говоримо: „Благословен је Који ће доћи у име Господње“ (Пс 117, 27). Дакле, онима којима се јави, васкрсли Христос свакако се објављује духовно самим духовним очима. Јер када се Духом јави у нама, Он нас васкрсава и оживљује из мртвих и даје нам да Га у себи видимо читавог и живог, бесмртног и вечног, и не само то, него нам јасно даје да знамо како нас са Собом саваскрсава и сапрославља, како и читаво Божанско Писмо сведочи.

*Свети Симеон Нови Богослов
превела Јелена Петровић*

Владимир Кидишевић - Скицање са крста

ВАСКРСЕЊЕ – ОСТВАРЕЊЕ ЦЕЛОКУПНЕ ЉУДСКЕ ИСТОРИЈЕ

ристос је васкрсао и у Христу је васкрсло цело човечанство које још увек живи смртним животом Старог Адама. Између васкрслог, прослављеног човечанства Христовог и нашег човечанства постоји онтолошки прекид (transcensus) који не може бити испуњен никаквим кретањем од једног ка другоме. Али остаје и унутрашња веза, штавише, постоји неразрушиво јединство Сина Човечијег са људским родом,

(Јн 16, 13). „А сад сам вам рекао, пре него се збуде, да верујете када се збуде“ (Јн 16, 13). Опроштајна беседа не садржи само велика обећања, већ она позива и на велика дела, чији је узор дао Спаситељ: „Да не творих међу њима дела која нико други није творио, не би греха имали: а сада су и видели, и омрзнули и мене и Оца мојега“ (Јн 15, 24).

Према томе, постоји ли неки узајамни однос између земаљског живота човечанства са његовим делима и његовог будућег васкрсења које се већ догодило у васкрсењу Христовом? Не можемо тврдити да постоји непосредна веза, јер ту постоји транцензус, апсолутно чудо, нови стваралачки акт Божији, али не можемо ни сасвим одбацити такву везу, јер не васкрсава ново, већ исто то земаљско човечанство. Међутим, ми не можемо својим мишљењем реализовати за себе ту везу,

јер ту је чудо које разбија нашу мисао са њеним законом континуитета, логичког и природног. Васкрсење не може ући у нашу свест као циљ, као један од циљева, па макар и крајњи, али оно не може бити ни одстрањено из ње као руководећа идеја, као идеал ума (Кант). Оно је недостижно и неоствариво искључиво људским снагама у оквирима земаљског света са његовом узрочношћу, света којем такође предстоји да се пробрази и постане ново небо и нова земља, јер и преображава и васкрсава Бог који је васкрсао Христа, васкрсава нас Христос (Јн 5, 20-30). Али, да ли се тиме одстрањује веза између живота овога века и васкрсења. Може ли се васкрсење схватити само као једностранни акт Бога, спасоносно божанско насиље над тварју услед некакве божанске самовоље, ван узејамног дејства са творевином? Зар се сам Христов долазак у свет није збио као испуњење времена и рокова, зар он није претпостављао за себе људска дела и до-

стигнућа у читавом човечанству и у старозаветној цркви? И, с друге стране, зар историја Цркве само зато да би припремила долазак антихриста са сваком поквареношћу и безверјем и на крају се не своди чак и на чисту нулу добра, него на минус? наравно, не. Чак и ако је тај резултат последња деоба и последње испуњење. А ако је тако, онда сва људска дела на која нас позива Христос и даје нам узор у својим чудима, сва она имају однос према крају, то јест васкрсењу, са људске стране воде ка њему. То не уклања деловање Очеве свемоћи у свету, али ни оно не представља онтолошко насиље над творевином. Зато, као што дела имају свој интеграл у Делу, тако га и чуда имају у Чуду. Ми не можемо одредити њихов непосредни узајамни однос, не само због тога што је божанско деловање недокучиво за човека, него и због тога што ту имамо посла са човековим стваралачким задацима, где делују слобода и надахнуће. Ономе што човек мора или не мора да учини, није својствено да буде унапред познато, јер оно је ново у историји. Ту ћуте, разуме се, предвиђања и пророчанства, и говори само заповест стваралаштва и његов врховни циљ. Човеку није дато да унапред зна шта постиже или не постиже човечанство на свом путу. Штавише, ту имамо различите могућности, па према томе и условност пророчанства. Може се само рећи шта му је дато да постигне. Дела човечанска служе животу који је пребивајуће чудо Божије у овом свету и треба да воде овај привремени живот ка животу васкрсења, који је дело Божије изнад дела људских. Стога је свеопште васкрсење Богом остварени интеграл целокупне људске историје и свих људских дела. О небеском Јерусалиму је речено: „И народи ће ходити у светлости његовој, и цареви земаљски донеће славу и част своју у њега“ (Откр 21, 24).

*Протојереј Сергеј Булгаков
превео Зоран Буљугић*

Владимир Карановић -
Мироносице на гробу Господњем

према обећању „Ја сам с вама у све дане до свршетка века“, према Његовом борављењу на земљи четрдесет дана по васкрсењу, у складу с Његовим присуством у евхаристијском телу и крви, и Његовом пребивању у свету у крви и води које су се излиле из Његовог ребра. Христос живи у појединачном човеку и у Свом човечанству, и делује у њему дајући му нове снаге. И Христос оставља Свом човечанству, Цркви, у опроштајној беседи, преко својих ученика, следећи завет и обећање, узводећи Своја сопствена дела Оцу, Он позива на веру у Њега због дела Његових. „И што год да заштете од Оца у име моје, то ћу учинити, да се прослави Отац у Сину“ (Јн 14, 11-14). „А Утешитељ, Дух Свети, тога ће Отац послати у име моје, он ће вас научити свему и подсетиће вас на све што вам рекох“ (14, 26). „А када дође он, Дух Истине, увешће вас у сву истину; јер неће говорити од себе, него ће говорити оно што чује и јавиће вам оно што долази“

ИЗА НАШЕ СМРТИ ОТКРИВА СЕ ВЕЧНОСТ

нај за човечанство универзални поглед, да након смрти физичког тела не умире цео човек него некакво његово духовно језгро остаје, није привилегија хришћанства, већ је најшира, најраспрострањенија представа. Бесмртност душе, неуништивост нашег „ја“ – то је део природне структуре човековог бића, то је наша природа. И баш зато, човек подсвесно, у суштини, не верује у своје потпуно уништење, он не може чак ни да замисли шта је то „ништа“, јер управо његовом „ја“, средишту његове личности, припада свест о неуништивости.

Повратак људи оданде одакле раније није било повратка, односи се на природно биће човека.

Међутим, хришћанско учење превазилази границе тог бића. Ако се окренете хришћанском православном Символу вере, нећете тамо наћи овакве речи: „Верујем у бесмртност душе“.

Усудио бих се чак да кажем да хришћанство уопште не верује у то, него да то једноставно сматра нечим прилично природним. И, могуће је томе додати, нећу да инсистирам, али није искључено да ће у најскоријој будућности која се назире, тај факт доживљавања помоћу сазнања свога тела постати већ и објект научног сазнања. У Символу вере је речено ово: „Чекам васкрсење мртвих и живот будућег века“, не бесмртност душе, него васкрсење мртвих. У томе је била и биће принципијелна разлика између хришћанског учења о есхатону, између хришћанске есхатологије и есхатологије свих других философских концепција и религиозних учења. Јер, за хришћанство је бескрајно вредно управо то да је човек оваплоћено биће, биће у плоти, да је Бог утиснуо Дух у материју, да је игра

плоти, игра природе, разноликост материјалног света, постала оно окриље у коме блиста дух.

Разоваплоћење човека није само ослобађање од немоћи и слабости плоти, то је, да тако кажемо, ограничавање човека, јер је човек замишљен као биће уписано, урасло у плотски свет. „Ја сам веза светова“ – каже песник. Веза светова – то значи да у нама живе не само физички свет и хемијске тајне, него и сви елементи на којима почива Универзум. Преко нас дух закључује савез са читавом природом, и живом и неживом. И са хришћанског становишта била би очигледна гршка када би се у потпуности прихватила позната

грчка концепција о телу као гробници.

Тело, каже апостол Павле, јесте храм Светога Духа, а кад је храм, онда је значи нешто свето. Значи да природа није само некакво искушење за нас, да је тело једноставно нешто што треба да нас депримира – ставили смо омчу око врата, а затим се дух ослободио и полетео као птица. Не, овде постоји некаква велика замисао: оваплоћено биће, дух који, према речима песника, може да буде месија природе.

*о. Александар Мењ
превео Владимир Меденица*

СВЕ НА СВЕТОЈ ГОРИ ЗРАЧИ НЕКОМ ПОСЕБНОМ СВЕТЛОШЋУ

очело је велико ускрсно богослужење. У мраку се певају песме бола и кајања. Њих, међутим, све чешће прожима и према нашим срцима отвара мотив скорог избављења. А онда – неискazано весеље!

Откако је први пут недвосмислено одјекнуло „Христос воскресе

последњем тренутку, сви дођите, не оклевајте, јер је велика милост која се данас излива на свет.“

Радост живима који заједно са Христом васкрсавају из своје греховне пустиње; радост мртвима који заједно са Христом устају у живот вечни. Ове ноћи, побеђена је смрт. У тријумфу, наред хиландарског дворишта, са монасима су делови Часног Крста и мошти светитеља, мошти светог пророка Исаије кога помиње Златоусти пасхални проповедник.

И небеска, рајска звоњава. После неколико тренутака тишине над тишинама, густу ноћ као руком однесе најпре неколико брзих и ситних сребрних удараца у мала звона, па преблаги бас који им споро потврђује, па поново убрзано саопштавање малих: празника је, празник! Онда се бас распева, безуспешно и бескрајно симпатично покушавајући да следи ритам враголастих сопрана. Полијелеј и чираци, али и кипариси у дворишту, па чак и моћни Савин пирг, попут усхићеног цара Давида у узбуђењу играју. Са њима шума, околна брдашца и таласи недалеког мора, и први знаци нове, умивене зоре.

Како је ишчилео, куда нестало умор узастопних на ногама проведених ноћи? Ево, завршена је ускршња Литургија, завршен је и свечани пријем у манастирској диванхани. Сви су већ свима честитали празник, начашћавали се ускршњим јајима, ратлуком, колачићима и кафом, а никоме ни на памет не пада да оде на починак. Настављају се посете, друштво се сели из келије у келију, причају се веселе приче. А манастирским ходницима непрестано одјекује тропар у свим варијантама, и српским, и грчким, и руским. Весела лица монаха као да на свадбу иду.

Кад су се старији већ мало задували и почели полако да се повлаче, монашки подмладак је кренуо ван манастирских зидина, да и са пољима подели радост.

Пале кандила пред олтаром мале цркве манастирског гробља. И са истом радошћу силазе у костурницу, где су на једноставним, grubим полицама порађане стотине безимених лобања њихових претходника. Ускршњи тропар овде одјекује посебном снагом: монаси који ту почивају све су своје животе посветили данашњем празнику и он је пре свега њихов. Нема дирљивије радости Ускрса од радости која је подељена са овим скромним, ћутљивим свечарима. Сав смисао ових костију, на овом месту, везан је једино и искључиво за овај празник.

Цела ова недеља после Ускрса се зове светла. И све на Светој Гори зрачи неком посебном светлошћу. Светлоплаве и сребрне одежде свештеника, погледи што се измеђују на стазама, гласни поздрави на грчком и словенском. И овај монах са којим сам се дао на пут светао је од главе до пете: плавокос, белопут, млад као роса. Са одушевљењем прича о келији у којој већ неколико месеци учи иконопис и грчки језик, живи и служи Литургију са још десетак младих монаха – Грка. Њега, Србина, примили су као рођенијег од свих својих. „Старац“ га обасипа толиком љубављу да му је готово неугодно, помишља да је неоправдано повлашћен. Прича како иначе строги старац, за тренутак када се монаси одмарају, разговара са њима тепајући им, као најљубљенијим својим синовима.

Зар је вештина љубави заиста тако потиснута на маргине света коме припадам, сведена на тај више друштвени него животворни однос, на бежање од самоће и прокажености, на страх од неуспеха – па тешко могу и да замислим старца који тако интензивно воли своје ученике и духовна чеда?

Павле Рак

Дејан Манделц - Пресвета Богородица

се из мртвих“, покуљала је бујица радости, напунила собом храм и незадрживо планула у свим правцима. Два пута у току ове ноћи цела се црква покретала: свеће и фењери, хоругве и крстови, иконе и кивоти уз победничко брујање тропара излазили су у прозобло манастирско двориште да га својом вешћу огреју, да озаре небо, над њим и читава васиону.

Ту, у дворишту, чита се пасхална посланица светог Јована Златоустог: „Дођите сада, ви који сте се трудили, по заслужену плату. И ви, који сте труд почели тек на пола пута, и ви, који сте пришли у

КАКВА РАДОСТ, КАКАВ ТРИЈУМФ!

на Велику суботу, мало после поноћи, мајка би пробудила Евангелиноса и Морфо, и док су се издалека чула звона, одлазили су у цркву, где се појало „слатко моје пролеће“ и друге песме из статија. И сви верници су, са упаљеним свећицама, излазили у порту, испред бледог светла опадајућег месеца, док је зора већ рудела и белела се, пратећи Плаштаницу која је бљештала од мноштва свећица. Благи ветрић је тихо миловао пламичке не гасећи их, а пролеће је слало своје најзабраније мирисе Страдајућем и Погребеном, као да је и оно певало: „Слатко моје пролеће, најдраже моје дете!“. И море је запљускујући обалу и роморећи понављало: „Авај! Најслађи Исусе!“. Деца која су ишла испред поворке, громогласно су викала: „Господи помилуј! Господи помилуј!“. Евангелинос је певушио са осталима: „Го’поди поми’јуј!“.

Касније је изашло сунце Велике суботе, распрштајући неизбежну маглу Великог петка (коју сачињава сива мешавина дана, и прецрна, као Арапин црна ноћ). Евангелиноса је пробудило бљејање овнића, кога је спремао да, за породицу капетан-Комњаноса, закоље сусед Никола, муж Миљие. Евангелинос и Морфо су изашли у двориште. Како је лепо! Какав дан! Како је јагње било бело! И како је, јадно, бљејало (бее – бее)! Тада није изгледало много несрећно, иако ће бити заклано. И оно друго, безгрешни Агнец, Безгрешни који узима грех света, и тај други, невини Агнец се води на заклање...

Увече би отац доносио кући васкршње свећице, лепе, танке, украшене. Каква радост, какав тријумф! Замислите лепе, мале свећице са вештачким цвећем, са украсним, златним папиром. Евангелинос је желео да узме сестрину, говорећи, да је та већа.

Мајка би му је дала, али је малишан поломио док се играо са њом, поломио је и своју, а после је бризнуо у плач. Отац му је купио другу, пошто га је обавезао да обећа да је неће узимати у руке све до поноћи, када ће поћи у цркву.

Малишан је заспао све плачући и радујући се.

После поноћи, пошто је стигао Васкрс и читав храм блештао, и трг је блештао при светлости свећица. (...)

Слатки Васкрс! Мајка радости! Слатка мајка! Васкршње оваплоћење!

Али Христос је обећао да ће са изабранима пити нови род виноградски у царству Оца својега, а химнописци су појали: „О, Пасха, велика и светла, Христе! Подај нам да имамо потпуно удела с Тобом у незалазном дану Царства Твога“.

*Александар Пападијамандис,
Васкршње приче
Превела Марина Вељковић*

ВАСКРШЊА ХЕРУВИМСКА ПЕСМА

Уста Христове од гроба као силан и посрами оне који Те мрзе, и који измолише од Пилата да чувају тело Твоје и ставише печате на камену и стражу поставише. О њихове слепоће! Против своје воље показаше васкрсење и не хотећи благовестише нама, који у њега верујемо, да (као што) је дошао у свет и девичанску утробу сачувао неоштећену, па тако и од гроба васкрсе, запечаћеним каменом показавши божанство. Стога сви у радости ускликнимо Њему: избави људе, своје, човекољубче, од руке варвара, који насрћу на нас, и спаси душе наше, алилуја.

Ова Херувимска песма налази се у рукописном типичу манастира Хиландара (бр. 493, л. 158, 14. век) и рукописном типичу манастира Крке (бр. 26, л. 1, 16. век). Објавио ју је професор Прибислав Симић (*Богословље*, Београд 1965, св.1-2), уз следећу напомену: „У нама доступним грчким рукописима објављеним код Гоара, Brightmana и Димитријевског нема ове песме. Нема је ни у руским рукописима, па зато претпостављамо да је ово дело неког анонимног српског песника из средине 14. века. Да је ова песма, заиста, настала у 14. веку види се по томе што се у поменутом Хиландарском типичу налази многољествије цару Стефану Душану. Ово потврђује и завршни текст песме где се моли избављење од непријатеља који насрћу на нас. Ти непријатељи су Турци, који су у то време продрли на Балкан и почели да освајају православне земље.“

НЕДОКУЧИВА ТАЈНА ПОСЛЕДЊЕГ СНАСКА БОГОЧОВЕКА МЕЂУ ЉУДЕ

ред сам почетак својих мука Господ окуља ученике на Тајној вечери. Иако је Господ наш имао право да каже: „Ништа нисам говорио тајно“ (као што је рекао непријатељима својим); иако је хришћанству страни расположење завере и конспирације, а тим пре празна игра

ница између верности, макар и несавршене, и потпуности издаје - остаје. То је страшна граница: непомирљив судар између Његове великодушности и светости, између царства Божијег, које он објављује и доноси људима, и царства Кнеза овога света. То је толико непомирљиво да се, приближавајући се тајни Христа, на-

људе. Цар царствујућих и Господ господствујућих својим рукама пере ученицима ноге и на тај начин показује своју смерност свима нама. Чиме се то може превазићи? Само једним: предати себе смрти. И Господ то чини.

Ми смо - слаби људи. И када наша срца постају мртва ми желимо благостање. Али док нам је срце живо, грешно али живо - за чим жуди живо срце? За тим да постоји предмет љубави, бескрајно достојан љубави, да буде могуће да се такав предмет љубави нађе и да се њему служи, не жалећи себе. Сви снови људски су - неразумни, зато што су снови. Али људи су живи док живо срце стреми не благостању, већ жртвеној љубави, томе да будемо обрадовани неизрецивом великодушношћу према нама и да нам некакав део великодушности одговори на то и верно служи Цару царствујућих и Господу господствујућих, који је толико великодушан према својим слугама. Господ наш у лицу апостола назвао нас је својим пријатељима. О томе је још страшније помислити него о томе да смо робови Божији. Роб може клањајући се да сакрије поглед; пријатељ не може да избегне сусрет с погледом свог пријатеља - прекоран, опраштајући, који види срце. Тајна хришћанства, за разлику од тобожњих тајни којима лажна учења саблажњавају људе - јесте као погледу недокучива дубина најпрозирније воде која је, ипак, толико велика да јој дна не видимо; а она га и нема - то дно.

Шта се може рећи ове вечери? Само једно: да су Свети Дарови, који ће нам бити изнети и дати - управо исти они, тело и крв Христова, које су с невероватним потресом срца кушали апостоли. И овај наш скуп - то је иста она Тајна вечера која траје. Молићемо се да не одамо Божију тајну - тајну која нас спаја с Христом, да доживимо ту топлоту тајне, да је не издамо, да одговоримо на њу макар и најнесавршенијом верношћу.

с тобожњим тајнама, у тајанственошћу, са скривеним, као што је својствено окултистима, у срцу хришћанства је - тајна. Вечера Христова је - тајна. Пре свега зато што се ученици окуљају око Учитеља кога свет мрзи, кога мрзи Кнез овога света што пребива у обручу злобе и смртне опасности, која открива великодушност Христову и захтева верност од ученика. Тај захтев, прекршен страшном издајом од стране Јуде и несавршено испуњен од стране других ученика који падају у дремеж услед малодушности, услед малодушних слутњи, онда кад треба да буду будни с Христом за време молитве о Чашама. Петар се у великом страху и с клетвама одрекао свог Учитеља. Сви ученици су се разбежали. Али гра-

лазимо пред последњим избором. Јер, приближавамо се Христу толико близу, да верници других религија то не могу ни да замисле.

Они не могу да замисле да је могуће толико се приближити Богу, колико се приближавамо ми, када кушамо тело Христово и пијемо крв Његову. То је тешко и замислити, а камоли изговорити! Како ли је било апостолима да први пут чују речи којима је Господ успостављао истину Евхаристије! И тешко нама ако не осећамо макар делић оног трепета који је тада, мора бити, обузео апостоле.

Тајна вечера представља тајну и због тога што је требало да буде скривена од непријатељског света, и зато што је у њеној суштини - недокучива тајна последњег силаска Богочовека међу

Блажени Августин је о Евхаристији говорио за наше малодушно срце прилично тешке речи. Он је тумачио Евхаристију, рецимо, као позив на мученички подвиг: за тело и крв које је Христос дао за нас, ми треба да будемо спремни да дамо наше тело и нашу крв. На подвиг мучеништва у пуном смислу позвани су малобројни и ми нећемо говорити о стварима које су за нас сувише високе. Али ако нам Господ наш предаје, оправши ноге наше, тело своје и крв своју, како онда да не поднесемо великодушно макар оне мале незгоде које морамо поднети?!

Помолимо се да никада не забравимо тајну у коју смо примљени великом тајном - Тајном вечером, да је никада не одамо непријатељима видљивим и невидљивим, да никада не доживимо камену неостељивост према њој. И да наше срце хрли да служи Цару царствујућих који је толико милосрдан, толико близак - до последње блискости, до блискости Јаства које кушамо.

И још једна мисао требало би да дође свакоме ко слуша ово читање Јеванђеља. Видимо да се Господ наш у свом земаљском животу држао старозаветног Закона. И у град Јерусалим Он је дошао због циклуса празника који је постојао код Јудејаца - између јудејске Пасхе и јудејске Педесетнице. Дошао је не да руши, већ да испуни, и Његов живот је почео тиме што се Он по Закону подвргао обрезивању. Зашто је, пак, у једноме Господ наш тако доследно бацио изазов законштву - у питању потпуног нерада, који су јудејски законичари захтевали од човека суботом? Свакако, то нас учи томе да је доброта важнија од обреда, важнија од обредне правилности, то нас спасава од обредне вере. Па ипак, изгледа да се не ради само о томе. Шта је јудејском вернику значило нарочито строго поштовање суботе? - Значило је да је стваралачка делатност Бога завршена до седмог дана: седмог дана Бог је отпочинуо од напора својих, и та завршеност Божијег дела празнује се сваке суботе. И нерад верника је - потврда његове вере у то да се свет неће променити. (Иако

је код Јудејаца у Христово доба постојало учење, не сасвим јасно, о будућем веку и о васкрсењу, у које су веровали фарисеји; садужеји су га, узгред, негирали, тако да то још није била општа вера.) Ако се празнује одмор Бога, који се схвата као потпуни нерад, као прекид Његовог стварања, свет је, дакле, стабилан. То је описано с тужном лепотом у књизи Проповедничковој: шта је било, то ће и бити.

Томе Господ наш супротставља другачије учење, које не руши смисао Старог завета, али га допуњује: одмор Бога - није престанак Његовог стварања (иако је свет Божији довршен и савршен у оној мери у којој није покварен деловањем палих духова и палих људи). И сада, видећи свако дело Божије - напупеле гране у пролеће, и сваку другу творевину - ми чујемо речи Творца о томе да је то добро веома. Па ипак замисао Бога још није остварена - замисао о преображају света. Бог нас је створио људима, а ми смо сами себе учинили палим људима. Али Бог жели да нас уздигне до такве врлине, за коју апостол Јован у својој посланици не налази речи, говорећи: ми смо сада деца Божија, али не знамо шта ћемо бити. И речи Господа: Отац наставља да дела, наставља да ствара, и Ја настављам. Знамење тога је - исцељење у суботу.

Милост Божија је безгранична, издашна, она предухитрава човека, његове захтеве и молбе, а да и не говоримо о његовом исправљању. Али милост Божија је захтевна. Ми знамо како се понашамо с туђом малом децом, а како са својом децом. Туђу малу децу, за коју не носимо одговорност, радо ћемо помазати, ако нисмо баш сасвим зли људи, даћемо им нешто слатко, радоваћемо им се и ништа од њих нећемо тражити. Ми за њих не одговарамо. То је за њих и за нас радост тренутка, која нема наставка ни будућег смисла. Али Бог је према нама добар не као туђи чика који нам поклања бомбону и одлази својим путем ништа од нас не тражећи. Христос дочекује човека кога је исцелио и подсећа га на то да је вели-

ка милост коју је добио - у исто време и захтев: не грешите. Што нам Бог више даје, то више од нас тражи.

Још боље ће бити ако схватимо да је Његова захтевност према нама - најбоље што нам Он пружа. Речи "не грешите" казане су човеку излеченом од веома тешке, веома дуге болести, ослобођеном најчемерније невоље. Али нико од нас, чак ни они који живе у благостању и наводно безбедним животом, не зна изнад каквих бездани нас води, нас следе, који те бездани не видимо, рука Божија. И те речи су упућене свакоме од нас: не грешите, да ти се не деси не-

што још горе. Јер чак и они међу нама (а много ли је таквих међу нама?), који немају сећања на тек минулу, чудом избегнуту тешку невољу или несрећу која их је задесила и затим узмакла, имају све разлоге да знају да им у сваком тренутку може бити много горе. Ми смо себе и Божији свет довели у такво стање када невоље морају да нам се догоде. И било би разумно - да не говоримо о томе да је то дуг захвалности - да не грешимо, зато што Господ не поступа с нама према гресима нашим. Амин.

Сергеј С. Аверинцев
Превела с руског Мирјана Грбић

ВАЗНЕСЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

ПОМНРЕЊЕ БОГА И ВАСЦЕЛОГ ЧОВЕЧАНСТВА

идите ли ово наше заједничко празновање и радовање, које је у Васкрсењу и Вознесењу Господ наш Исус Христос даровао онима који верују у Њега? Оно нам је дошло кроз туговање. Видите ли живот, или боље рећи, ову бесмртност? Она нам се јавила кроз смрт. Видите ли небеску висину, на коју

апостолима да остану у граду Јерусалиму док се не обуку у силу са висине, обећавајући да ће им послати обећање Свога Оца, под чиме треба разумети ниспошиљање Светога Духа као помоћ у делу њихове проповеди по целом свету. Дух Свети је требало да им да неопходну снагу за извршење овог великог дела – проповеди Јеванђеља свему свету. Затим

ремену се узноси на небо. Шта то значи? То да Он не жели да прекине свој благослов, већ наставља да бескрајно благосиља Своју Цркву и Њене вернике. Помислимо, браћо, да су и сада над нама подигнуте Његове руке, и Његов поглед, и Његов благослов. Какав стид и страх за оне који у световној метежности забрављају на Њега! Каква радост за оне који Га љубе!“ Ученици су се „поклонили“ Богочовеку који се узносио Своме Оцу, „и вратише се у Јерусалим са радошћу великом“. Ова радост је долазила отуда што су они сада својим очима угледали славу свога Господа и Учитеља и чekali испуњење Његовог обећања о славу Светог Духа. Они као да су се сада препородили, без сумње као резултат четрдесетодневног боравка с њима Васкрслога Господа Који их је учио тајнама Царства Божијег. У том молитвеном стању узвишеног духовног полета они „беху непрестано у храму хвалећи и благосиљајући Господа“ за све што су доживели,

је, возневши се, засео Христос, и превечну славу, којом је био прослављен у телу? Она се јавила кроз његово смирење и униженост“ (Григорије Палама).

Последње јављање васкрслог Христа Спаситеља, које се завршило Његовим вознесењем на небо, најдетаљније описује Свети Лука. О томе укратко говори и јеванђелиста Марко. Ово јављање се догодило у Јерусалиму где су, према томе, апостоли поново отишли из Галилеје, по истеку четрдесет дана током којих им се Господ више пута јављао учећи их о Царству Божијем, како о томе говори Свети Лука у првој глави књиге Дела Светих апостола (1, 2-5). Господ је заповедио

је Господ извео Своје ученике из Јерусалима до Витаније, која се налазила на источној падини Маслинске горе, „и подигавши руке Своје благослови их“, очигледно изговарајући познате речи, како је било прихваћено у Старом завету, али које јеванђелиста овде не наводи. Символички поступак подизања руку при благосиљању био је познат у Старом Завету, како на пример каже Трећа књига Мојсијева (9, 22). „И док их Он благосиљаше, одступи од њих и узношаше се на небо.“ „Какав необичан начин поступања“, каже о томе московски митрополит Филарет: „Господ благосиља, и још не завршава благослов него наставља да благосиља, и у међув-

видели и чули, и за узвишену мисију проповеди јеванђељске науке која им предстоји. Свети Марко додаје овоме да Господ, узневши се на небо, „седе Богу са десне стране“. Ово је сликовито изражавање које се заснива на одређеним виђењима (Дап 7, 36), и које означава да је Господ и по људској природи примио Божанску власт над целим светом заједно са Богом Оцем, јер седење са десне стране на језику Библије означава деобу власти онога који заузима такво место са самим оним који седи на престолу.

*Архиепископ Аверкије
превели Ђорђе Лазаревић и
Ксенија Кончаревић*

акав је овај предстојећи празник?

Веома је он, љубљени моји, и поштован и велики! Он помисао човекову превазилази и достојан је да се као велика милост Божија, која га је и приредила, поштује. Јер данас је помирење Бога и васцелог човечанског рода обављено. Данас се дуговремена завада отклонила и велики рат прекинуо, данас се онај чудесни мир, који се раније ни очекивао није, повратио. Јер ко би се и понадао да ће се Бог са човеком помирити; не због тога, што би Господ немилостив био, но што је слуга немаран; не што је Господ жесток, но што је роб неразуман. (...)

Принео је дакле Христос првину природе наше Оцу и Отац је тим приносом тако задовољан био, што по достојанству приносиоца, што по чистоти приноса, да га је одмах Својим рукама прихватио и покрај Себе положио, рекавши: „Седи Мени с десне стране“ (Пс 109, 1).

А којој је природи рекао: „Седи Мени с десне стране“? Оној, која је саслушала: „Јер си прах, и у прах ћеш се вратити“ (Пост 3, 19).

Па зар не беше природи тој довољно што се и на небо успела? Зар не беше доста, да је и међу анђелима остала? Зар не би и то неисказана част за њу била? Али она се винула и изнад анђела, прешла арханђеле, превазишла херувиме, узлетела више серафима, прошла начела и није се зауставила, док до Божијег престола није достигла.

Да ли видиш ти колико је небо од земље далеко? Али боље је одоздо да почнемо. Видиш ли колико је растојање од пакла па до земље; и опет од земље па до неба, и још од неба па до анђела, арханђела, до горњих сила и чак до самог престола царског? Па кроз сва та пространства и сву висину Христос је нашу природу узнео.

Погледај, молим те, на каквом је ниском месту она била и куда се успела? Нити ко сићи ниже могаше, где је човек сишао; нити пак више успети се, где га је Христос

са собом узнео. А на ово је и Павле мислио кад је рекао: „Онај који сиђе то је исти који и узиде“ (Еф 4, 10).

А где је сишао и где узиде?

„Сиђе – вели – у најдоња мјеста земље... и узиде више свију небеса“ (Еф 4, 9-10).

*Свети Јован Златоусти
превели Александар Павловић и
Александар Баковац*

а данашњи дан Господ није само, након Васкрсења, стао међу Своје ученике, него се и одвојио од њих. Он се

пред њиховим очима вазнео на небо, ушао у истинску Светињу над Светињама и сео са десне стране Оца, изнад сваког началства и власти, изнад сваког имена и достојанства које се познаје и именује како у овом тако и у будућем веку. Као што је и пре Васкрсења Господњег било много васкрснутих, тако је и пре Његовог Вазнесења било много вазнетих. Дух је узнео пророка Јеремију, а ангео Авакума. Изнад свега се пише о ватреној кочији којом је био узнесен Илија. Он, међутим, није прешао границу земље (земљине атмосфере) и била је то само нека промена нестатности, јер вазнесењем је сваки од њих узиман са земље, али није излазио изван граница земље. Исто тако су се и они који су били васкрснути изнова враћали у земљу и умирали. Међутим, када је Христос васкрсао из мртвих, смрт није могла да овлада Њиме, исто као што сада, када се вазнео, сва висина се нашла по ногама Његовим, сведочећи свима да је Он Бог Који је изнад

свега.

„Ово је откривена (јављена) гора Господња“, каже Исаија (2, 2), а изнад свих врхова духовних гора је дом Божији – тело Господње, јер у телу није дошао ни ангео ни човек, него Сам Господ Који нас је спасао, поставши ради нас сличан нама и истовремено непромењено остао Бог. И као што, силазећи, није променио своје обитавалиште божанске природе, него је на вишњи престо посадио нашу природу коју је примио. Заиста, требало је да прворођени из мртвих изведе пред Бога нашу природу, као неки зачетак прворођених испред целог рода.

Ма колико претходних вас-

крсења и вазнесења да је било, ниједно не празнујемо тако као Васкрсење и Вазнесење Господње, јер ми нисмо нити ћемо бити учесници тих других (вазкрсења и вазнесења). Од њих немамо другу велику корист, осим тога што нас она приводе вери у Васкрсење и Вазнесење људске природе (коју је Господ наш Исус Христос примио Оваплоћењем) па чак не ни само људске природе (као такве), него и оних

koji veruju u Христа i tu veru pokazuju na delu. Sve ono što je Gospod, nerođen i nestvoren po Svojoj Božanskoj prirodi, učinio – učinio je radi nas. I taj zemački život koji je proživio – On je proživio radi nas, pokazujući nam put koji vodi u istinski život; i to što je postadao u telu - postadao je radi nas, isceđujući naše strasti; radi naših sopstvenih grehova otišao je u smrt; radi nas je i vaskrao i vazneo se, pripremajući nam Vaskrešnje u beskrajnom veku, jer svi koji nasleduju ovaj život podražavaju, koliko je to moguće, savšavaње Његовог домостроја

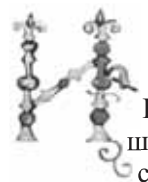
на земљи. (...)

Молим вас, браћо, да светлости не претпоставите таму, Богу ђавола, бојанској и вечној радости похоту која је служавка смрти и пакла, љубави која нас обогашује, богатство у пороцима, вештаству које онама што су га стекли служи за распламсавање вечног огња (како нам је то саопштио Господ у параболи о богаташу). Живимо, дакле, по образу Његовог живота, како нам је Он сам показао и поучио нас када је постао исти као ми. Носећи свој крст пођимо за Њим, разапевши своје тело са страстима и похотама, како бисмо се и прославили и васкрнули са Њим, и после васкрсења узнели се к Њему, као што се и Он данас vazneo к Оцу. И заиста, будући да

„стаде међу ученике“, како вели Лука, штавише, будући да им се „јави“, како пише Марко (јер им се није само тада, када им се јавио стао пред њих, него је увек био са њима, показујући им се на видљив начин када је желео), Он им је дао заповест да проповедају и обрадовао их обећавајући им Духа Светога, као и да ће пребивати са њима до краја света. После ових речи, подигао је руке и благословио их и тада се пред њиховим очима vazneo, показујући тиме да ће се после васкрсења и они који Њега послушају узнети Богу.

Удаљивши се од њих телом – јер бојанством је, како им је и обећао, остао са њима – и vazневши се, Он је у нашој природи сео с десне стране Оца. Као што је Он живео и умро, васкрао и vazneo се, тако ћемо и ми живети и умрети, и сви ћемо васкрснути. Вазнесење пак неће бити за све нас, него само за оне којима је живот Христос, и смрт ради Њега добитак (види Филип 1, 21), и који су пре смрти распели грех кроз покајање и живот по Еванђељу. Само ће, дакле, они после општег васкрсења бити узнети на облацима у сретање Господу у ваздуху, јер и Њега самог је, док се узносио, узео облак, како приповеда Лука у делима апостолским. Као некад ученици после Вазнесења, тако ћемо и ми, гледајући духовним а не чулним очима и поклонивши се Господу, остати у миру, како унутарњем, духовном, тако и у миру једни са другим, јер Јерусалим у преводу и значи „мир“. Он се налази у горњици нашег духа, односно у уму: пребивајући и молећи се у њему, очистимо се од страсних и ниских помисли.

*Свети Григорије Палама
превла Антонина Пантелић*

изведе их на поље до Витаније, и подигнувши руке своје благослови их. И кад их благосиљаше, одступи од њих, и узношаше се на небо.“ Како величанствен и дирљив растанак са земљом! Тамо на ивици Горе Је-

леонске, на догледу хумке, испод које је умрли Лазар поново се ди-гао у овај времени живот, уздигао се васкрсли господ у недогледне висине вечног живота. Уздигао се не до звезда него изнад звезда; уздигао се не до ангела него изнад ангела, и не до највиших сила небесних него изнад ових, изнад свих бесмртних војски небесних, изнад свих рајских обиталишта ангелских и праведничких, далеко, далеко и за херувимске очи, до самог престола Оца небесног, до у сами тајанствени олтар Свете и животворне Тројице. Мера те висине не постоји у стварном свету; можда је њој равна у противном правцу само дубина, у коју је гордост сурвала Луцифера, одступника од Бога; дубина, у коју је Луцифер хтео сурвати и род људски. Господ Исус спасао нас је од ове бесконачне пропасти, и место дубине бездана уздигао нас је у бојанске висине неба. Уздигао је нас, велимо, из два разлога: прво, јер се Он уздигао као телесни човек, као што смо и ми, и друго, јер се уздигао, не себе ради, него нас ради, да би нама отворио пут примирења с Богом.

Узносећи се Својим васкрслим телом, које су људи били умртвили и у земљу зарили, Он је благосиљао рукама, које су људи били клинцима израњавали. О, благословени Господе, како је превелика милост Твоја! С благословом је почела историја Твога доласка у свет, с благословом се и завршила. Објављујући Твој долазак у свет архангел Гаврил је поздрављиво Пресвету Богоматер речима: „радуј се, благодатна, благословена си ти међу женама“! А сада, када се Ти поздрављаш са онима, који Те примише, Ти шириш пречисте руке Своје и обасипаш их благословом. О, најблагословенији међу људима! О, благодатни источнике благослова! Благослови и нас, као што си благословио апостоле Твоје!

Свети Николај Жички

О БОЖАНСКОЈ ЛИТУРГИЈИ ПАСХИ ГОСПОДЊОЈ И НАШОЈ

Сваки књижевник, који се научио Царству Небеском, домаћин је који износи из ризнице своје ново и старо.

(Мт 13,52)

Ада су једног Православног Руског Епископа, први пут изашлог из Совјетске Русије на Запад, негде крајем 50-тих година 20. века, питали западни хришћани, протестанти-римокатолици, (који Цркву сматрају пре свега „институцијом“, „социјалним делатником“, итд.): „Шта Руска Црква ради на социјалном пољу у Совјетском Савезу?“ - баћушка је мирно одговорио: „Ми служимо Литургију!“ Запрепашћени одговором, западњаци га нису схватили. А нису зато што не схватају Цркву, ни шта значи *служити* (=живети) Божанствену Литургију. А још у 19. веку рекао је, и писао, западним хришћанима православно лаик-црквеник (εκκλησιαστικός како је вернике лаике у Цркви назвао још Св. Иринеј Лионски) Алексеј Хомајков: „Само онај схвата Цркву, ко схвата (=живи) Свету Литургију“.

Ове је речи у своје време, 20-тих година прошлога века, понављао више пута и блаженог спомена отац Јустин Нови, још док је преводио Свету Литургију на савремени српски, па је то поновио и недавно у поговору свог новог побољшаног превода Светих Литургија, и такође у својој Догматици. „У Светој Евхаристији, у светој тајни Литургије, каже о. Јустин, ту се литургијски, свето-тајински, благодатно-врлински доживљује сав Богочовечански Домострој спасења: од Оваплоћења до Вазнесења Христовог, као **живот живота** нашег... Света Литургија је, по богомуд-

рој речи Св. Јована Дамаскина и Св. Теодора Студита: понављање целокупног Богочовечанског Домостроја спасења. То се нарочито наглашава на крају Литургије Св. Василија Великог, где се вели: „Испуни се и изврши се, Христе Боже наш, тајна Твога Домостроја спасења“. Срж је Свете Евхаристије, светоотачки речено: „Бог постаје човек да би човека начинио богом“. И смерни причасник пре Светог Причешћа исповеда: „Божанско тело и обожује ме и храни; обожује дух, а ум храни чудесно“. Посреди је страшна и изузетно огромна тајна; причасник сав трепти „гледајући боготворећу Крв и Тело“ и причешћујући се њима доживљује најмилију и најрајскију блавест и реалност свих човечанских светова: испуњује се сваком Пуноћом Божјом (Еф.3,19; Кол.2,10). Литургијско *Сабрање* верних у Христу, и *Причешће* Христом, открива и пројављује тајну Цркве као Тела Христовог; литургијско Свето Причешће је увек **Тело Свеживог** Господа Исуса: „Ово је Тело моје“; и ми смо њиме и кроз њега увек Његови, свагда наново Његови. А и оних који се са нама тим Светим Телом причешћују. По апостолском сведочењу христовоног Павла: „Чаша благослова (=Св. Евхаристија) коју благосиљамо, није ли **заједница** - κοινωνία - Крви Христове? Хлеб који ломимо (у Св. Евхаристији), није ли заједница - κοινωνία - Тела Христовог? Јер је један Хлеб, једно смо Тело ми многи; јер се сви од једнога Хлеба причешћујемо“ (1 Кор.10,16-17). Тако сви сачињавамо једну свесвету Богочовечанску **Заједницу** - Цркву. У самој ствари, у Светој Евхаристији је сав Господ Христос, сва Црква Његова, и све њене тајне и њене светиње. У њој је сав Нови Завет, Завет у свеживотворној Крви Божјој. Богомудри и Свети Николај Кавасила блавесте: „Црква

показује себе у светим тајнама Тела и Крви Христове (тј. у Св. Литургији), не као у симболима, него као удови у срцу, и као гране у корену дрвета, и, по речи Господњој, као лозе у чокоту (Јн.15,1-5). Јер овде не постоји само општост имена или аналогичност (=идентитет). Јер су ове Тајне - Тело и Крв Христова, а то и јесте **истинита храна и пиће** Цркви Христовој; и она, причешћујући се њима, не претвара их у људско тело, као што бива са људском храном, него се она сама - Црква - претвара у то Тело и Крв Христову. И ако би неко могао да види Цркву Христову по томе колико се она сјединила с Њиме **причешћујући се** Његовим Телом, он не би ништа друго видео него само Господње Тело. Зато и пише Апостол Павле: *Ви сте Тело Христово, и удови међу собом* (1 Кор.12,27).

Ове нас речи Божјих људи разгаљују и радошћу испуњују ових дана, када улазимо у језгро Крсноваскрсне Пасхе Господње. *Христос - Нова Пасха. Старо прође, где - све Ново постаде!* Са Христом и у Христу све ново постаје, и све старо **новим** постаје, али не на речима, у паролама, у стереотипним понављањима, него само и једино **у** и **кроз** непоновљиво понављању и непрестано нову и обнављајућу Пасху Христа Распетог и Васкрслога, у Божанској Евхаристији, у свекозмичкој Литургији, која је јесте Сам Он као **Пасха** Господња и наша, с нама, међу нама, у нама. Јер *кад год Хлеб овај једемо, и Чашу ову пијемо, ми смрт Господњу објављујемо, и Васкрсење Његово исповедамо* = проповедамо - *докле не дође! А доћи ће Господ*

скоро. И долази Господ - **Маран ата!** Јер Дух Утешитељ и Невеста Црква говоре: *Дођи Господе Исусе!* И Он одговара: *Да, дођи ћу скоро. Амин.* И говори нам, и Литургијом на делу посведочије: *Ја сам с вама у све дане до свршетка века.* Јер с нама је Он, Емануил-Богочовек, пре свега и после свега, у Божанственој Литургији као **Свештенослужењу**, као учешћу = **Причешћу**, као заједничењу = **Заједници** Тела Његовог Богочовечанског.

„Придите Пиво пијем новоје, не од камене неплодна чудодјеје-моје, но нетљенија Источник из Гроба одождивша Христа, в Њемже утврђајемсја!“

Жубор воде живе, Хлеба и Пића Живота, жубори у Цркви Саборнокатоличанској, Православној, од Христа и Апостолв до данас и до последњих дана. Жубориће до Другог Доласка Господњег, и кроза сву Вечност, и још *присније* у незалазном Дану Царства. Жубори, и нас жубором *живота у Христу, законом Духа живота, ослобађа од закона греха и смрти* (Рм.8,2), од учмалости, мртвила, инерције, чамотиње, бездел(ат)ног и стерилног конзерв(ат)изма. Ослобађа тиме што нас обнавља и препорађа, *преображава обновљењем ума, и срца и душе и тела, и обнавља искуством, окушањем, познањем шта је добра и угодна и савршена воља Божија* – по благодати, по мери вере, по смиренумљу, по даровима благодати и харизмама служења, *свештенослужења Јеванђеља* спасења. И тако обнављани, оживљавани, схватамо и

у Светој Литургији: *многи-једно Тело у Христу, и појединачно удови једни другима, назидани на темељу Апостола и Пророка, где је Крајеугаони Камен Сам Исус Христос*, у Коме сва Грађевина Цркве расте у *Храм Свети у Господу*, и ми се у њега *уграђујемо*, уживљујемо, *као живо камење*, у Обитељ Божију у Духу, у Град Бога Живога, у *Тело и Крв Живога и свагда Животворећега Јагњета Божијега*, Које нас води на изворе *Вода Живота*, и угошћује *Гостопримством Владичанским* за Трпезом Царства. Тако је у Цркви, у којој је *прошлост* увек *садашњост*, али и *будућност*, оно *есхатолошко* „већ сада и још не саввим“, такође присутно и делатно, јер је *Исус Христос јуче, данас, и до века, Један Исти*. И у Њему је динамизам старог и новог саприсутан, и саделатан, не међусобно противречан и искључив, јер је Он Алфа и Омега, Који *Јесте*, Који *Беше* и Који *Долази*.

Кад је Свети Сава, пре 800 година, у Дому Спасовом, у Жичи (славимо 800-годишњицу), говорио своју познату *Беседу о Правој вери*, (неко неће да призна да се она зове и Беседа „о исправљењу вере“, тј. о право-управљању и усправљању и остварењу, вере Праве и Живе у народу своме, а не о „мењању“ или још мање о „реформи“ вере), он је говорио не о „конзервирању“ него о **обновљењу вере, обновљењу живота** у Христу, *о живом животу и путу који води у живот*, а не о стерилном тапкању у месту, и фарисејском конзерваторском „не узми“, „не дотакни се“ (попут самозваних недоучки који нам „конзервирају“ Манастире и Светиње, а оне,

од њихове „конзервације“ и „заштите“, још већма пропадају). (Узгред додајемо: што се тиче Светог Причешћа и става Светог Саве о њему, и колико су се често причешћивали његови Студеничани, Хиландарци, Жичани, и уопште православни= *црквеници* по васељени, кроз коју је пролазио и Јеванђеље живота проносио и сведочио, читајмо *Студентички титик*, главу 5: *О Св. Литургији*, али притом не говоримо да је то „само за монахе“, јер је он учио од Св. Василија и Св. Златоуста: да је разлика између монаха-црквеника и лаика-црквеника само у заветима девствености, а не у чешћем или рећем Причешћу, јер је само оно, „за свјех и всја“ мерило учешћа свих верујућих у Једноме и Јединоме Телу Христовом).

Вера, Црква, Света Литургија, Истина, Живот хришћански не „чувају се“ ничим другим осим само живим животом у Вечноживоме Христу, животворном благодаћу Духа Светога. Или речено псаламски: *Окушајте и видите*=дознајте, *како је Благ Господ! Тело Христово примите, Источника Бесмртнога окусите* - Светим и честим Причешћем! Ето, ове нам мисли долазе ових дана, кад нам у руке дође, најжалост из мог Баната (а писац није из Баната, него сви су изгледа из Бгда) „О Светој Литургији и променама у њој“ („Банатски весник“, децембар 2006). Текст, на жалост, незнавен а малициозан, дилетантски а претенциозан: „*Није се играти са Литургијом... поготовус намером да се она мења*“!?! Ко ли се то тако „игра Литургије“ и „са Литургијом“, са намером да је „мења“?! Учени а недоучени писац каже да су то били „први реформатори“ руски обновљеници (он каже „обновљенаши“), и грчки модернисти „зоисти“. А ми се питамо: Какве везе они имају са живим животом данас читавог Православља, од Јерусалима до Илирика, од Јапана до Балкана, од Сарова до Заира и Аљаске? Чланкописац не

зна,
неће ни да
спомене, а камо-
ли да се трезвено запита:

ко су то били, рецимо, Филотеј Цариградски, или Јевтимије Трновски, Кипријан Кијевски, или Митрофан Александријски (Криптопулос), или макар Патријарх Никон Руски, у иначе смутном 17. веку (кад је на Сабору у Москви учествовао и наш Патријарх Гаврило, ускоро Свештеномученик распет у Пруси, и то доносиће у својим рукама прве штампане Српске Слушабнице, у којима, наравно, нема фамозног „Тропара 3. часа“, док тај на дотичном месту неумесни уметак није, преко Кијева и Виљнуса, ушао „на мала врата“ тамо где му није место /док је претходно само помињан на сасвим другом месту, пред само Причешће као молитва „за себе“, али и то није било „од 12. века“ па све „до 1895.г.“, како приучени чланкописац пише, без икаваог доказа). Још је чудније да овај новопечени „литургичар“ ни речи не просллови о Филокалијском покрету познатих „Кољивара“ у Светој Гори, од којих су неколико њих, клеветани онда од овоме сличних пискарала, да су „реформатори“, већ одавно у Календару Светих Цркве Бога Живога! (Свети Никодим, Макарије Коринтски, Атанасије Пароски). Не помиње, наравно, ни Филарета Черниговског¹, ни мишљење већине Руских Јерараха (међу њима и Св. Тихона, потоњег Патријарха и Свештеномученика Руске и све Православне Цркве - о чему в. нпр „Отзиви Епархијалних Архијерејев...“, Спб. 1906) о потреби обнове (не „обновљенаштва“, ни „реформе“) живота Цркве, и богослужења у парохијама, и тиме обнове живота живих хришћана, људи од душе, крви и меса, што увек почиње, и траје, не „конзервирањем“, него покајањем, постом и молитвом, крсноваскрским, пасхалним, постојаним **учешћем** (не само „присуством“ или „певањем у хору“, такође статирањем, као на бини, где се певају „музичке нумере“) и првенствено честим Причешћем

у Цркви, у Литургији (не „на Литургији“, ни „на слави“, него **у слави**, и **у славу**, Свете Тројице, у *Заједници Светих* и *заједници Светиња*).

Да не кваримо наступајуће пасхално тужнорадосно, хармонично, али благодатно расположење, рећи ћемо кратко: скоро све што је написано у оном збрдаздола насталом чланку, није тако како стоји у тексту, и неће бити тако. (Пре ће управо то и такво писање бити „неблагодарно самовоља“ појединца или појединаца, зато што је злонамерно, не црквоградилачко, него „псевдозилотско“ и псевдоправославно). Зашто се вековно живо Предање **о честом Причешћивању** (објавићемо ускоро збирку, књигу текстова Светитеља Божијих од 1. до 20. века, о томе) назива „заступање олаког причешћивања“, осим ако не ради клевете, и још теже: ради дискредитације саме истине **о честом Причешћу** као **учешћу** (а не „једном или четрипут годишње“) у Цркви=Христу=Царству Божијем још сада и овде, на земљи и у историји?²

Ако је цитирање ироничног језуите Роберта Тафта (притом да ли је тачно и проверено?) мерило чланкописцу, зашто да нама није далеко пре мерило реч и пракса Св. Јована Кронштатског, или Светогораца, ранијих и садашњих, или старијих и савремених Пастира и Архипастира, који знају и Тафта и Аранца, али још више знају Св. Нектарија Егинског, Антонија Кијевског, Дионисија Козанског, о. Флоровског и о. Шмемана, о. Јустина и о. Емилијана, и гледају на литургијску праксу Јерусалимске Мајке Цркава и осталих Православних Цркава Истока и

Запада, и других данас истинских Апостола Православља у савременом свету, Мисионарв и Литургв унутрашњег и спољњег одвијачко=литургијског препорођења православног човека, жене, детета, породице, народа, парохије, Епархије?³

А да није тачно Тафтово, и из позадине београдско-банатске писање „о тајном читању молитава“, оставићемо то за посебну књигу (другу о Св. Литургији, коју спремамо), а овде ћемо само подсетити на христовног Мистагога и духопокретаног Литурга Павла, који је Цркви писао и прописао: „*Јер ако благосиљаш Духом*, (εὐλογησῆς τῷ Πνεύματι εὐχαριστιῆς) *како ће онај који заузима место обичног верника рећи Амин на твоје Благодаренење*, (εἰ τι σὲ Εὐχαριστία = **у Св. Евхаристији**) *кад не зна шта говориш?*“ (1Кор.14,16).⁴

Ипак, добро је да буде дијалога. Али, правога, а не подметања, и подметачина, подозрења и клеветања, уз давање правих примера и аргумената. Но зато прво треба отворити прозоре, и удахнути свеж ваздух, *лахор* Духа Светога, *Који дише где хоће*, и Који као Утешитељ води Цркву у сваку, и

сву, Истину. Не стављати, себи ни другима, тамне наочари против сунца. А оно је једно за све – Сунце Правде, Исток Истокв. Тако ћемо, не као „нумере“ или „концерте“ у Цркви, него псалмски и светолитургијски= Евхаристијски: *да певамо Господу у животу своме, и псалмопојемо Богу нашем докле постојимо. А Њему да буде пријатан дијалог наш* (Пс.103, 33-36, где за дијалог - беседа - разговор стоји: ἡ *διαλογη* μου = *дијалог* мој). Јер Бог воли

дијалог, јер је Бог *Савета*, и у Божанском Дијалогу Литургије даје нам Анђела Свога Великог Савета, Који *Приноси*, и *Приноси се*, *Прима* (и долазеће у једанаести час), и *Раздаје*, и *Раздаје се* - на пребогатој Трпези Царства, како вели Св. Златоуст у својој Ускршњој Речи и својој Пасхалној Литургији. И још вели Златоуст Литург и Јерург: „Није исто Пасха и четрдесетница (=В. пост), него је друго Пасха, а друго четрдесетница. Четрдесетница бива

једном годишње, а Пасха (=Литургија) трипут седмично, а бива и четири пута, боље рећи кад год хтеднемо. Јер Пасха није пост, него је Приношење (Евхаристије) и Жртва, која бива на сваком Сабрању (=Литургији), тако да сваки пут, кад приступаш (Причешћу) са чистом савешћу, Пасху свршаваш; не када постиш, него када учествујеш у овој Жртви. Јер Пасха је објављивање (=доживљавање) Христове Смрти и Васкрсења“(РГ 48,867).

Напомене :

1 Који је писао давно пре ових које спомиње чланкописац: “Према историјским проучавањима јасно је и несумњиво, да је Света Црква односно обреда богослужења деловала са разумном слободом: примајући нове поретке богослужења по њиховом благотворном дејству на народ, замењивала их је другима, када је видело да предходни нису сасвим корисни и да требају други ... Теорија црквеног богослужења, која се не ослања на историјске податке - лажна је сама по себи, и штетна по својим последицама” (Историческиј обзор песнопевцев и песнопениј Греческој Цркви, Чернигов 1864, с. 5)

2 Да ли писац кампањског чланка зна да у предању Цркве постоји “Молитва над ретко причешћиваним” (Синајски Евхологиј, 10. век; *Дмитријевски*, т.2,32), у којој се моли опроштај од Бога за пропуштање и немар око Св. Причешћа?

3 О поимању, у чланку, и придавању таквим Православним Јерарсима, Пастирима и теолозима “римокатоличког утицаја”, где је у ствари истина “vice-versa”, не бисмо сада писали, али бисмо упутили г. зналце руског језика, да погледају, и проуче, предходеће велике руске класике литургичаре 19. и 20. века, који су, хвала Богу и вредним садашњим младим Русима, доступни добронамернима и на сајтовима, као што су доступни и текстови Јеладске Цркве, пастирско-литургијске праксе, теологије.

4 То Павлово литургијско место (у стриктно *евхаристијском* контексту његове Прве Коринћанима) наводи и Јустинијанова *Новела 167*, коју помиње чланкописац, па каже тријумфално: “па није успела”! - а у ствари је она успела, јер је само враћала на, рецимо *Канон 19* Лаодикијског Сабора, који укратко резимира главне моменте Св. Евхаристије (ако наш нови литургичар чита и још неког осим Тафта, ако је и њега пажљиво читао), која пракса Цркве јесте: да се неке молитве читају *тајно*, неке *полугласно*, а неке *гласно*, и онда доксологије (=возгласи) *узгласно*. (Остављам по страни епизодичне “примере” из “*Луга духовног*”, јер има и других, и обратних). Писац чланка није добро ни погледао, а камоли проучио, у старим рукописима и делима Св. Отаца, питање “тајних” молитава. Ево му, ако вреди, шта о томе каже данас један Православни Патријарх: “Извикано питање “*тајно*” читања молитава потребује, свакако, даље проучавање литургичара. Али је свакако јасно да се “*тајно*” сучељава са “*возгласом*”, али се опет не поистовећује са “*ћутљивим*” читањем. Нарочито пак за Евхаристијску Анафору, коју приноси сав народ устима свештенства, несхватљиво је да њу прећуткујемо, ограничавајући се само на *возгласе*”. - Остављамо такође по страни несувисло писање у чланку о томе да “некимима смета и иконостас”, као и питање “двери”, “завесе”, “подражавања Грцима”, “Украјинским унијатима”. Такав кампањски, нетрезвени, галамцијски начин писања управо “још дубље збуњује народ и уводи у стање збрке”, којим се завршава збркани одељак у чланку “Коначни циљеви реформе”. Пошто сваки логос има антилогос, можемо рећи: да овакво “антиреформско” писање личи на борбу са втрењачама, јер иде уз ветар тим истим умишљеним втрењачама, тј. самовољним “реформистима” или “конзерваторцима”, а пут и пракса Цркве није ни једно ни друго. Еда би дао Господ да нам Света Литургија и Причешће буде *на трезвеност душе*, и ума и срца.

Преузето из: “Православље”, број 961

ПОДВИЖНИШТВО ЦРКВЕ И ИНДИВИДУАЛНА ВОЛЈА

У Цркви, телесно подвижништво је увек представљало превасходни пут теолошког знања. Није могуће да човек спозна истину живота, истину Бога и истину свог сопственог постојања, кроз чисто интелектуалне категорије, кроз чисто конвенционалне концепте који се могу изразити релативним језиком. Универзална истина Божијег откривења, истина о пуноћи и испуњењу живота, јесте универзално знање које се постиже личним искуством

Подвижништво као еклисијални пут

Телесно тело учествује у човековом савршенству, у његовом освећењу. Васпостављење човека у пуноћу његових егзистенцијалних могућности означава савршенство и обожење, тј. оно што је он позван да буде – икона и слава Божија. Тај «циљ» човековог живота укључује биће човека у целисти, и оно што називамо душом и оно што називамо телом. Он се односи на тоталитет човекове личности.

То је темељна истина Православне антропологије, која разјашњава и значење хришћанског подвижништва и повлачи темељну разлику између таквог и законског разумевања индивидуалне врлине. Подвижништво није неки индивидуални рад или добродетел, дело сталног поштовања неког објективно прописаног понашања, или послушност наредбама неког безличног закона или конвенционалног ауторитета. Телесно подвижништво није ограничено на «потискивање» тела, како би кроз умртвљивање, презрена материја постала послушна надмоћном «духу».

Хришћанско подвижништво је, пре свега, еклисијална а не индивидуална ствар. То је промена нашег природног, индивидуалног, начина постојања у личну заједницу и однос, динамички улазак у заједницу живота тела Цркве. Циљ подвижништва је да преобрази наше безличне природне жеље и потребе у пројаву слободне личне воље која доводи у постојање истинити живот љубави. Тако је инстинктивна потреба за храном, жудња за независном индивидуалном самодовољношћу, преобразена у контексту црк-

веног поста: потчињавање заједничкој пракси Цркве постаје меродавно, претварајући те инстинктивне потребе у дело односа и зајднице. Црква не пости због тога да би подјармила материју духу, нити због тога што прихвата поделу хране на «чисту» и «нечисту». Она пости зато што на тај начин показује да одбија да прихвати узимање хране као неки аутономни акт. Она преокреће исхрану у послушање заједничкој вољи и заједничкој пракси Цркве, подјармљујући индивидуалне склоности Црквеним правилима поста која одређују избор хране. А слободно поштовање правила увек подразумева љубав: то је увек дело заједничарења.

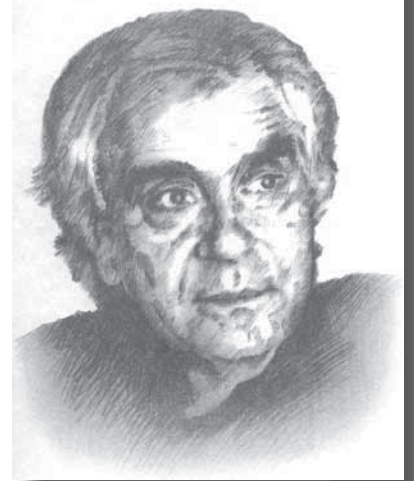
При свему томе, правила Црквеног поста не изражавају случајну или произвољну поделу хране, већ сабирају дуго искуство људске природе, са гледишта светих који су ова правила успоставили. Ово искуство добро познаје бунтовност наше природе и разликује која врста хране појачава аутономне пориве самоочувања а која их слаби. У том смислу, можемо да прихватимо везу између поста и потчињења материје захтевима духа, као једну слику или облик тумачења. Треба да буде јасно да подвижништво Цркве није сукоб са самом материјом, већ са побуном материјалне индивидуалности, са њеним побуњеничким усмерењем ка самопостојању. Подвижништво гуши побуну наше материјалне природе и не дозвољава јој да постане сама себи циљ – друга сврха унутар творевине, различита од сврхе коју представља лична ипостас живота, наше учествовање у животу тројичне заједнице.

Неко би могао да помене и друге видове подвижништва у Цркви,

који одговарају посту: полно уздржање, учествовање тела у молитви (кљечање и метанije, што се

посебно чува у монашком предању), смирено служење, послушност и одбацивање индивидуалне воље, човекољубље и милосрђе, потчињавање литургијском Типику и учествовање у светим Тајнама. Све су то практични видови отпора егоцентричном индивидуализму, поистовећеном са телом, начини човекове динамичке борбе за превазилажење безличних елемената у његовој биолошкој природи: борба да се човек испуни, кроз однос са Богом и са ближњима, у личној посебности која се може остварити само кроз љубав. То нису начини индивидуалног отпора или индивидуална борба, већ потчињење индивидуалног општем искуству и животу Цркве. Индивидуални напори су преобразени у заједнички напор. Борба постаје дело заједнице, заузимајући своје место у животу читавог тела Цркве.

Пошто је то његов садржај, подвижништво не представља лишавајући и ниподаштавајући однос према животу, нити непријатељство према телу и потцењивање материје, као што је то, током векова, био случај код манихејаца и пуританаца. У предању Цркве, подвижништво је филокалија, љубав према лепо-

ти «несавршене савршености» која представља личну пуноћу, воспостављање помрачене иконе Божије у човеку у њену изворну лепоту.

Одбацивање дуализма

По схватању и искуству Православног Истока, подвижништво претпоставља одбацивање платонског, или било ког другог дуализма, са његовим аргументима пре-

биће»¹) представља за нашу природу највеће могуће искушење и егзистенцијално отуђење, болну последицу човековог пада.

Душа и тело представљају различите природне енергије, енергије једне људске природе. То је та једна природа, а не само тело, која је постала егзистенцијално аутономна и «звероподобна»² приликом човековог пада.³ Подвижништво Цркве се односи на ову «звероподобну» природу: не само на тело, нити само на дух, већ на заједничку стварност природе која се пројављује и која је од обоје окушана. Због тога етос на који подвижништво Цркве циља има онтолошки садржај, и има за циљ «ипостазирање» природе у личну посебност и слободу.

Одбацивање индивидуализма

Подвижништво је борба личности против побуњене природе, против природе која настоји да задобије оно што се може задобити једино у личном јединству и заједници са Богом. Побуна наше природе настоји да замени способности за истинити живот које представљају благодат Божију, дар личне заједнице и односа. Свака апсолутна, аутономна природна жеља сеже до првог бунта аутономије:

«У дан у који окусиш од дрвета познања добра и зла, умрећеш» (Пост 3, 5). Подвижништом хришћанин укида кретање ка побуни и самообожењу. Он се одупире настојању своје сопствене природе да постане егзистенцијално апсолутна, и динамички спроводи у дело своју личносну вољу, како би своју природу воспоставио у заједницу благодати живота.

Ово воспостављење и овај отпор, пак, претпостављају борбу у самом човеку, борбу против онога што је његова природа, приликом

пада, постала – другим речима, подвижништво представља напор који је логички контрадикторан. Јер је несумњиво логички контрадикторно ако се човек опире потребама и захтевима своје природе, саме природе која чини његову индивидуалност, његово сопствено «ја». Трагична подела између природе и личности, између неопходности и слободе, открива се на сваком ступњу подвижничког живота. То је емпиријска самоспознаја човека, самоспознаја која се враћа до саме истине постојања, иза било какве логике елабориране интелектом. Индивидуална природа је оно што човек јесте, а опет, она није сам човек по себи. Индивидуално тело јесте његова природа, а у исто време, оно је нешто страно његовом природном одређењу: «Ово тело које је моје а опет и није моје, тај љубљени непријатељ», како пише свети Јован Лествичник.⁴ Моје тело је моје а опет и није моје. То је моја људска природа, која има немилосрдне пориве ка ономе што је противно природи, а то је уздизање природе до њеног краја – уздизање које одваја моју природу од мог ипостасног живота и чини да се она распадне у смрти.

Недостижно по природи – достижно по благодати

Садржај хришћанског подвижничтва није контрола ума, како би се осигурала «уздржаност» у нашим потребама и жељама, нити стицање навике природне воље да поштује неки закон. То је борба за личну слободу од неопходности којима је наша природа потчињена – то је човекова борба са самом његовом природом, са смрћу која је «помешана» са људском природом. А индивидуална самоконтрола, како је доживљава конвенционална моралност, не може бити друго до врло ограничен вид те борбе, пошто настојања ка ономе што је супротно природи имају пресудан утицај у дубинама човековог бића, у предсвести и подсвести. Побуна природе мора да буде усмрћена како би природа могла да

Владимир Кидишевић - Преподобни

зиром према материји и телу, и вредновањем само душе, духа човековог. Разликовање душе и тела не представља онтолошко разликовање, попут разликовања природе и личности или природе и енергија. Та се разлика не односи на биће човеково, на његов начин постојања. Због тога смрт, распадање тела, не представља крај човековог постојања. Она не разара његову природну ипостас. Човеково постојање (душа) је нарочита створена природа [која опстаје] чак и након смрти – колико год да то раздвајање од тела («у коме смо примили наше

живи «у складу са природом». Та побуна је укореењена у биолошкој ипостаси самог индивидуалног: у природној вољи, у несвесним жељама, у инстинктима, у сексуалној наклоности и у слепим потребама за самоочувањем.

Тако имамо и другу логичку антиномију, други скандал за критеријум ефикасности коју негује легалистички морал: човек се бори да умртви побуну своје природе, а нема сумње да је то умртвљење немогуће постићи само људским напорима. «Победа над сопственом природом је немогућа», како нас уверава Свети Јован Лествичник на основу свог подвижничког искуства.⁵ Држећи се антитетског паралелизма између хришћанског подвижничтва и индивидуалне врлине, у овој изреци Светог Јована можемо да уочимо пропаст читаваог законског морала и читаваог идеалистичког хуманизма. Свако систематско настојање за «побољшањем» човека његовом индивидуалном вољом и напором, са циљем да се његова природа припитоми његовим сопственим силама, осуђена је на неуспех самом природом. Човек, сам за себе, не може да престане да буде оно што по «природи» јесте. Његов напор да превазиђе природу индивидуалним силама, чини га заточеником исте побуњене аутономије индивидуалности која доноси пропадљивост природи. Због тога сваки антропоцентрични, аутономни морал, завршава као бесплодно инсистирање на сасвим неодговарајућој самодовљности човека, која представља израз човекове палости. Насупрот томе, хришћанско подвижничтво одбацује детерминистичку дијалектику напора и резултата. Оно претпоставља да ми никакве наде не полагамо у људске силе. Оно изражава и труди се у смеру учествовања човекове слободе у превазилажењу побуне његове природе, али само то превазилажење је дело благодати, дар Божији. Тако човек, подвижничким напором, чак и не покушава да скрши побуну људске природе. Он напросто жели да потврди лични одговор љубави на дело његовог спасења у Хрис-

ту, и да се усагласи са божанском љубављу и божанском икономјом, иако је то усаглашавање бесконачно нејако због слабости његове природе.

Занемаривање подвижничтва као отуђење од истине

Овде смо приморани да направимо критички осврт, присећајући се изопачења које је настало у хришћанској побожности, посебно у западном друштву. Овде имамо у виду одбацивање подвижничтва а посебно његовог физичког карактера. Пост, који представља најнепосредније и најопштије дело подвижничтва Цркве, на Западу је сада сасвим укинут, чак и на званичном нивоу. Центар теже хришћанске побожности је померен даље, ако не и потпуно, на оно што се назива «индивидуална морална конзистентност», на рационално оправдиво понашања и поштовање заповести које су друштвено корисне, логички самодоказиве и објективно неопходне.

Хришћански живот све више постаје ништа друго до посебан вид понашања, кодекс доброг владања. Хришћанство је све више отуђено, постајући друштвени додатак прилагођен да удовољи мање лошим људским захтевима – конформизму, стерилном конзервативизму, малодушности, плашљивости. Претворено је у тривијални морализам, који настоји да улепша заплашеност и да, путем друштвене пристојности, кроз спољашње украшавање, обезбеди индивидуалну сигурност. Људи који су заиста жедни живота, који свакодневно стоје на рубу смрти, који се очајнички боре да пронађу неко светло у запечаћеној беди човековог постојања – то су људи којима је Јеванђеље спасења пре свега и нарочито упућено. Они неизбежно остају далеко одстрањени од рационалистички организованог, на друштвеном конвенционализму утврђеног, хришћанства.

Данас, у таквој атмосфери, сама реч и идеја подвижничтва је вероватно несхватљива за већину хришћанског народа. Свако ко

говори о посту и целомудрености и добровољном ограничавању наших индивидуалних жеља, сигурно ће се сустрести са понижењем или исмевањем. То свакако не спречава људе да имају своја «метафизичка убеђења» и веру у «врховно биће» или у «слатког Исуса» који је имао предивно етичко учење. Питање је, пак, каква је корист од «метафизичког убеђења», кад оно ни на који начин не води обезбеђивању правих одговора – осим идеалистичких и апстрактних – на проблем смрти, на саблазан распадања тела у земљи

То право знање се може наћи само у оном знању у које се задобија подвижничтвом, у напору да се одупремо смрти у нашем сопственом телу, у динамичкој победи над смртношћу човека. И то се не постиже било каквим подвижничтвом, већ само оним, које се саображава примеру Христовом, Који је добровољно прихватио смрт како би смрт уништио – «смрћу разрушивши смрт». Свако добровољно умртвљење егоцентризма који је «противан природи», јесте динамичко уништење смрти и победа за живот личности. Врхунац долази када човек покаже потпуно поверење предајући своје тело, последњи бастион смрти, у руке Божије, у наручје «земље Господње» и у пуноћу заједнице светих.

«Телесно знање»

Порука која је збиља способна да дотакне човека, и то можда управо савременог човека, у његовом револту против испразности конвенционалних моралних стандарда, није друго до изазов и позив на непосредно, телесно учествовање у истини живота који уништава смрт, у истини личне слободе од принуде природе.

У Цркви, телесно подвижништво је увек представљало преваходни пут теолошког знања. Није могуће човеку да спозна истину живота, истину Бога и истину свог сопственог постојања, кроз чисто интелектуалне категорије, кроз чисто конвенционалне концепте који се могу изразити релативним језиком. Када човек следи начин релативних аналогичности и конвенционалног изражавања, оно што може да достигне јесте релативно и конвенционално знање. Универзална истина Божијег откривења, истина о пуноћи и испуњењу живота, јесте универзално знање које се пости-

же личним искуством. Библијско поимање поистовећује знање са полним односом и општењем. Као што полни однос и општење представља потпуно учествовање тела и душе и предавање себе, тако и ерос Бога, јесте истинити однос и «општење» или заједница са Њим, познање Његове личности, те и он претпоставља телесно учествовање човека, телесно подвижништво самопредавања.

Свети Исаак Сирин пише: «Ако желиш да твоје срце постане место тајне новог света, прво постани богат телесним делима: постом, бдењем, служењем, подвижнишвом, стрпљењем, разорењем непријатних мисли и остало.»⁶ А овде налазимо и разлог за његов укор: «Јер силовито делање ствара бесконачну тополоту која одобротворава срце... Такво делање и будност прочишћују ум топлином, и дају му мудрост.»⁷ Виђење лица Божијег, опипљиво искуство светлости лица Његовог, јесте сврха и «циљ» подвижништва, динамичко и стога увек несавршено савршенство познања и љубави: «Не можеш

волети Бога ако Га не видиш: а виђење Бога долази кроз познање Њега.»⁸

Лична или «еросна» стварност подвижништва, даје хришћанској побожности карактер непосредног, опипљивог искуства непропадљивог живота, чинећи га сасвим и суштински различитим од конвенционалне природе «достигнућа» приватне врлине. На начин који је опипљив и искуствен, хришћанин у свом свакодневном животу пориче аутономију природног живљења. Он је одбацује као нешто што поседује смисао по себи, како би од Божије љубави примио дар живота, живота као личне и љубавне заједнице са Њим. Тако телесно подвижништво, на опипљив и конкретан начин, одређује ехаристијски карактер Црквеног етоса, начин на који је Евхаристија, света заједница, продужена у свакодневном животу.

из књиге *Слобода морала*
превео са грчког
Александар Ђаковац

Напомене :

1 «Постоји једна ствар у творевини (душа) која има биће у нечему другом, а не у себи. Чудесно је како она може да постоји изван онога (= тела) у чему је примила биће.» Свети Јован Лествичник, *Лествица* 26, PG 88, 1036B.

2 Видети: Свети Максим Исповедник, *Ambigua*, PG 90, 397C.

3 Уколико одбацимо онтолошку разлику између природе и енергија, не остављамо само стварност материје и тела без онтолошког утемељења, већ нас то неизбежно води ка аристотеловском схематском хиломорфизму, ка схватању душе као ентелехије тела, као што се и догодило у Римокатоличкој цркви (уп. Бечки концил, 1311-1312). Неизбежна последица аристотеловског хиломорфизма јесте презир према материјалном и спољашњем, схематско схватање етичког живота – што коначно води јурјидичком морализму Римокатолика и пијетизму и пуританизму Протестаната.

4 *Лествица*, 15, PG 88, 885D.

5 *Лествица*, 15, PG 88, 881A.

6 Мистичке проповеди, Писмо 4, р. 383.

7 Мистичке проповеди, Слово 9, р. 41.

8 Мистичке проповеди, Слово 16, р. 58.

ВАСКРСЕЊЕ И ДЕЛОТВОРНА ЛУБАВ У ЦРКВИ

Васкрсење Христово није уништило само Његову смрт, него смрт уопште. Празнујемо смрти умртвљење, ада разрушење, другачијег вечног живота почетак (Пасхални канон, песма 7, тропар 2). Стога се Васкрсење Христово са правом може назвати рођенданом целокупне људске природе и зато сваки хришћанин од тог тренутка може да каже да се најважнији догађај његовог живота збио у доба Понтија Пилата, када се испоставило да је камен на улазу у гроб одваљен и када је одатле изашао Победник над смрћу

Господ није дошао у свет да би побољшао услове овдашњег живота, нити је дошао да понуди неки економски или политички систем, нити да нас научи методу неке психофизичке уравнотежености. Он је дошао да би победио смрт и донео живот вечни. *Бог тако заволе свет, да је Сина свог Јединородног дао, да сваки који поверује у Њега не погине, него да има живот вечни* (Јн 3,16). Вечно живи Господ, подвргава себе телесном рођењу, не зато што му је нужан живот, већ да би нас повратио из смрти у живот, каже свети Григорије Ниски. Тај вечни живот није обећање материјалистичке среће, није ни просто живљење после смрти, нити бесконачно продужење овдашњег живота. Вечни живот је благодат, која просветљује и осмишљава и оно што је садашње и оно што је будуће. Господ је васкрсао. Смрт више не влада њиме (Рим 6,9). Он је савршени Бог који улази и излази кроз затворена врата. Он је и савршени човек кога је могуће опипати, који једе и пије, као и сваки од Његових ученика. Пробамо ли замислити савршенијег Бога нећемо успети, пробамо ли замислити савршенијег човека узалуд ћемо губити време. Оно што човек после Христовог Васкрсења има и што вреди нису његове телесне и интелектуалне способности, већ то што може да постане причасник Васкрсења Христовог, кроз делотворну љубав и одрицање од сопствене воље. *Онај који воли живот свој изгубиће га, а ко мрзи живот свој на овом свету, сачуваће га за живот вечни* (Јн 12,25).

Васкрсе Христос и ниједног у гробу! Како тајанствено и смело

звуче ове речи. Христос је васкрсао као Првенац од оних који су умрли (I Кор 15,20). Он је први а за њим иду сви. Христос својим Васкрсењем васкрсава и праоца Адама, васкрсава и подиже сав род људски, обеснажује и разара смрт, отварајући пут бесмрћа и нетрулежности. У Његовом Васкрсењу предобјављује се и предзапочиње тајна свеопштег васкрсења. Апостол Павле јасно сведочи: *А ако нема васкрсења мртвих то ни Христос није васкрсао... Јер ако мртви не устају, то ни Христос није устао* (I Кор 15,13,16). Довољно је само да прочитамо ту главу у Првој посланици Коринћанима светог апостола Павла, која се и назива Јеванђељем Васкрсења, да би видели како апостол инсистира на схватању Васкрсења Христовог као васељенског догађаја, у коме осим Главе (Христа), васкрсава и Његово Тело (Црква). То је учење о Њему, о вечном животу, о победи над смрћу и о љубави која побеђује и превасходи смрт, и уједно најрадикалнија и најреволуционарнија промена у схватању живота и смрти откако постоји људски род.

У дану Пасхе ми унапред видимо тајну коначног исцељења и обновљења свеколике твари, смртно рањене и отроване грехом. Силом васкрсења жалац смрти је истргнут и одстрањен из света, премда отров смрти и даље дејствује у ткивима и саставима човековог бића. Свети Јован Златоусти у том смислу говори да је истина да и данас умиремо некадашњом смрћу, али да више не остајемо у њој. Сила смрти је разорена и власт трулежности је укинута, а читав свет кроз Христово Васкрсење то и предокуша. И ми већ у надању предпразнује-

мо онај дан када ће се уништити последњи човек непријатељ, а то је смрт. Тада ће се оно што је смртно обући у бесмртно и тада ће Бог постати све у свему, како каже свети апостол Павле у Првој посланици Коринћанима. Ми не само да у то верујемо и не само да то чекамо, већ делимично и учествујемо у васкрсењу, предо-

кушајући га у светим тајнама, а нарочито у светој Евхаристији. Евхаристија је залог и обручење вечног живот. Она се верујућима даје као свештени лек бесмртности, како је говорио свети Игњатије Антиохијски. Апостолска проповед се у суштини сводила на проповед о Васкрслом. Они су били сведоци и очевици Васкрслога Логоса. Свака даља проповед апостола и апостолских мужава, свако даље ширење хришћанске

вере, обесмишљује се ако нема васкрсне наде. *Наша вера била би бесмислена, испразна и узалудна ако Христос није устао* (I Кор 15,17). Без Васкрсења све је саблазан, и Христос, и сва дела и целокупно учење Његово. Да није било Васкрслог и стога вечно живог Господа Исуса Христа, ко би мученике одушевио на подвиг мучеништва и исповеднике на подвиг исповедништва? Једном речју, да није Васкрсења Христовог не би било ни хришћанства, ако би га и било оно не би имало логике ни смисла. Ако Христос није васкрсао, онда је човек а не Богочовек мера свих ствари, и онда је све дозвољено, онда нема ни греха, ни кривице, ни одговорности. Све постаје релативно, како је говорио Ајнштајн, а релативизам се по природи ствари и логичком следу претвара у анархизам.

У синаксару на Велику суботу, каже се да празнујемо Божанско телесно погребeње нашега Господа и Спаситеља Исуса Христа и Његов силазак у ад, којим је, будући изведен из трулежности, род наш прешао у вечни живот. У свом телу Господ мирно почиња у гробу и оно није напуштено од Његовог Божанства. Тело Господње не подлеже труљењу, зато што обитава у дубинама живота, те се у смрти Христовој управо разоткрива њена немоћ над Њим. Господ је у пуноћи своје човечанске природе био смртан и заиста умро, али смрт га није могла задржати. Како каже свети Јован Златоусти, сама смрт страда, као у порођајним мукама, држећи га, мучи се. Сам Његов силазак у ад, као царство вечне смрти, јесте моћна пројава Живота. И као што се у првом Адаму кроз непослушност и грехопад пројавила и остварила потенцијално урођена смрт, будући да је човек створен из небића, тако је у Другом Адаму, чином синовске послушности, бесмрће које је било потенцијално дато човеку, остварено тако да од сада није више могуће умрети: Јер као што у Адаму сви умиру, тако ће и у Христу сви оживети (I Кор 15,22). Искуство индивидуалног живота после пада

спречава нас да разумемо егзистенцијални однос једног човека према читавом човечанству, једне личности према целокупној природи.

Устројство човечанске природе се у Христу показало као постојано и чврсто. Разоваплоћење душе се није претворило у раскид са телом. Чак и свети Григорије Ниски каже да се душа не различује од тела у потпуности, већ да извесна веза наставља да постоји. То говори да се смрт човекова показује само као сан, као тренутак, као пролазак и прелазак у неки савршенији и потпунији облик постојања. Васкрсење Христово није уништило само Његову смрт, него смрт уопште. *Празнујемо смрти умртвљење, ада разрушење, другачијег вечног живота почетак* (Пасхални канон, песма 7, тропар 2). Стога се Васкрсење Христово са правом може назвати рођенданом целокупне људске природе. И зато сваки хришћанин од тог тренутка може да каже да се најважнији догађај његовог живота збио у доба Понтија Пилата, када се испоставило да је камен на улазу у гроб одваљен и када је одатле изашао Победник над смрћу.

Смрт се у хришћанском опиту разоткрива као метафизичка катастрофа, као велика несрећа човекове судбине. Она је праузрок свих људских мука, беда и невоља. У хришћанском доживљају света и живота, смрт није природни крај, већ је апсолутно противна човековој природи и назначењу који човек има од Бога. Она је нашу планету претворила у безизлазну лудницу. *Смрт је плата за грех* (Рм 6,23), она је некаква аномалија и квар у свету. Она разара човекову личност. Међутим, Бог није створио смрт, већ ствара свет и човека да би живео. Хришћанство нас учи не само о бесмртности душе, већ и о васкрсењу тела. Тело није неки прирепак човековом саставу, већ је равно значају душе. То је била претешка новина коју је донело хришћанство, нарочито за Јелине, који су се гнушали тела. Проповед о васкрсењу је само могла да одбија и збуњује античког

човека, који је сањао и маштао о коначном разоваплоћењу. Сетимо се да у Јеванђељу и за саме апостоле пише да неки повероваше у вест о Христовом Васкрсењу, а неки посумњаше. Чак је извесни Келс називао Хришћане телолуљцима. Атински философи су називали светог апостола Павла празнословцем, зато што им је проповедао Исуса и Васкрсење. Такав је био однос тадашњег света и цивилизације према догађају васкрсења, а бојим се и данашњег света и цивилизације, као и добродела оних који себе називају православним хришћанима. Да у прилог овом тврђењу напоменем да је рађено социолошко истраживање које је открило да велики проценат религиозних хришћана, како они себе називају, не верује у васкрсење, а да само десетак, тачније дванаест процената испитаних, заиста верује. То говори да се хришћанство схвата као морална доктрина или философски систем, што је криви доживљај науке Христове.

Свети апостол Павле је изобличавао и одбацивао сваки докетизам и разоваплоћење, тј. одбацивање тела као злог принципа. У Другој посланици Коринћанима каже да се нећемо свући, већ да ћемо се још обући, да би живот прогутао оно што је смртно (II Кор 5,4). То значи да ми са себе нећемо скинути тело, како би се наводно ослободили, што је био став античке философије и културе, већ трулежност и смрт. Тело је дело Божије, а трулежност и смрт су уведени грехом и дело су човекове сарадње са отпалим анђелом, тј. ђаволом. То апостол Павле јасно сведочи када каже: *Тако и васкрсење мртвих, сеје се у распаљивости а устаје у нераспаљивости* (I Кор 15,42). Земља је засејана људским прахом да би он из ње, силом Божијом, тј. Духом Светим, изникао у велики и последњи дан. Слично семењу баченом у земљу, ми не пропадамо умирући, већ ћемо, будући посејани, васкрснути. *Сеје се тело душевно, а устаје тело духовно* (I Кор 15,44). Стога не треба да се плашимо ове прве смрти која подразумева раздвајање душе од

тела, већ оне друге, вечне смрти, која значи одвојеност душе од Бога. У контексту јединства душе и тела Атинагора Атински, хришћански филозоф, расуђује овако: "Ни природи душе, саме по себи, ни природи тела, засебно, Бог није даровао самостално битовање и живот, већ само људима, који се састоје од душе и тела, да би, са тим деловима, од којих се састоје, пошто се роде и живе, по окончању овога живота, достигли заједнички крај. Душа и тело у човеку чине једно живо биће."¹ Он даље каже да се, ако се наруши пуноћа тог састава, губи идентитет јединке, и да нема више човека. У прилог овоме владика захумско-херцеговачки Григорије каже да не можемо рећи да код човека волимо само његову душу, или само његово тело, већ да га волимо као интегралну личност, као целог човека, не цепајући и не раздвајајући га на душу и тело.

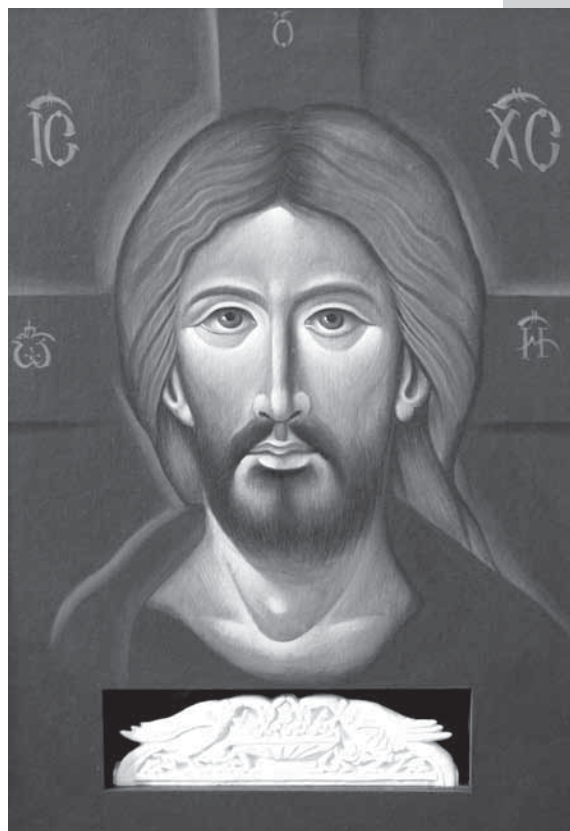
Међутим, васкрсење не подразумева пуки повратак, ни поновно васпостављање првобитног стања, како су учили стоици. Васкрсење је истовремено и преображење, уздизање на висину, прелазак ка бољем и савршенијем. Васкрсење предпоставља задобијање пуноће и целовитости творевине, што у преводу и значи спасење. *И што сејеш не сејеш тело које ће настати, него голо зрно... Сеје се тело душевно, устаје тело духовно. Постоји тело душевно и постоји тело духовно* (I Кор 37,44). Ови стихови сведоче о промени која настаје у онима који васкрсавају. Намеће се питање, како је могуће да у васкрслима не долази до нарушавања истовестности? Ориген је покушао да одговори на ово питање, износећи своје лично мишљење, без жеље да га наметне као став Цркве. Он каже да у смрти човеков облик остаје недирнут и ненарушен. Он схвата душу као животно начело, као сврху и циљ тела. Тело погребено у земљу се распада, али се у њему не гаси сила раста, која ће у одговарајуће време, по речи Божијој, обновити свеколико тело.

Свети Григорије Ниски полази од другачијег става, тј. од

емпиријског јединства душе и тела, чији распад јесте смрт. Тело које напусти душа, бива лишено животне силе. Оно се распада и укључује у опште кружење материје. У самом распадању честице тела чувају у себи неке знаке или трагове своје бивше припадности одређеном телу, тј. души, док у самој души, такође, бивају сачувани неки знаци сједињења. У дан васкрсења свака душа ће препознати своје елементе по тим знацима и обележјима, тј. облик тела и његов унутарњи образ. Свети Григорије овај процес пореди са изницањем биљке из семена. Човек ће, по светом Григорију Ниском, бити васпостављен у оном стању у којем би био, да се у свету није десио пад и грех, али у којем и није био у овдашњем животу. Васкрсење није повратак, већ испуњење. То је неки нови начин постојања човека. Пут човеков после телесне смрти, по светом Григорију, јесте пут очишћења, јер се састав човеков делимично очишћује и обнавља у том кружењу природе. Васпоставиће се обновљено тело. Он назива смрт благотворном, и то је општа и стално присутна светоотачка мисао. Смрт јесте плата за грех, али је она истовремено и лек. Многи свети оци говоре о педагошком карактеру смрти, јер да није ње човек би вечно живео палим животом, што у ствари и јесте пакао. Замислите да овај и овакав несавршени живот, у коме стално осећате неки недостатак, па чак и у идеалној земаљској љубави, живот који нема пуноћу, траје у вечност. Човек би у том случају живео крњи живот који траје вечно, и био би много несрећније биће, него што је сада.

Ипак, након васкрсења мртвих следи Страшни суд, и та чињеница нас уводи у други део наше теме. Са једне стране, Васкрсење нам доноси вечни живот, а са друге, тачније рећи - за друге, вечни суд. У томе је нова тешкоћа и саблазан за разум. Преподобни Максим Исповедник каже да

ће у време свеопштег васкрсења свеколика природа бити поново васпостављена, али ће угушене душе у созерцању, односно умном гледању Божанства, остати непокретне. То је за разумско схватање непојмљиво, али је убедљиво за срце које воли. Јер љубав јесте искључиво у узајамној слободи, каже свети Максим. Грех и зло имају своје седиште у слободној вољи човековој, стога ће упорни и непокајани грех, који се у својој суштини дефинише као одсуство љубави, у дан свеопштег васкрсења остати неисцељен. Али, грех за који смо се покајали отпушта се у тренутку.

И зато нису потребна никаква дуга путовања, нити пресељења душе. Све то је немоћно. Више значи једна суза ако је од срца, или лепта удовичина, или било које друго искрено дело милосрђа и љубави које не тражи никакву плату и награду. Јер грех и зло не долазе од спољашње или природне, тј. телесне, нечистоте, већ од унутарње неверности, блуда, недостатка смисла човека који себе доживљава баченим у постојање, али пре свега од изопачене воље. Управо зато, једино у унутарњем

делању и подвигу разрешује се грех. Благодат Божија исцељује вољу у тајни слободе и љубави. Слобода условљава љубав, и обрнуто. Љубав без слободе постаје тиранија, а слобода без љубави анархија. Љубав треба да буде сврха и циљ сваког труда и добродетели. Никада не можемо рећи да је љубав довршена, да смо обавили посао кад смо неког заволели, него смо управо тек започели посао који се само у живим делима и самодрицању проверава. Нема говора о љубави у Цркви и свету као чувству и емоцији, већ

о љубави као спремности на жртву, па чак и ону највећу - да свој живот дамо за другог. Наравно, то не подразумева само давање живота у физичком смислу, већ предавање читавог свог бића вољи другог, било Богу било човеку. Труд који се из љубави приноси Богу не пропада. Оно што се губи из љубави према брату, то се спасава, налази се нетакнуто и умножено у вечном животу. Онај који изгуби проналази. Јер да бисмо другоме нешто дали, морамо бити спремни да нешто своје изгубимо. Други човек није граница која ограђује наше индивидуално биће, други човек није пакао, како то уче неки философски системи и како то живи данашња цивилизација, други човек је за нас земља живота и он нам дарује

смисао и реалност вечног живота, који је већ почео. “Не говорите ми колико они посте или колико траје њихово богослужење. Нешто друго ме занима. Да ли неко од њих, па макар и онај који је највише унапредовао, може да разуме уморног човека данашњице и да утеши нападеног.”²

Неки мисле да је могуће бити у рају, да је могуће бити са Богом, а притом заборавити на ближњег. Многи се чак и према Цркви односе као према месту где је могуће сакрити се, уклонити се у тихи угао и не бити примећен. Чини ми се, на основу мог скромног пастирског искуства, да велики број данашњих верника (можда и више од половине), али и нас свештеника, не пројављује жељу за остваривањем било каквог приснијег и дубљег односа, са другим свештеником, или верником, који стоји ту, поред њега. Црква подразумева заједништво, а не наглашени индивидуализам и жељу да се Богу приближимо мимо заједнице са другим. Разлика између Цркве и света је у томе да су људи у Цркви окренути лицем један другоме, док у свету они могу бити завађени, мрзети или просто игнорисати један другог. Разлика између раја и ада је у томе што у рају све постоји заједно, обједињено љубављу према Богу и једних према другима, док је у аду сваки човек одсечен од Бога и леђима окренут према другом човеку, тако да се свако мучи у самоћи и остављености у коју је запао својом вољом, и коју већ овде на земљи делимично проживљава. Једино у слободној љубавној заједници са Богом и са другим људима постајемо непоновљиве, незаменљиве, јединствене, а самим тим и вечне, целовите и спасене личности.

Што више будемо имали вере у васкрсење и што више будемо свесни есхатолошке реалности, то ћемо више волети другог и помагати му жртвујући себе. Само кроз делотворну љубав можемо постати учесници васкрсне радости. Љубав подразумева заједницу, што нас упућује на Цркву, јер она и јесте заједница слобод-

не и ничим условљене љубави. Ми се спасавамо само кроз заједницу, а никако као индивидуе, па макар то било и кроз најсавршенији подвиг. Подвижништво, у контексту сједињења свега са Христом, код светог Максима је крунисано љубављу, која подразумева заједницу у литургијском сабрању. За разлику од овог става многи богослови платонистичког наслеђа попут Оригена, Климента Александријског и других, стоје на позицији да се кроз очишћење од страсти и одбацивање телесног принципа, аутоматски долази у заједницу са Богом. Тако долазимо до религиозног индивидуализма, при чему нам за спасење није потребан други, а ако нема другог онда не може бити ни љубави, јер љубав управо подразумева постојање неког другог. Без “Ти”, не може бити ни “Ја”, како би то рекли неки философи. Друга опасна последица која следи из оваквог учења јесте да се из процеса спасења изузима и заобилази сва створена природа и целокупан материјални свет. Ово наглашавам, јер је то један од актуелних проблема који потреса нашу Цркву данас, а проузрокован је усвајањем оваквог става који није својствен православном наслеђу и источној духовности, већ свој корен има у платонизму, тј. неоплатонизму, који су углавном усвојили западни теолози, али нажалост и неки наши црквени кругови.

Врлински живот и делотворна љубав су незаобилазни на путу ка спасењу, јер суштина самих врлина јесте Христос, кроз кога се једино и спасавамо. И када чинимо добро дело љубави, милосрђа, праштања, не чинимо ништа своје, већ само учествујемо у Божијим енергијама и Божијем начину постојања. Апостол Павле у том контексту каже да у Христу живимо, крећемо се и јесмо. То кретање у Христу подразумева врлинску делатност и упражњавање љубави, сваког ко жели да буде хришћанин, али и човек у правом смислу те речи. То значи да створена бића нису сама по себи савршена, већ кретањем ка своме циљу стварања, који јесте

јединство са Богом, желе да постану савршена. Свети Максим је то веома сликовито објаснио у свом учењу о логосима твари, говорећи о логосима доброг бића и вечног бића. Он каже да као што се не могу одвојити жеље о добром бићу и вечном бићу, тако се у пракси не може одвојити врлински живот од евхаристијског сабрања, тј. вечног живота и васкрсења. Аналогно томе, идентитет Цркве и сваког њеног члана јесте у догађају васкрсења, а не страдања. У Литургији, а не у подвигу. Наравно да се до васкрсења не може доћи без страдања, крста и подвига, али васкрсење није продукт страдања, већ неизмерне, "луде" љубави Божије. Страдање, подразумева живот у заједници љубави и самоодрицања, јер је љубав кенозис, напуштање и превазилажење себе. Она се огледа у вештини давања, а не узимања. Ако у корену било ког подвига, па и оног најсавршенијег, не стоји љубав, него жеља да се ослободимо телесног принципа, или било шта друго, он нам се неће урачунати. Дакле, свеопште васкрсење јесте испуњење Цркве, и оно у Цркви, као живом организму Тела Христовог, већ делује. Стога Васкрсење Христово није само историјски, већ је, пре свега, онтолошки догађај. У Цркви већ сада делимично предзапочиње оно Царство коме се надамо. Царство благодати за оне који су чинили добро и покајали се за своја злодела, а царство вечног проклетства и таме за оне који су пред Бога у Судњем дану стали непокајани. Зато је свети Симеон Нови Богослов могао да каже, да за оне који су постали синови светлости и чеда долазећег дана, никада неће доћи дан Господњи, зато што су они већ сада са Богом и у Богу. Црква није сабор светих који не греше, Црква а самим тим и надолазеће Царство Божије, јесте сабор кајућих се грешника. Нажалост, то је једина разлика између нас који смо у Цркви, и оних који у њој нису. Кажем нажалост, јер ми се од њих не разликујемо по некој моралној супериорности, већ жељом за покајањем и преображањем, које достижемо кроз

делотворну љубав. Пуноћу тог преображаја очекујемо у догађају будућег времена, тј. у догађају другог и славног Христовог доласка. Тада ће за достојне, као што каже свети Максим Исповедник, који прихватају љубав Божију јединство са Богом бити божанско и непојмљиво уживање, док ће за недостојне, који су се одрекли могућности љубави, то бити неизрецива патња. Постоји само један квалитет живота и критеријум у Осми дан, а то је чињеница да љубав суди и љубав оправдава. Човек мора да сам, унутар своје сопствене природе, уклони све преграде које га одвајају од Бога. Он мора да се научи љубави, а љубав је врло опасан подвиг. У љубави човек губи себе, и престаје да живи због самог себе, а почиње да живи за оног кога воли, а ако није тако то значи да га ни не воли. Доказ деловања савршене љубави према Богу јесте права и нелицемерна љубав према ближњем, у чијој личности се ми и поклањамо Богу. Онај који је од љубави отуђен, од Бога је отуђен, јер Бог је љубав. За таквог нема радости у дану свеопштег васкрсења, јер уколико је љубав живот, онда је мржња према ближњем смрт. *Љубав је као смрт јака* (Проп 8,6), и то је једина сила која може да се бори са смрћу, а да не буде побеђена. Она мења саму природу ствари, каже свети Јован Златоусти.

Својим послушањем до смрти вољи Очевој, Христос је своју људску природу довео до потпуног одрицања од сваке претензије за егзистенцијалном самосталношћу, а постојање природе пренео на однос љубави и на слободу послушања Богу. Однос љубави заснован на непрестаном узајамном даривању и послушању, изражен је Христовим речима: Оче нека буде воља твоја. Бог је љубав, и ниједно лице Свете Тројице не постоји само за себе, већ

постоји нудећи себе заједници љубави са осталим лицима. Да би се живот остварио, како у овом тако и у оном веку, потребно је да постоји као љубав. У супротном, само постојање не остварује свој циљ, промашује, и смрт се тада појављује као крајња последица побуњене слободе. Природа која своје постојање црпи из односа са Богом, не умире. Јер и ако је створена, она тада постоји на начин нествореног. То је светотројични начин постојања. Ако га усвојимо својим животом, а не само на речима, решићемо највећи проблем и извор свих проблема, а то је смрт. Ако, попут Христа, свој живот не будемо црпели из својих биолошких потенцијала који су ограничени, него из свог односа са Живим Бо-

гом, наша човечанска природа ће бити слободна од сваког ограничења и нужности, што у крајњој линији значи и од смрти. И тај однос ће сачињавати и оживотворавати наше тело. Уколико ми, као потенцијални синови Божији по благодати, не усвојимо такав начин живота и постојања, претворићемо хришћанство у још једну идеологију. Јер фактичко стање нам сведочи да оно о чему овде говоримо, и о чему врло често говоримо са амвона, у нашој пастирској пракси, постоји само у теорији, док у реалном животу то скоро да не можемо ни видети

ни осетити. Ако макар не ублажимо расцеп између онога што говоримо и онога што творимо (мислим пре свега на јерархију, како на нижу тако и на вишу, јер народ под Црквом пре свега подразумева управо јерархију, наравно погрешно, али и за то ми сносимо одговорност), наша мисија ће бити без резултата.

Зато нам христовосни апостол и наређује на крају свог Јеванђеља васкрсења, да једнако напредујемо у делу Господњем, јер ма колико напредовали у јеванђеоском животу, делатности и подвижништву увек нам преостаје нешто што нисмо учинили. Јер колико год нам недосежно из-

гледао крајњи јеванђеоски идеал, а то је да достигнемо меру раста висине Христове и да будемо савршени као Отац наш небески, дужност нас хришћана јесте да се непрестано трудимо, јер наш труд неће бити узалудан, обећава нам Господ.

Завршимо речима светог Јована Златоустог из Беседе на Васкрс: “Ево настао је у нас многожељени и спасоносни празник, дан васкрсења Господа нашег Исуса Христа - основ мира, начело помирења, прекраћење непријатељских делатности, разорење смрти, пораз ђавола.”²³ Зато у дан Васкрсења Христовог приредимо празничну трпезу, загрлимо

једни друге, заволимо братском љубављу чак и оне који нас мрзе, и опростимо свима због Светлог Васкрсења, у коме је и нама све опроштено. Амин.

Жељко Ивковић, јереј

Напомене :

1 Протојереј Георгије Флоровски, *Црква је Живот*, Образ светачки, Београд 2005.

2 Василије Гондикакис, *Превазилажење смрти у монашком животу*, у: Видослов, Требиње 2006.

3 Јустин Поповић, *Догматика православне цркве II*, Београд 1980.

Свети Симеон Нови Богослов

ХИМНА ДВАДЕСЕТ ПЕТА

Ах, то пијанство од светлости, ах, полети ватрени,
ах, запаљеност која се дешава у мени,
у мене бедног сва благодат стиже од тебе и твоје славе!
Слава је, ја то знам и објављујем, Дух је твој,
твој Свети Дух који је твој удеоник, о Речи,
исте је природе с тобом исту ужива част.

Ја ти захваљујем јер си ти, док сам седео у тами,
ти си се открио мени, обасјао си ме, допустио си ми да
видим

светлост твог лица коју нико не може да издржи.

Ја сам и даље остао у тами, то знам,
али док сам ја био у њеној средини, одевен мраком,
ти си се јавио као светлост, ти си ме читавог озарио
својом светлошћу и ја сам постао светлост у ноћи,
ја који сам био у средишту таме.

И тама није сасвим угушила светлост,
нити је светлост разагнала сасвим видљиву таму,
оне су заједно, сасвим одвојено и без мешања,
далеко једна другој, разуме се, нимало помешане,
осим што на једном месту истом оне све испуњавају.
Тако сам и ја у светлости, будући у средишту таме,
и ја сам у таме живећи усред светлости,
ето ме усред таме, и усред светлости,
и ја кажем: ко ће ми дати да нађем усред таме,
светлост

коју она не може да прими? Јер како ће тама да прими
у себе светлост, и ненатерана да бежи, да ли ће остати
тама, у средишту светлости? Страховно чудо, које
видим,

двоструко својим очима телесним и душевним!

Препевао Миодраг Павловић

ЕВХАРИСТИЈА У НОВОМ ЗАВЕТУ

(наставак)

ДЕЛА АПОСТОЛСКА

Делима Апостолским нема мноштво материјала евхаристијске теологије, али има неколико кратких сведочанства о првим евхаристијским окупљањима и о ономе што их је карактерисало. Она су, међутим, веома драгоцене за нашу тему.

Навешћемо нека од њих:

И кад се наврши ђедесет дана, бијаху сви ајосџоли једнодушно на окују. ...И исјунуше се сви Духа Свејгог... (Дап 2,1-4).

И бијаху џосџојани у науци ајосџолској, и у заједници, у ломљењу хлеба и у молитџвама... И сваки дан бијаху исјрајно и једнодушно у храму, и ломећи хлеб џо домовима, џримаху храну с радошћу и у џросџоји срца (Дап 2,42).

А у џрви дан недеље, кад се сабраше ученици да ломе хлеб, бесеђаше им Павле... (Дап 20.7).

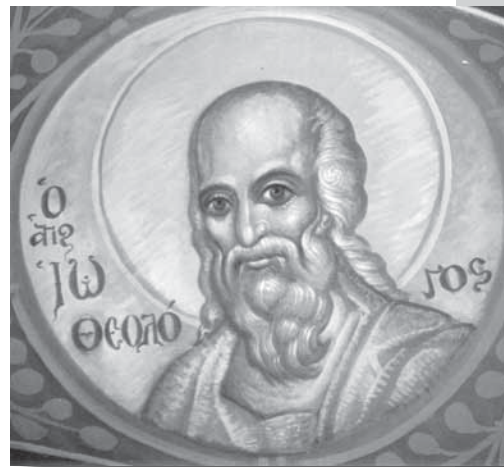
Ови кратки описи потврђују да су окупљања на Евхаристију од почетка била оно што је карактерисало хришћанство. Бити хришћанином, од Свете Педесетнице до данашњег дана, подразумева активно учешће у сабрању Цркве. У овим извештајима доминирају изрази као што су: “једнодушно”, “на окупу”, “у заједници”, “ломећи хлеб”, “примаху храну с радошћу”, “сабраше се”. Ови изрази су евхаристијски и односе се на Евхаристију. Из ових стихова сазнајемо и да се у основи првих Евхаристија налази саборност, односно заједница. Сви који су веровали у Христа и Његово Васкрсење били су окупљени заједно на молитву ради ломљења хлеба, тј. Литургије и причешћа. Бити учесником Тајне вечере Господње подразумевало је бити заједно са апостолима и свом браћом. Овде откривамо и оно о чему се толико пише и говори у савременој теологији, а то је да је сабрање први и основни акт (дело) и предуслов Свете Евхаристије.¹ Сама реч

Црква (еклисија), означава “заједницу”, тј. “сабрање”, дакле, тек када се саберемо заједно у име Христово, ради вечере Господње, остварује се пуноћа Цркве: *Јер ѓде су два или џри сабрана у име моје, онде сам и ја међу њима* (Мт 18,20).

У стиховима: *бијаху сви ајосџоли једнодушно на окују и исјунуше се сви Духа Свејгог...* (Дап 2,1-4), који су опис Педесетнице, имамо још један веома битан податак. То је, у православљу толико наглашавана, улога Светог Духа на сабрању, тј. у Цркви, у остварењу Тајне Христове. Карактеристично је да апостоли нису вршили вечеру Господњу све док на њих није сишао Дух Свети у дан Педесетнице, од када и почиње да се врши Евхаристија.² После Вознесења Христос међу нама више није присутан у телу, већ је присутан у Цркви, том сабору светих, и у евхаристијским даровима, силом и дејством Духа Светога. Овде се најбоље види колика је неопходност молитвеног призвања (епиклезе) при вршењу Евхаристије. Дух Свети није потребан само због претварања евхаристијских дарова хлеба и вина у “тело и крв”, већ Он силази на Цркву у целини “на нас и на предложене дарове”, на верујући народ окупљен заједнички (epi to avto) као евхаристијски (синакис) сабор. Потврду ових речи, које наглашавају пнеуматолошки карактер евхаристијског сабрања, налазимо и у Христовим речима у разговору са самарјанком: *Боџ је дух; и који му се клањају, у Духу и исјини џреба да му се клањају* (Јн 4,21-24). Без надањујуће и освеђујуће улоге Светог Духа не може бити ни Евхаристије, а самим тим ни Цркве. “Присуство Христово у Евхаристији предпоставља и подразумева сабрање на једном месту (epi to avto), есхатолошке заједнице коју окупља Дух.”³

Да укратко споменемо и две чињенице које такође налазимо у овим стиховима. Прва је да су, иако су се први хришћани и даље окупљали на молитву у јерусалимском храму, Евхарис-

тију свршавали по приватним кућама угледнијих хришћана. Дакле, видимо разлику између окупљања у храму, која нису евхаристијска, и окупљања по домовима, која су била евхаристијска. Друга је истицање недеље као дана у коме се служи Литургија: *у џрви дан недеље, кад се сабраше ученици да ломе хлеб...* (Дап 20.7), где видимо да је од првих дана хришћанства, дан Господњи, дан када су се хришћани окупљали на Евхаристију, била недеља.

ПОСЛАНИЦЕ АПОСТОЛА ПАВЛА

У списима светог апостола Павла имамо мноштво евхаристијског материјала. Довољно је погледати само Прву посланицу Коринћанима, од 10. до 14. главе, текст са изразитим евхаристијским контекстом, па се уверити у то. Нешто од тога већ смо поменули, нарочито речи установљења Тајне вечере, које налазимо и код апостола Павла (1.Кор 11,23-27), тако да се на то нећемо враћати. Овде ћемо се осврнути на не мање значајне речи апостола Павла: *Чаши благослова коју благосламо није ли заједница крви Христове? Хлеб који ломимо није ли заједница шела Христова? Јер један је хлеб, једно смо шело многи, џошџо се сви од једног хлеба џрчешћујемо* (1.Кор 10,16-17).

Епископ захумски Атанасије објашњавајући ово место каже: “У овом фундаменталном евхаристијско-еклисиолошком

тексту основна је истина да многи, тј. сви верујући, сачињавају једно тело које се поистовећује са једним хлебом Евхаристије, којим се ови многи причешћују. Извор јединства верујућих са Христом и међусобно је један хлеб Свете Евхаристије, који је тело Христово, Црква.”⁴ По апостолу Павлу, преко Евхаристије постајемо удеоничари Тајне Христове, удови једног Тела, једно у Христу: *иако смо многи једно тело у Христју, а њојединачно уди смо једни другима* (Рим 12,5) (1.Кор 12,12), постајемо, дакле, оно што је одувек требало да будемо, јединствени организам Цркве у коме обитава Дух Свети, а чија је глава Христос. Управо оно што тако често заборављамо, да смо и сами Црква и да Црква није изван нас нити над нама, већ да смо ми у Христу и Христос у нама.

ОТКРИВЕЊЕ

На крају, да споменемо и књигу Откривења, која је у суштини евхаристијски текст, и која је, према мишљењима многих тумача, у великој мери утицала на формирање православне Литургије. По мишљењу митрополита пергамског Јована Откривење садржи “елементе и делове древне евхаристиске службе”.⁵ Виђење четири животиње које узвикују: “Свет, Свет, Свет, Господ Бог Сведржитељ...” (Отк 4,8), указивање на Христа као “јагњета” пред чијим престолом стоји мноштво народа (Отк 5,9), или речи “бијах у Духу у дан Господњи” (Отк 1,10), као и добро познати ранохришћански узвик “Маран ата” (Господе дођи, Господ долази, Господ је близу) (Отк 22,17,20), без сумње се односе на Евхаристију, али оно што је такође значајно и специфично, како за ову књигу, тако и за ове наводе, јесте истицање есхатолошке димензије Евхаристије.

Било би погрешно схватити да есхатолошке димензије нема у другим књигама Новог Завета. Да наведемо само два примера. Речи код Јеванђеља по Матеју, у Молитви Господњој *да дође царство твоје* (Мт 6,11), или код Јеванђеља по Луки *и ја вама завештавам Царство као што Отац мој мени завештао. Да је-*

деће и тијеше за мојом ширезом у Царству моме (Лк 22,29-30), имају исто есхатолошко значење. Међутим, сви ови наводи показују да Литургија није само понављање Тајне вечере, коју је некада давно обавио Христос са ученицима, већ је, благодарећи освећујућој сили Духа Светог, и учешће у новој трпези у Царству Божијем. Евхаристија је икона Царства Божијег, али Царство Божије није одсутно из Евхаристије, напротив, оно се у историји пројављује као Евхаристија, и због тога не смемо заборавити есхатолошки контекст Божанствене Евхаристије. У Евхаристији није присутна само историја него и есхатологија,⁶ и то у већој мери него историја. Она добија свој идентитет управо из будућих догађаја, из Царства које ће се тек остварити и од Христа који ће поново доћи. Можемо рећи да је она оно што ће тек бити у будућности.

На основу свега до сада изложеног можемо устврдити да оскудност сведочанства у књигама Новог Завета не дозвољава детаљнију реконструкцију поретка првих Евхаристија.⁷ Ипак, јасно је да је Тајна вечера била образац Евхаристије апостолског времена, као што је јасно да је и сама јеврејска традиција у великој мери одредила начин свршавања првих Литургија. На основу чињеница које налазимо у Новом Завету о начину свршавања Евхаристије, знамо да је на њој читана посланица апостола и да је потом следиле целив љубави (2. Кор 13,12; Рим 16,16. итд.). После целива литург је благосиљао верне: “Благодат Господа нашег Исуса Христа...” (2. Кор 13,13), а затим је следила молитва благодарења и речи “Узмите једите... пијте из ње сви”. После молитве призива Духа Светог (о којој немамо довољно јасних и поузданих сведочанства), следило је причешће (1.Кор 11,27-29). Овако се обављала божанствена Евхаристија у апостолска времена.

С друге стране, у Новом Завету постоји обиље евхаристијског материјала који нам открива, мада углавном фрагментарно, Свету тајну Евхарис-

тије. У евхаристијској теологији не можемо наћи ни једну значајну област, а да за њену основу немамо макар најмањи навод у књигама Новог Завета. Податак да се у чину Свете Литургије налази 114 цитата⁸ из Новог Завета речитије од било чега говори у прилог овоме.

Такође, свака промена настала током времена у односу на древну Литургију, или свака недоумица коју имамо по истом питању, може се проверити у књигама Новог Завета. Управо због тога се новији теолози, предводници тзв. евхаристијске теологије, окрећу првим вековима хришћанства, древној Евхаристији и Новом Завету. И на крају, да наведемо речи оца Николаја Афанасјева, једног од првих који се у 20. веку бавио овом значајном темом: “Кад бисмо одбацили све што је у наш литургијски живот унето у току последњих векова, више не би било велике разлике у односу на древну праксу Цркве. Главни дефект нашег литургијског живота састоји се у давању већег значаја случајно или намерно придошлим особеностима наших литургијских чинова неголи њиховој суштини. Основни принцип учења о Евхаристији у њима су довољно јасни. Природа Евхаристије је у њима потпуно сачувана... Стога се наш задатак не састоји само у извесној промени нашег литургијског живота, него и у упознавању истинске природе Евхаристије.”⁹

Небојша Ракић, јереј

Напомене :

- 1 види, Протојереј Александар Шмеман, *Евхаристија*, 12.
- 2 види, Епископ Атанасије, *Евхаристија у источној Цркви*, 47.
- 3 Митрополит пергамски Јован Зизијулас, исто, 89.
- 4 Епископ Атанасије, *Евхаристија у источној Цркви*, 51.
- 5 Митрополит пергамски Јован Зизијулас, исто., стр. 85.
- 6 Владика Атанасије, *Свети Евхаристија као тело Христово, Христос алфа и омега*, Врњачка Бања, 2000, 104.
- 7 види Архимандрит Кипријан, 23.
- 8 види: Timothy Ware, *Orthodox Church*, Penguin books Ltd, 1993, 195.
- 9 Протопрезвитер Николај Афанасјев, *Црква Духа Светија*, Вршац, 2003.

ЦРКВА КАО ЕВХАРИСТИЈСКА ЗАЈЕДНИЦА

Света Евхаристија је од пресудног значаја за живот човека, односно за разумевање Цркве као Евхаристијске заједнице кроз коју се једино може спасти свет. Мора постојати један видљив догађај који ће пројављивати то наше заједништво са Христом и остваривати то заједништво кроз спасење света и људи. Тај догађај, после Вазнесења Господа Исуса Христа, Црква је нашла у Светој Евхаристији која није ствар, већ првенствено догађај (праксис)

ош у Старом Завету реч Црква (εκκλησία) указивала је на органско јединство Израбраног народа. Хришћанска Црква је била народ свети, народ Божији, род избрани, људи свети, народ задобијен.¹ Хришћанство је од почетка посматрано као заједница која је сачињавала темељ прве "Цркве Божије" у Јерусалиму.

Осврнемо ли се на проповед Господа Исуса Христа, видећемо да она није усмерена појединцу, него Народу, избраном Израилу Божијем кога је Он сабрао учинивши га хришћанском Црквом. Говорити уопште о Цркви, значи говорити о заједници, друштву, братству. Грчка реч (κοινωνία) нам указује на такво значење. Док нам Стари Завет пружа сведочанство засновано на људској заједници, Нови Завет нас уздиже изнад тог људског нивоа, јер тек тада то јединство и та заједница свој смисао добијају у Христу који омогућава истинско јединство те заједнице. Ако је грех озбиљно нарушио оно првобитно јединство, то јест прекинуо заједницу људи са Богом, деформисао човека, довео га у стање не-евхаристијско² (а то значи не-функционално), беживотно и пропадљиво, Христовим Оваплоћењем то јединство је обновљено кроз могућност заједничарења јављањем Богочовека Христа и остварењем Његових богочовечанских икономија, спасоносних за свет и човека. Христовим доласком Црква је добила своје постојање, јер је Он у Себи пројавио ту новозаветну творевину која је за нас постала нова стварност утемељена на Оваплоћењу Христовом.

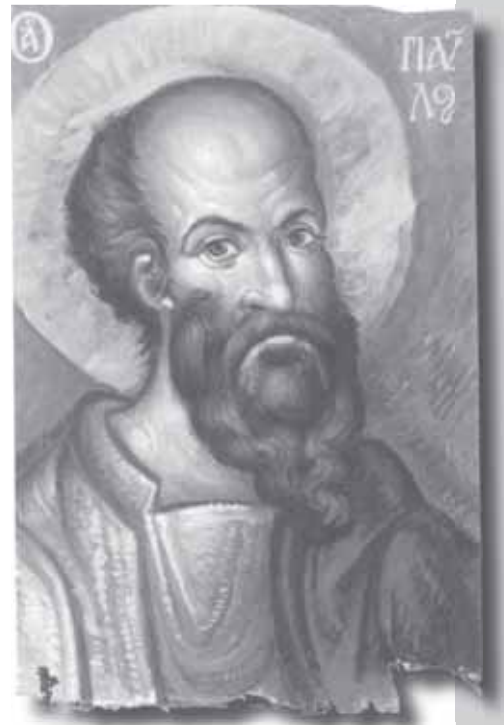
У Христу Богочовеку надвладан је и побеђен човеков пад и његове последице, створена је и уведена у овај свет нова заједница Бога и људи, нови завет у крви

Богочовека, нови савез и сједињење Бога и људи, а то управо и јесте Црква Богочовека Христа, као сабор и сабрање (συναξίς), као "заједница (κοινωνία) Тела и Крви Христове" (1 Кор 10, 16-17) и као "заједница Духа Светога са свима нама" (2 Кор 13, 13).

Иако је од почетка схваћена као заједница (κοινωνία), Црква није слична ниједној заједници у историји - иако је у свету није од света. Рећи да је у овом свету, а да није од овог света, значи видети њену реалност у Светој Евхаристији. Ако је човек напустио Бога и прекинуо заједницу с Њим, није Бог напустио човека, него је у Јединородном Сину Свом засновао и остварио нову заједницу између Бога и људи. Та нова заједница је остварена кроз Христову икономију спасења, кроз Оваплоћење Христово и Његово добровољно страдање, кроз вољно давање Себе на Тајној вечери, кроз приношење Себе на драговољну крсну смрт, кроз славно Васкрсење и Вазнесење, и на крају кроз слање у свет Светога Духа Утешитеља на дан Педесетнице када је и васпостављена Црква. Суштински је важно приметити да један од основних израза који повезује Цркву и Евхаристију јесте израз заједница (κοινωνία) и заједништво (заједничарење). Такво поистовећивање Цркве са Евхаристијским скупом, са заједницом налазимо код светог апостола Павла у његовој Првој посланици Коринћанима (10, 16-17): "Чаша благослова коју благосиљамо није ли заједница (κοινωνία) Крви Христове? Хлеб који ломимо није ли заједница (κοινωνία) Тела Христовог? Јер један је Хлеб, једно смо Тело многи, пошто се сви од једнога Хлеба причешћујемо." На основу ових стихова, ми спознајемо најдубљу истину о Цркви као Телу Христовом. Апостол Павле овде укратко

описује тајну нашег сједињења са Христом, то јест Цркве са Христом у Божанској Евхаристији коју Црква приноси-литургише.

Свети Јована Златоусти о овом месту, у својој Двадесет четвртој омилији на Прву Коринћанима, каже следеће: "Зашто Апостол није рекао удео (тј. уместо

о. Стаматис Склирис - Свети Апостол Павле

κοινωνία рекао је μετοχή – удео, учешће)? Зато што је хтео да изрази нешто више и да покаже тесно сједињење. Јер ми заједничаримо (κοινωνοῦμεν) са Христом не само узимањем удела с Њиме. Јер као што је оно Тело у оваплоћењу сједињено са Христом, тако се ми сједињујемо Њему кроз овај Хлеб. Затим, пошто је Апостол рекао: заједница Тела, а онај који заједничари други је од онога који заједничари, зато је Апостол и ту на изглед разлику укинуо. Јер рекавши заједница Тела, он је хтео да каже нешто још блискије, и зато је додао: Јер један је Хлеб једно и ми многи смо једно Тело (οτι εις αρτος, εν σωμα εσμεν οи πολοι). Но што ја, на крају

крајева, говорим реч заједница (κοινωνία)? Јер ми смо само оно Тело (αὐτὸ εἶμεν ἐκεῖνο τὸ σῶμα) Христово. Јер, шта је тај Хлеб? Тело Христово. А шта постају они који се причешћују? Тело Христово, не многа тела, него Једно Тело. Јер као што је хлеб, који је састављен од многих зрна, сједињен у себи тако да се зрна уопште не виде, иако су она ту, не

због сједињења не види се њихова разлика – тако се и ми (у Евхаристији) сједињујемо међусобно са Христом. Јер се ми не хранимо (причећујемо) један од једног, а други од другог тела него сви од Једног и Истога.³ У наведеним речима светог Јована Златоустог долазимо до најдубље повезаности Свете Евхаристије са свешћу првобитне Цркве, нарочито изражене код светог апостола Павла који је “Богослов Јединства”⁴, јер Евхаристијски дарови Хлеб и Вино у Чаши јесу заједница Тела и Крви Христове и ми причешћујући се Њима, сједињујемо се са Христом кроз тајну Тела и Крви по самој Његовој речи. Ко једе Тело Моје и пије Крв Моју у мени пребива и ја у њему (Јн 6, 50). Апостолско учење о Цркви као телу Христовом осликава пре свега литургијско искуство и изражава евхаристијску стварност. Јер је један Хлеб, једно смо

Тело многи, пошто се сви од једнога Хлеба причешћујемо. Златоусти објашњава: „Ми смо само то Тело. Јер шта је Хлеб? Тело Христово... Не многа тела, него Једно Тело.“ У тим веома значајним ставовима преовладава идеја да многи сачињавају Једно Тело поистовећено са Евхаристијским Хлебом. Како се види из ових речи, у Светој Евхаристији ми постајемо Тело Христово кроз заједницу у Цркви која се код апостола Павла назива Тајном Христовом.⁵ Једући Његово свето Тело, постајемо Једно Тело многи.⁶ Сједињујући се са Њим, ми се светим јединством сједињујемо и међу собом. И као што је Господ један, и једно тело Његово које се не може поделити и раздвојити, тако су и у Христу Црква и Света Евхаристија реално сједињене у Једном Телу Његовом. Из овога произилази да се у Божанској Евхаристији, причешћем Тела и Крви Христове, пројављује сама природа Цркве као Евхаристијске заједнице (1 Кор 10, 16-17) и да се Црква не може замислити без Евхаристијске заједнице, нити Евхаристијска заједница без Цркве. Не можемо говорити посебно о Цркви и посебно о Евхаристији, без нашег реалног сједињења у Телу и Крви Христа. Бог Логос је постао Тело, да би смо ми људи као телесна бића постали заједничари пресветог Тела Његовог. Свето Тело Христово са којим се у светом причешћу причешћујемо, уводи нас у живу и органску заједницу са његовим пресветим и животворним Телом. На тај смо начин, Христом и у Христу, Једно Тело са свим светим апостолима, пророцима, мученицима, исповедницима, и са свим светима. А то је, по речима оца Јустина Поповића, најузвишеније што људско биће може пожелети.

Евхаристијски дарови Хлеб и Вино у Чаши, јесу заједница (κοινωνία) Тела и Крви Христове, дакле заједница светиња (κοινωνία τῶν ἁγίων) и наше причешћивање Њима јесте заједница у светињама (κοινωνία εἰς τὰ ἅγια).⁷ По апостолима Павлу, прва заједница у светињама јесте извор друге заједнице: заједнице све-

тих људи, то јест нас верних као чланова Тела Христовог, односно Цркве као Евхаристијске заједнице. На основу тога, закључујемо да наш живот треба да буде једна непрекидна литургија, непрестано општење и жива заједница са Богом, један стални литургијски, евхаристијски начин живљења и делања потврђен светим причешћем као прихватањем Божијег дара, доброте и љубави Његове, уз захвалност (εὐχαριστία и значи захвалност, благодарност) коју показујемо на Светој Литургији када кажемо „Твоје од Твојих, Теби приносимо због свега и ради свих“.⁸ Светим причешћем постајемо причасници Богочовечанске Крви Христове, постајемо крвни сродници Његови. Евхаристија је католичанска (саборна) Тајна, Тајна мира и љубави и зато је Тајна јединства. Сабирање верних, по апостолима Павлу, једино је оправдано ако има евхаристијски карактер. Такво поистовећивање Цркве са Евхаристијским скупом посведочено је садржајем Прве посланице Коринћанима, нарочито њеном једанаестом главом. У тој глави, Апостол даје практична упутства Коринћанима у вези њиховог сабирања ради богослужења, што нас наводи на закључак, да Апостол под тим сабрањем подразумева Цркву: “кад се сакупљате у Цркву чујем да постоје поделе међу вама” (18 стих). Израз Црква овде није употребљен теоријски, већ да би се њиме означила Црква као Евхаристијска заједница.

Презирање Евхаристијског сабрања представља презирање саме Цркве Божије, како то Апостол наводи у 22. стиху. Апостол прекоревачи Коринћане који се сакупљају на једно место и не једу вечеру Господњу (1 Кор 11, 20). „Кад се, дакле сакупљате на једно место, не једе се Вечера Господња, јер свако своју вечеру прије других једе, те један гладује, а други се опија. Зар немате кућа да једете и пијете? Или презирете Цркву Божију и срамотите оне који немају. Стога браћо моја, кад се састајете да једете, ишчекујте један другог... да се на осуду не састајете...“ (1 Кор 11, 33-34). По

схватању апостола Павла и Црква којима су се читале његове посланице, изрази: „окупљати се“, „окупљати се на једном месту“ „вечера Господња“ (Света Евхаристија), „Црква“, или „Црква Божија“ имају иста значења. Познато је да је у време писања Посланице, као и доста касније, Света Евхаристија обављана у домовима хришћана. Иако су се дом и Црква у пракси обједињавали кроз Евхаристију, ипак они представљају две различите стварности. Цркву Божију не треба мешати са домом, јер тада долази до презирања Цркве Божије.

Божанска Евхаристија постоји од момента Тајне вечере Спаситеља са својим ученицима, када је Црква и конституисана, како нам то описује апостол Павле (1 Кор 11, 23-26): „Јер ја примих од Господа што вам и предадох“ (свршавање Свете Евхаристије) - да Господ Исус оне ноћи кад беше предан, узео хлеб и захваливши (εὐχαριστίας - заблагодаривши) преломи и рече: „Узмите једите, ово је Тело Моје, које се за вас ломити; ово чините у Мој спомен. Исто тако и Чашу по вечери говорећи: Ова је Чаша нови завет у Мојој Крви, ово чините кад год пијете, у Мој спомен. Јер кад год једете овај Хлеб, и Чашу ову пијете, смрт Господњу објављујете, докле не дође.“ Ово значи да се Евхаристија врши у спомен на Господа Исуса Христа, а пре свега у спомен на Тајну вечеру када је Господ установио најсветију Тајну Новог Завета са својим ученицима, заповедивши им: Ово чините у Мој спомен.

Али, Божанска Евхаристија - Литургија наставиће се и вечно у Царству Небеском као „Велика Вечера Божија“, као „Вечера брака“ Јагњетовог са Невестом Његовом - Црквом (Откр 19, 9, 17; 21, 9). Зато, то није спомен у коме се сећамо само нечега што се десило и чега више нема. Божанска Евхаристија продужава се у векове векова. Продужава се а не понавља. Јер једна је жртва, једно приношење, један је јереј, „Онај који приноси и који се приноси“; „И овде предстоји исти тај Христос; Онај који је припремио

ону трпезу исти је онај који приправља ову сада“, каже Златоуст. Та трпеза, за време чијег је трајања била установљена Тајна, ни на који начин није пунија од било које након ње, јер је и данас, као и онда, Христос Онај који свршава и предаје све. „На овај начин долазимо до истине откривања саме тајне Цркве на Светој Литургији у којој се открива и манифестује Црква у своме јединству као заједница народа Божијег у Христу, заједница верних као Тела Христовог које Дух Свети реализује преко Епископа око кога су окупљени верни. Епископ је видљиви центар и глава Цркве, али Епископ у црквеној заједници окупљеној на Светој Литургији која је заједничко дело Божије у Христу. Нема Епископа ван Цркве као евхаристијске заједнице јер Епископ је тај који предстоји Литургијском сабрању као глава Цркве. И као што смо на почетку рекли да нема Евхаристијског сабрања без Цркве, као што нема Цркве без Евхаристијског сабрања, сада констатујемо да нема Евхаристијског сабрања без његовог предстојатеља, то јест без Епископа, како је то говорио свети Игњатије Антиохијски. Из поменутих посланица ништа не сазнајемо о томе (говори се само да је Евхаристија била заједничка ствар свих чланова Цркве). С једне стране су били они који приносе и предводе, а с друге стране они који узвраћају са амин. Пошто је Христос центар Евхаристије, Глава Тела Цркве и Онај који сабира у себи сву твар и приноси је Оцу, Епископ као Његова икона је начелник Евхаристијске заједнице. То нам све указује на једно Евхаристијско сабрање које налазимо код светог апостола Павла (1 Кор 14, 23) који каже „када се сабере сва Црква заједно или сви на једно место“. Сабрана у Евхаристији, Црква јесте остварење Тела Христовог у којој сабрани могу да се причесте, да буду заједничари Тела и Крви Христове зато што га они пројављују својим сабрањем.“⁴⁹ Ове речи апостола Павла, највећег еклисиолога свих времена, како га назива владица Атанасије Јевтић, упућују нас и

враћају у апостолску епоху у којој се под Евхаристијским скупом једног места (у овом случају Коринта) подразумевала сва Црква тога места. На то нас наводе речи које срећемо код апостола Павла: „на једно исто место“, „цела Црква“, „Црква Божја“, „једно тело“, „један хлеб“, „једна Евхаристија“, што је само показатељ да се Црква као Евхаристијска заједница не да замислити без синаксиса на чијем челу се налази Епископ као жива слика Христовог. Ово потпуно и свестрано учешће у Цркви као Евхаристијској заједници кулминира у причешћу Телом и Крвљу Христовом који се дају овде на земљи као предокушај есхатолошке Вечере Господње у Царству Небеском, која ће бити вечна Евхаристија¹⁰. У том контексту можемо појмити и схватити Посланице светог апостола Павла, иза којих се крије литургијска позадина која укључује пуноћу Цркве. Апостол у Првој посланици Коринћанима, од десете до четрнаесте главе, континуирано говори о окупљању, учешћу у Светој Литургији и о проблемима везаним за евхаристијске скупове. Зато он и упућује Коринћане на све оно што је потребно да се оствари права заједница Тела и Крви Христове, то јест Црква која своје обележје добија из Евхаристије као срца живота Цркве.

Света Евхаристија је од пресудног значаја за живот човека, односно за разумевање Цркве као Евхаристијске заједнице кроз коју се једино може спасти свет. Дакле, мора постојати један видљив догађај који ће пројављивати то наше заједништво са Христом и остваривати то заједништво кроз спасење света и људи. Тај догађај, после Вознесења Господа Исуса Христа, Црква је нашла у Светој Евхаристији која није ствар, већ првенствено догађај (праксис). На основу схватања Евхаристије као догађаја, заједништво са Христом на Светој Евхаристији подразумева заједницу светих у једном светом Христу, како је назива апостол Павле, заједницу људи под једним Епископом. То нам апостол Павле показује, говорећи о члановима Цркве које упоређује

са члановима организма где се не дозвољава индивидуализам – Цркве се не може поимати као скуп индивидуа (независних јединки) које имају неку психолошку везу. Његове речи нас упућују на Цркву као организам, као заједницу под једним Епископом који као жива личност представља живога Христа. Епископ је предстојатељ заједнице верних. Он не само што иконизује Христа у Евхаристији, он представља народ у његовом служењу Богу.

Приступајући на овакав начин Цркви као Евхаристој заједници да је она црквени скуп (синаксис) и црквени акт (праксис) пред нама ће се отворити посебно виђење и поглед на свет које Православље садржи у Литургији као аутентичној пројави свога бића и живота.¹¹ Стога није никакво чудо што апостол Павле потпуно идентификује сабрање верника ради вршења свете Литургије са самом Црквом Божијом увек инсистирајући на блиском јединству верних са Господом.

Као икона Тела Христовог Црква, како нам је представљена у Посланицама апостола Павла не може се ни исцрпети ни ограничити само на једну библијску представу. Упоредо са представом Цркве као Тела Христовог, апостол Павле Цркву приказује и као Невесту која је окренута свом Небеском Женику. У првој посланици Коринћанима, 11. глава 3. стих каже: “Али хоћу да знате да је свакоме мужу глава Христос, а муж је глава жени, а Бог је глава Христу”. Ми овде наилазимо не само на органско јединство Тела и Главе, него на брачни савез, заједницу остварену у Божанској Евхаристији. Довођење у везу и спајање тих двају основних Павлових престава Цркве, као Тела и као Невесте доприносе разумевању двоједне природе Цркве. Света тајна брака представља само сенку, слику Велике тајне духовног брака између Небеског Женика Христа и Невесте Његове Цркве. Јер у тајни брака невеста постаје невеста женика и тело његово.¹² На тај начин брак је предизображење Христовог присуства у Цркви, јер је Црква

Невеста Христова, то јест сви верни заједно, и свака личност у Цркви понаособ.¹³ Сав обузет тим осећањем, свети апостол објављује да Бог “Ћега даде за главу Цркви, која је Тело, пуноћа Онога који све испуњава”.

Црква, заједно са Христом, својом главом, Првосавештеником вечних добара, налази се у непрестаном стању очекивања, посредовања и просвећивања благодатним даровима Светога Духа који пребива у Цркви. И када Апостол говори о Цркви као Евхаристијској заједници, он увек говори о Духу као извору тог заједништва. За апостола Павла, Црква нија само једно Тело, него и један Дух који прожима то Тело.¹⁴ По његовом мишљењу, целокупан наш црквени живот представља пројаву Духа Божијега кога Литургијска, Црквена заједница, на челу са својим Епископом и од њега постављеним свештеником, молитвено призива да Он сиђе на нас, да доласком својим хлеб и вино претвори у Тело и Крв Христову, а нас који се причешћујемо од Једног Хлеба и Једне Чаше сједини у једно Тело Христово, у заједницу Једнога Духа Светога. Ми се Духом Светим сједињујемо са Христом. Црква је установљена на Христу, али је све време саставља Дух Свети, онако како је речено у служби Педесетнице Православне Цркве, да Дух Свети „саставља и одржава сав сабор Цркве“. Конкретно: Свету Евхаристију Дух Свети чини Заједницом верних у Христу и Телом Христовим. Без Духа Светога немамо ни Христа, ни Цркву, те према томе немамо ни Евхаристију. У Цркви је присутан Свети Дух који је неодвојив од Христа. Као што смо видели, Црква је Тело Христово али је и Храм Духа, то јест заједница коју чине многи чланови предвођени Епископом које Дух Свети повезује у једно Тело Христово на Литургији. Од самог почетка Црква је спознала себе као Цркву Духа, будући да је у Духу заједница првих хришћана постала Црква. Зато је Свети Дух начело Цркве као Евхаристијске заједнице, јер се Светим Духом ми сједињује-

мо са Христом.¹⁵ Ако би Црква била само заједница окупљена у име Христово, али без Духа Светога, Она би била само тело једне историјске заједнице, али још не би била Тело Христово. Свети Дух који је Дух љубави и мира, не само што уједињује раздвојене појединце, него у свакој појединачној души постаје извор мира и заједништва. Свети апостол Павле тражи од нас такву љубав потврђену у Цркви као Евхаристијској заједници. Јер, хришћанска љубав јесте лично заједништво у живом општењу са истинским Животом, који је Христос Бог и Богочовек.

Заједништво у Евхаристији подразумева потпуно јединство по свим основним питањима, као што су љубав и вера, или, по речима светог Макарија Египатског, да ми хришћани вером заједничаримо са Богом и у Богу. Верујући, ми постајемо удови Христови, постајемо Христови сателесници. “Ради тога се Он сјединио са нама и своје тело растворио у нама”, говори свети Јован Златоуст следећи светог апостола Павла: Светим причешћем које нам је даровао и које нам дарује, Господ показује неизмерну љубав Своју према нама. Животни простор те стварности јесте Црква као Тело Христово, Дом Бога Оца као Заједница Духа Светога, Заједница Живо, Личног Бога – Свете Тројице са нама људима. У Цркви као Евхаристијској заједници остварује се наше спасење, остварује се наше обожење зато што је у Христу мера и граница нашег живота. Где ово није случај, живот Цркве је ограничен и непотпун. Ову истину објављује нам свети апостол Павле. Како онда, тако и сада његове речи односе се на све генерације хришћана који својим животом сведоче оно што се пројављује на Евхаристији на којој ништа не бива механички, магијски, већ се све приноси као хлеб који се ломи, као храна коју једемо, као крв која бешумно тече кроз жиле нашега живота и наше наде. Изван њеног топлог окриља све остаје непрепознатљиво, слеђено и усамљено, а у њој све се узајамно проналази, прожима

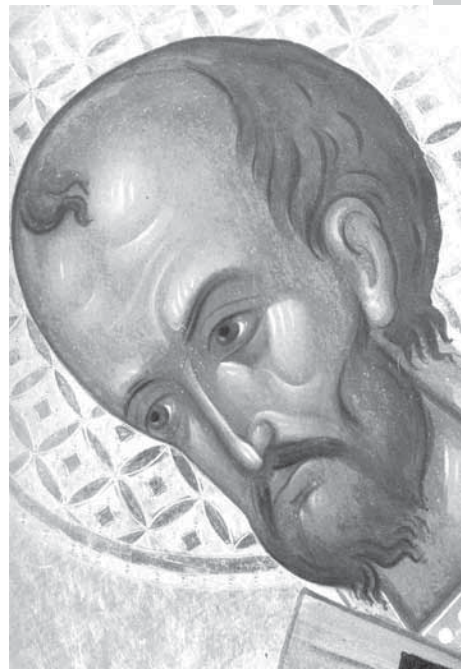
и евхаристијски служи. Живети у Цркви, значи урастати у тајанствену стварност Тела Христовог, живети као члан тога Тела, а то значи неупоредиво више од испуњавања црквених правила и прописа. То нарочито важи данас када се све више наглашава важност Свете Евхаристије за живот Цркве која је у опасности да се претвори у једну обредну институцију у којој се појам заједништва и заједнице, који срећемо код апостола Павла, губи, где је мало оних који Свету Евхаристију схватају као Тело и Крв Христову, већ своје учешће на Њој своде на индивидуални доживљај остварен мимо заједнице са другим, чак мимо заједнице са Епископом, заборављајући при томе да се Црква не може само свести на обред. А Њена битна форма је заједништво и ту своју суштину Евхаристија добија од Цркве као заједнице. Исто тако, и Црква добија своје обележје из Евхаристије, па је зато Црква Евхаристијска заједница, на евхаристијски начин постоји.¹⁶ Од тога на који начин будемо разумели природу и суштину Литургије, зависиће и наше активно учешће у Њој. Свако црквено богослужење јесте ликовање целе Цркве, ликовање свеукупне црквене Евхаристијске заједнице.¹⁷ А то значи да сви у Цркви, а не само свештенство, треба да имају активну улогу у Евхаристији, свако у складу са свештеним поретком у свом одређеном чину, месту и мери.¹⁸ Сваки члан има своје место у Телу Цркве и зато зависи од целог Тела, потребно му је цело Тело, како нам то апостол Павле говори у дванаестој глави Прве посланице Коринћанима. Пошто је Црква Евхаристијска заједница, свако има своју службу, и свака служба захтева активно учествовање. При томе, не смемо заборавити да верни не само да долазе у Цркву, него – они су Црква. И зато је неопходно, нарочито у данашњем времену, настојати да се вернима омогући што активније учешће у животу Цркве као Тела које је заједница. Без откривања свачијег места и улоге у Телу Христовом, без народа као царс-

ког свештенства који у Евхаристији добија своје место, не можемо говорити о Цркви.

То не значи да је довољно да редовно долазимо у цркву и да пажљиво пратимо свршавање Свете тајне. Потребно је далеко више од тога. Литургија није само учење које нам је неко оставио. Она је пре свега Вечера на коју смо призвани, односно на којој треба да учествујемо као њени причасници и заједничари, јер је циљ у томе да се верници причесте Телом и Крвљу. Ако свако од нас не буде причасник ове жртве, каква му је корист што она постоји. И велики апостол Христов истиче ову чињеницу. Ми нисмо посматрачи Тајне Божанске Евхаристије, него њени учесници. Верници заједно са свештеником свршавају Тајну Свете Евхаристије “причешћујући се Телом и Крвљу Христовом и тако се сједињују са Христом”. Због тога се на свакој Божанској Литургији, уз речи свештеника вернима, да са Страхом Божијим, вером и љубављу приступе, пројављује Црква као Евхаристијска заједница. Дакле, целокупна Божанска Литургија својим молитвама које не изговарамо у себи већ наглас, својим прозбама и химнама, припрема верне да кроз веру и покајање узму учешћа у Чаши живота и то што чешће, по правилу на свакој Литургији, следећи праксу Светих отаца, а нарочито правило деветог апостолског канона које каже: Све верне који улазе у Цркву и слушају Свето Писмо, али не остају и за време молитве и Светог причешћивања, треба одлучити као оне који изазивају беспоредак у цркви.

Без сталног причешћа у Цркви нема вечног живота. Иако Свето Причешће треба да представља средиште нашег живота, храну која оснажује и укрепљује човека, много је оних који ову храну не једу редовно. Хоћемо да будемо у јединству са другима, да сви будемо браћа а при том сви не заједничаримо у Божанском причешћу. У овоме је трагедија свременог друштва које често осуђујемо као индивидуалистичко, заборављајући да смо сами ликовали

увођењем индивидуализма тамо где му није место - у Цркви. Када је дошло до ове појаве то је морало довести до опадања потребе за заједничким сабрањем. У четвртном веку јављају се прве молитве посвећене индивидуалној припреми за причешће. А до тада су молитве пред причешће схватане искуључиво као ствар заједнице. Данас често чујемо од наших верника који долазе у Цркву, а не приступају Светом Путиру да је недостојност а не неприпадност Евхаристијској заједници главни разлог њиховог непричешћивања. Чак је то нешто чиме се хвале и сами несвесни чињенице да под

изговором недостојности могу доћи до потпуног непричешћивања, што је веома опасно јер се тиме доводи у питање смисао Цркве као Евхаристијске заједнице. Апостол Павле изобличава верне који се недостојно причешћују и упозорава их на суд.¹⁹ Он их позива да испитују себе, али им ни једном не предлаже да се као достојни причешћују, а као недостојни да се уздржавају.²⁰ Израз “Светиње Светима” који се помиње на Литургији погрешно се схвата. Апостол Павле, у својим посланицама обраћа се свим хришћанима, не разликујући грешне од праведних. То видимо из толико помињане Посланице Коринћанима у којој он укора-

ва коринтског блудника, али се на почетку обраћа хришћанима изразом свети. За светог Николу Кавасилу, исто као и за апостола Павла, свети су они који су савршени у врлини, али и они који се труде да доспеју до савршенства, чак и ако у томе нису успели.²¹

У прва три века, бити у Цркви значило је припадати Евхаристијској заједници кроз причешће. Свети Јован Златоусти, као што смо навели, у својој 24. беседи на десету главу Прве Коринћанима даје пример како се сједињујемо једни са другима и са Христом, попут зрна пшенице, који постају један хлеб, што значи да је Црква дело целог народа Божијег, а не нечија приватна ствар. Зато нам је данас више него икад потребна трезвеност која подразумева одбацивање којекаквих обичаја под изговором да су они православни, а у суштини су продукт наше неспремности да се ухватимо у коштац са проблемом, често стављајући у центар нас саме, а не Цркву и њено искуство. Пут ка реалном животу темељи се и пролази кроз учење у Цркви као Евхаристијској заједници, кроз заједничење у животу који дарује Христос у причешћивању Његовим Телом и Крвљу.²²

У парохији све ово што смо до сада рекли, треба да постане стварност. Нама су потребне живе парохијске Евхаристијске

заједнице. За такву живост једне локалне заједнице није важан број верника које она сабира, већ духовна сила коју она пројављује. Суштина је у духовном буђењу парохије и како каже отац Јован Мајендорф: „Парохија је место у којем ми сами себе пружамо Богу, помажемо друге људе, постајемо чланови Цркве Божије - која је позвана да спасава не само нас као појединце, породице, или групе људи, него и цели свет уводећи га у долазеће Царство”.²³ Важна је сила молитве, могућност да се од једне парохије, одређене географски, начини једна истинска Евхаристијска заједница која би била у стању да преображава удове те заједнице кроз повратак изворном смислу парохије, што је једна од кључних теза православне еклисиологије. Парохијски живот, како то каже отац Александар Шмеман, мора да се оцрквени.²⁴ У центар таквог живота долази причешћивање Светим Тајнама Христовим, које треба да помогну наш индивидуални духовни пут усавршавања и узрастања. Парохија јесте онај свештени простор у коме све јеванђељске поруке и поуке конкретизујемо кроз учествовање свих чланова парохије у обогашћивању парохијског живота. А то значи мобилизацију целе парохије у коју се морамо укључити сви. Пасивност верника која се манифестује на Литургији уво-

ди нас у једно алармантно стање уз опасност духовног умирања парохије у којој је улога пароха сведена на сервисера за индивидуалистичке потребе верних са свим предусловима да се живот верних усмери у једном сасвим другачијем правцу - ван и мимо Цркве. Зато је потребно у нама самима обновити евхаристијски живот. Потребно је што пре учинити све како би се отклонили недостаци на Телу Христовом, то јест на живој заједници верних којој је глава Христос. Када би се истинска саборност о којој смо говорили обновила на сваком нивоу Цркве, када би сваки члан Цркве у потпуности учествовао у њеном животу у складу са својим призивањем, даровима и положајем, тада ни живот Цркве као Евхаристијске заједнице не би био толико нарушен као што је то данас. Зато је неопходно да сви заједно постанемо учесници у изграђивању живог организма Цркве. Обавезни смо да помогнемо сваком члану Цркве да осети призивање унутар Тела Христовог. Како каже отац Александар Шмеман, наши верници морају постепено да се богословски образују како би могли правилније да схвате тајну Цркве.²⁵ Ако саборно начело не обновимо на парохијском нивоу, онда ће се оно на свим осталим нивоима показати као бесмислено и неделотворно.

Горан Мућућ, јереј

Напомене :

- 1 1 Пет 2,9.
- 2 Епископ Атанасије Јевтић, *Христос Алфа и Омега*, Врњачка Бања 2000.
- 3 Епископ Атанасије Јевтић, *Бог Отаца наших*, Манастир Хиландар 2000.
- 4 Митрополит Јован Зизјулас, *Јединство цркве у Светој евхаристији и у епископу у прва три века*, Нови Сад, 1997.
- 5 Еф 3, 3; 5, 32; Кол 1, 27; 2, 2.
- 6 Архимандрит Јустин Поповић, *Српска литургијска антологија*, Искон, Врање 2006, број 9.
- 7 Јевтић, *Бог Отаца наших*.
- 8 Епископ Атанасије Јевтић, *Бог се Јави у Телу*, Врњачка Бања, 1992.
- 9 Митрополит Јован Зизјулас, *Евхаристијско виђење света*, у: *Православна Теологија - зборник студија и чланака*, приредио Радован Биговић, Београд.
- 10 Николај Афанасјев, *Трпеза Господња*, Цетиње 1996.
- 11 Зизјулас, *Евхаристијско виђење света*.
- 12 Мт 19, 4-6
- 13 Јеромонах Атанасије Јевтић, *Еклисиологија св. Апостола Павла*, Врњци - Требиње, 2006.
- 14 Свештеномученик Иларион Тројицки, *Истински живот*

могућ је само у Евхаристији, у: *Без причешћа нема обожења*, зборник, приредили Матеј Арсенијевић, Јован Србуљ, Београд 2004.

15 Протојереј Георгије Флоровски, *Црква - Тело Живога Христа*, у: *Црква је Живот*, приредио Матеј Арсенијевић, Београд 2005. год

16 Епископ Јован Пурић, *Лествица тајноводственог путовања*, Тврдош - Цетиње - Врњци 2004.

17 Јаков Стамулис, *Савремено Православно мисионарско богословље*, Београд 2005.

18 Владимир Вукашиновић, *Литургијска обнова у 20. веку*, Београд - Нови Сад - Вршац 2001.

19 Александар Шмеман, *Евхаристија*, Манастир Хиландар 2002.

20 Николај Афанасјев, *Трпеза Господња*.

21 Никола Кавасила, *Тумачење Свете Литургије*, Нови Сад 2002.

22 Владимир Вукашиновић, *Лек Бесмртности*, Нови Сад 1994.

23 Исто.

24 Александар Шмеман, *Православље на Западу*, Цетиње 1997.

25 Исто.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

КРАГУЈЕВАЦ

Литургијска сабрања у славу Рождества

Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован Свету архијерејску литургију на Бадњи дан, већ по традицији, служи у Саборној крагујевачкој цркви успења Пресвете Богородице. Тога дана увече, након одслуженог празничног бденија и налагања бадњака, епископ је даривао децу пакетићима које је обезбедила Скупштина града Крагујевца.

Током предаје бадњака Његовом преосвештенству, епископа Г. Јована и вернике поздравио је овим речима свештеник грошнички отац Душан Илић: „Када су мудраци са истока дошли у Јудеју, питали су: Где је Цар јудејски који се родио? Јер смо видели звезду његову на истоку и дођосмо да му се поклонимо (Мт 2, 2). Ми Вам овога пута не долазимо као мудраци, јер то уистину и нисмо, него у простоти срца и бића, носећи Вам симбол Богомладенца са најскромнијим даровима. Долазимо Вам и као они пастири који када су чули вест о рођењу, потрчаше да се поклоне Богомладенцу и да заложу ватру да се угреју, јер како пише у Светом писму: Ноћ она беше хладна.

Носећи Вам овај бадњак, младо храстово дрво које указује на снагу Богомладенца, желимо Вам, од свег срца, да нам будете здрави и дуговечни. Да на трону Шумадијске епархије останете дуге године као наш архијер! Да нам Богомладенац Христос донесе мир! Да непријатељи Цркве постану пријатељи! Да непослушни постану послушни! Да се испуни анђеоска песма: Слава Богу на висини, а на земљи мир међу људима и добра воља.

Живи нам били драги Владико и сретно Вам и честито Бадње вече! Мир Божији, Христос се роди!”

Стара крагујевачка црква: Празник Рођења Господа Исуса Христа прослављен је Литургијским сабрањем. На Бадњи дан, великом повечерју присуствовао је градоначелник Крагујевца господин Верољуб Стевановић. Он је са председником Црквене општине Старе цркве господином Вукмиром Миленковићем унео бадњак у храм и пожелео много среће, мира, љубави и Божијег благослова. Радост празника настављена је и наредних дана, на Сабор Пресвете Богородице и на празник Светог првомученика и архијакона Стефана.

Виноградска црква Свете Петке: Сабрани под плаштом своје заштитнице преподобне мајке Параскеве, свештеници и верници Виноградске парохије, видно расположени, потрудили су се да на најлепши начин својој деци представе Божићне обичаје, указујући на њихову предивну симболику, а са циљем да наша деца у граду осете и доживе Божићну радост, баш онако како су то наши стари на селу преносили са колена на колена.

Настављајући ово богоугодно дело наших предака, верници овог крагујевачког насеља, заједно са

овогодишњим бадњачаром господином Миланком Јелићем, пронели су бадњак улицама Виноградске парохије и на тај начин најавили догађај Рођења Месије. После богослужења, доношења бадњака испред храма и отпоздрава свештенства и домаћина, приступило се свечаном чину освећења бадњака, уз молитве Витлејемском Богомладенцу, да у нашим домовима буде више мира и љубави, разумевања и слоге. Да помажемо једни другима као што Христос помаже нама, како бисмо изашли из наше мрачне пећине обасјани непролазном витлејемском светлошћу која увек изнова сија за све оне који себе виде на Светој Литургији, без које овако велики дан не би имао смисла. А Божићни дан јесте дан сретања, а пре свега сведочења да се Христос родио. То се могло видети на лицима свих који су после преспаване бадње ноћи дошли да уберу плодове поста и молитве на Светој Литургији. Са толико усхићења и радости пратили су речи свештенослужитеља, громогласно појући мелодију Божанске љубави испевану у славу и част Христовог Рођења.

МАЛЕ ПЧЕЛИЦЕ

Предавање у заводу за збрињавање одраслих

Поводом 34 године постојања и рада, Завод за збрињавање одраслих „Мале Пчелице“ у Крагујевцу 10. новембра 2006. године свечано је отворио библиотеку која је замишљена као вишенаменски простор у коме ће се одвијати сви културно-забавни садржаји, научно-стручни скупови и едукативне активности у организацији највеће установе социјалне заштите на Балкану.

Прво у низу едукативних предавања одржано је на Крстовдан 18. јануара 2007. године, а предавач је био парох малопчелички, јереј Зоран Митровић. Преко педесет чланова Установе пажљиво је саслушало предавање свештеника, а потом, занимљивим и суштинским питањима, исказали су дубоко интересовање за веру и духовно битисање.

КРАГУЈЕВАЦ Богојављење и пливање за Часни крст

Празник Крштења Христовог - Богојављење прослављен је у Старој крагујевачкој Цркви са вером да све и свагда може изнова да буде очишћено, обновљено и поново рођено. Након Литургијског сабрања свештеници су узели молитве великог водоосвећења. Проповед је одржао отац Милан Благојевић, наглашавајући да сваки човек осећа жеђ за небом, савршенством и лепотом, јер је управо та жеђ оно једино што човека чини човеком. Сам Бог је у лику човека ушао у воду и сјединио себе, не само са људима већ и са свецелом материјом, претворивши је тиме у сасуд светлости, у светлоносну материју која сва стреми ка радости и животу. Отац Милан је позвао велики број окупљених хришћана, да у лику Христа који долази на Јордан да се крсти - препознају и са љубављу прихвате Бога који од вечности воли човека и који је ради човека читав свет претворио у јављење своје љубави, вечности и радости.

После великог водоосвећења, братство Старе цркве са Његовим преосвештенством епископом шумадијским Господином Јованом одлази на језеро у Шумарицама на којем је епископ узнео молитве свемогућем Богу и благословио све присутне. Владика Јован је честитао празник свима, са жељом да нам се Господ свима јави по нашој љубави и вери у правду Божију. Истакао је да освећење воде буде на просвећење разума људског, да схватимо да зло добра донети неће и да нам ова вода буде на живот вечни. Владика је у име Божије позвао све на измирење, на размишљање о себи и о ономе што остављамо иза себе. На крају је Његово преосвештенство благословио народ са молитвом да преовлада љубав без сенке, нада без поклекнућа и вера без сумње.

Сви учесници пливања за Крст часни добили су благослов од свог Епископа.

У првој трци свесрпског јединства, победио је Бранко Тобцић, ватерполиста из Београда, а у другој, локалној трци, најбрже до Часног крста пливао је Никола Благојевић из Крагујевца. Велику заслугу за организацију ове духовно - спортске

манifestације има дружина СВЕБОР (Српске вештине борења) на челу са самопрегорним и трудољубивим господином Србољубом Димићем. На крају су епископ шумадијски и градоначелник града Крагујевца поделили медаље и пригодне поклоне свим учесницима. Манifestација је одржана под покровитељством Скупштине града Крагујевца. У радости Богојављења у нашем граду учествовали су и гости из Београда, министар правде Републике Србије Зоран Стојковић и господин Војислав Михајловић.

Милић Марковић, протојереј

КРАГУЈЕВАЦ Епископ Г. Јован са архијерејским намесницима

У понедељак 22. јануара 2007. године, после одслужене Свете архијерејске Литургије у Саборној крагујевачкој цркви, епископ шумадијски Г. Јован одржао је састанак са свим намесницима своје Епархије. Обрађено је неколико актуелних тема из живота и рада Епархије. Између осталог, сачињен је распоред Великопосног богослужења и богослужења у току целе године на нивоу Епархије, као и списак излагача богословских реферата на братским састанцима по намесништвима.

Обављене су и припреме за одржавање редовне годишње седнице Епархијског савета, која ће бити одржана 6. фебруара 2007. године. Дани 16. и 17. фебруар 2007. године, одређени су да буду хуманитарни дани, добровољног давања крви на нивоу Епархије шумадијске. Упућен је и апел свима који су у могућности да помогну онима којима је помоћ потребна, а који могу својим хуманим гестом некеме и живот да спасу.

Саво Арсенијевић, протојереј-ставрофор

КРАГУЈЕВАЦ – БОГОСЛОВИЈА Светосавско бденије у Крагујевачкој богословији

Поводом празника Светог Саве, првог архиепископа и просветитеља српског, у Богословији Светог Јована Златоустог у Крагујевцу служено је бденије. После богослужења, одржана је академија на којој су додељене светосавске награде, а предавање о Евхаристији у Новом завету одржао је професор богословије, јереј Небојша Ракић.

Првом наградом, награђен је ученик четвртог разреда Иван Плавшић за рад *Римокатоличка еклисиологија на основу Другог ватиканског концила*. Друга награда припала је ученику четвртог разреда Игору Шојићу за рад *Света Евхаристија и богослужење у раној Цркви у прва три века*. Трећу награду добио је ученик четвртог разреда Стефан Милошевски за рад *Евхаристија као васкрсно славље*.

КРАГУЈЕВАЦ Прослава Светог Саве Српског

Стара црква: Личност Светог Саве и светосавска заветна мисао и овог 27. јануара окупили су народ у крагујевачкој Старој цркви. Свету Литургију служили су свештеници овог светог храма. Посланицу Његовог преосвештенства епископа шумадијског Г. Јована прочитао је ђакон Мирослав Василијевић. По завршетку службе, пресечен је славски колач, који је ове године припремио домаћин славе господин Миодраг Павловић са породицом. Део колача примила је госпођа Радмила Стојадиновић, која ће следеће године, благословом Светог Саве, бити домаћин у нашем храму. После пресецања славског колача, чули смо стихове из дечијих уста о молитви, праштању, подвигу, посту и несебичној љубави према Богу и ближњима. Кроз ове стихове, Свети Сава нас је још једном поучио да је Србин Христов и да без Господа не можемо ништа чинити. Сви учесници награђени су пригодним поклонима, уз наду да ће наредне године бити још више деце призване од Светог Саве на Литургији. Свечано прослављање нашег највећег светитеља настављено је трпезом љубави у просторијама нашег светог храма.

Виноградска црква Свете Петке: Прослава Светог Саве, првог архиепископа и просветитеља српског, у Виноградској парохији потврђена је и ове године свеопштим Литургијским сабрањем. Лик овог Божијег угодника, који је својим животом и делом заувек утабао стазе нашој просвети и култури, остаће вечно да пламти у срцима оних најмлађих, са јасно упућеном јеванђељском поруком: Заволите Бога као што Он заволе нас, коју је Свети Сава певао свом оцу Светом Симеону, а односи се на васколики српски род. Свештенство храма позвало је оне најмлађе да одрецигују стихове у славу и част највећег српског сина, настављајући са праксом да се дечији труд награди традиционалним светосавским пакетићима.

У поподневним часовима, свештеници су срдечно дочекани од наставника и ђака Основне школе Светог Саве где су пререзали славски колач. Честицајући школску славу, старшина храма Свете Петке, јереј Драган Брашанац, подсетио је шта овај велики празник значи за нас Србе, поготово за нашу светосавску омладину која је више него икад гладна непролазне Божанске Христове Науке. На крају се отац Драган захвалио наставном особљу, на челу са директорком госпођом Аном Ђокић, уз жељу да ова школа као и све просветне установе у граду у будућности остваре што боље резултате, научени примером нашег савременика, драгог Светог Саве. У наставку су ђаци глумачке секције извели, нарочито осмишљен програм, са сценама из Савиног живота. Домаћин колачар ове године био је господин Вишеслав Маслак из Винограда.

ЈАГОДИНА Светосавска недеља

И ове године, у организацији Црквене општине јагодинске и јагодинских средњих школа, празник Светог Саве обележен је низом манифестација под називом *Светосавска недеља*. Прослава је почела у среду 17. јануара 2007. године у галерији Музеја наивне уметности, отварањем изложбе икона са Академије за уметност и конзервацију СПЦ у Београду. Изложбу је отворио и говорио о значају икона у православлу Горан Јанићијевић, професор фрескописа.

У холу јагодинске гимназије 22. јануара било је предавање под називом *Светосавље као српски национални програм*, а одржао га је правослазни публициста Бошко Обрадовић. Након предавања одржана је и промоција часописа за националну културу и дрштвена питања *Двери српске*.

У Народној библиотеци Радислав Никчевић одржано је предавање 24. јануара на тему *Свети Сава као државник и путник*, а одржао га је др Радивој Радић, професор на катедри за историју Византије Филозофског факултета у Београду.

У Хали спортова "ЈАСА" одржано је финале Светосавске мини олимпијаде у одбојци, кошарци и фудбалу за ђаке веронауке средњих школа из Јагодине. За сваког такмичара обезбедили смо мајце са ликом Светог Саве, а за победнике и пригодне награде, прелазни пехар, монографију о Саборној цркви у Јагодини и Свето писмо.

У навечерје празника, свечано празнично бдење у Старој цркви, служио је Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован. После бдења, у Културном центру у Јагодини организована је централна Светосавска академија, која се одржава независно од приредби по школама. У програму је учествовало око сто извођача, хор Нове цркве, затим деца из основних, средњих школа и основне музичке школе, као и глумци градског позоришта. Академији је присуствовао и скуп поздравио и благословио епископ Г. Јован. Беседу је оджала Нина Марковић, ученица четвртог разреда гимназије, чији је рад награђен првом наградом на литерарном наградном конкурс за ученике средњих школа *Морална обнова српског народа заснована на учењу Светог Саве*. Посебно је био запажен наступ ђака из Дома за децу оштећеног слуха и говора који су извели сцену из комада Свети Сава благосиља народ од Душана Дачића, бившег ректора Богословије у Београду. Академији су присуствовали скоро сви јагодински свештеници, као и већина одборника Црквеноопштинског одбора, наставника и професора основних и средњих школа као и представника општинске власти. Посета је заиста била изузетна и изнад свих очекивања, тако да је сала Културног центра била мала да прими све оне који су желели да присуствују приредби.

Небојша Младеновић, јереј

ЛАЗАРЕВАЦ

Освећење темеља парохијског центра

У Недељу митарара и фарисеја, 28/15. јануара 2007. године, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, уз саслужење свештенства колубарско-посавског намесништва, служио је Свету Архијерејску литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу.

Обраћајући се верном народу, владика Јован је нагласио важност молитве коју износимо пред Господа искрено и чисто срца. Наводећи јеванђелски пример митарара и фарисеја, Преосвећени владика је указао на опасност гордости и сујете коју је пројавио фарисеј у својој молитви, као и свакодневну потребу искрене и покајне молитве митареве. Владика је у продужетку своје беседе говорио и о значају Свете литургије,

која “није ни литургија помисли ни покрета, већ литургија речи”, додајући да је потребно да разумемо шта се на Литургији говори да бисмо могли одговорати са Амин. Тумачећи јеванђеље о митару и фарисеју, владика је навео да ова јеванђелска прича врши поделу међу људима свих времена на горде и скромне, на сујетне и смирене, на добре и лоше. “По друштву које га окружује познаћете да ли је човек добар или лош. Јер добар не жели бити у друштву лоших ако не може да их промени. Не могу светлост и тама бити заједно, јер

или ће светлост просветлити таму, или ће пак тама покривати светлост.”

По завршетку Свете литургије, епископ Јован је доделио захвалнице онима који су се ангажовали на изградњи новог пода у храму, увођењу подног грејања и изградњи новог парохијског центра у Лазаревцу. За посебан труд и помоћ изградњи парохијског центра владика је орденом Војда Карађорђа одликовао господина Ненада Ралића, извршног директора ЈПКП Лазаревац као и господина Владимира Јевтића, члана Извршног већа Градске општине Лазаревац. Орденом Светог Симеона Мироточивог, највишим орденом Епархије шумадијске, за изузетно залагање одликовани су господин Драган Томић, генерални директор ЈПРБ Колубара, господин Милован Обрадовић, заменик генералног директора ЈПРБ Колубара, као и господин Радосав Саватијевић, предузетник из Вреоца. У поздравној речи владика Јован се захвалио свима који су помогли и помажу изградњу парохијског

центра. Посебну захвалност епископ је упутио вернима који доласком на Свете литургије пројављују своју љубав према Цркви. Владика је изразио и веру у добру службу свештенства храма Светог великомученика Димитрија, па је у току Свете литургије достојанством чина протојереја одликовао оца Марка Митића, старешину храма, за пожртвовану љубав према Цркви Христовој и повереној му пастви. За несобичан труд у изградњи, као и за показану међубратску љубав, Преосвећени је одликовао братство храма правом ношења црвеног појаса.

У продужетку сверадног сабрања владика је, уз саслужење свештенства осветио темеље и положио камен темељац у нови парохијски центар. Парохијски центар у Лазаревцу је постао преко потребан услед све активнијег верског живота у лазаревачким парохијама. Према плану, парохијски центар ће, поред станова за лазаревачке парохе, имати просторије јавног садржаја. Оне ће у многоме решити проблеме са којима су се сретали и свештенство и верни, пре свега у организацији квалитетног парохијског живота.

Радост и благодат и љубав којима смо се сви појили на Светој литургији, продужена је трпезом љубави коју је свештенство храма, уз помоћ верних људи, припремило за велики број присутних. Христу Богу слава и хвала за све дане живота нашег. Амин.

Владимир Стојковић, јереј

ГРОШНИЦА

Прослављен Свети Григорије Богослов

Новоподигнута црква у Groшници посвећена је овом Божјем угоднику и богослову, који се прославља 7. фебруара, по новом календару. Ове године, Свету архијерејску литургију служио је Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, уз саслужење крагујевачких свештеника. Иако је радни дан, дошао је верни народ и испунио свети храм. Највише је било деце и омладине, који су се причестили и присуствовали освећењу славског колача и жита. Одговарао је хор младих из Саборног храма у Крагујевцу. После Свете Литургије, Преосвећени владика, у пратњи младих свештеника из Groшнице, архијерејског намесника лепеничког и чланова Управе Црквене општине у Groшници, обишао је главни храм посвећен Светим апостолима Петру и Павлу, и погледао стање храма, који се припрема за рестаурацију и санацију. Храм је подигнут још далеке 1837. године и њему је у овом тренутку неопходна обнова. Владика се интересовао за начин санације, погледао је пројекат и био информисан о свим детаљима од инжењера статике, господина Миодрага Радовановића. Трпезу љубави, по већ устаљеној пракси, припремила је управа Црквене општине из Groшнице, са својим свештеницима, на челу са председником господином Ратком Стевановићем.

Саво Арсенијевић, протојереј-ставрофор

РЕКОВАЦ

Духовни разговори са епископом шумадијским

Његово Преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, у уторак 6. фебруара 2007. године, у Културно-просветном дому у Рековцу, имао је Духовне разговоре са верницима из Левча, и тиме благословио почетак верске трибине „Свети Роман“. Дом културе у Рековцу био је премали да прими све вернике левачког краја, који су дошли да са својим Епископом разговарају о духовним темама. Одговарајући на сва питања, темељно и прецизно, Владика је изразио задовољство и благодарност Богу, што су верници са великим интересовањем учествовали у духовном разговору и на тај начин изразили жељу да о својој вери сазнају више.

Сретко Петковић, свештеник

КРАГУЈЕВАЦ

Годишња седница Епархијског савета Шумадијске епархије

У Епархијском центру у Крагујевцу, после одслужене Свете архијерејске литургије, коју је служио Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован и положене заклетве нових чланова, 6. фебруара 2007. године одржана је годишња седница Епархијског савета Епархије шумадијске. Седници Савета председавао је епископ шумадијски, а у раду су учествовала 52 члана Савета, 28 свештеника и 24 најугледнијих представника верног народа.

Епархијски савет донео је неколико значајних одлука за живот и даљи рад Епархије шумадијске.

Усвојен је извештај за 2006. годину о духовном и материјалном раду у Епархији шумадијској који је од стране чланова Савета високо оцењен, а посебно рад Епископа и свега свештенства на обнови литургијског и укупног духовног живота у Шумадији.

Чланови Савета су констатовали тенденцију, само у периоду борбеног атеизма уобичајену, појединих електронских и штампаних медија, да нападају Епархију шумадијску и њеног Епископа, и поводом тога закључили су да се са злонамерним, и у литургијски и црквени живот неупућеним људима, не може водити дијалог и да на такве коментаре и чланке, утемељене на лажима, не треба реаговати

јер је то испод достојанства Цркве.

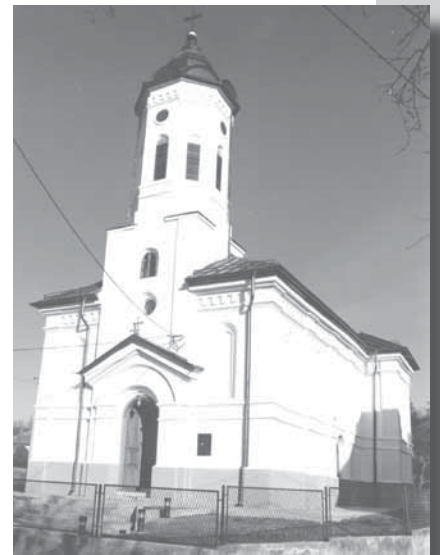
Епархијски савет, свестан тренутка у коме се налазимо, а посебно Косово и Метохија, њен народ и њене светиње, пружа пуну подршку легитимним органима у борби за очување дела наше државне територије, а у духу недавног саопштења Светог архијерејског синода СПЦ. Истовремено, Епархијски савет пружа подршку и епископу рашко-призренском Г. Артемију, свом свештенству, монаштву и верном народу Косова и Метохиј, у истрајавању да опстану на својим вековним огњиштима.

На крају седнице, Епископ се захвалио свим члановима Савета на одзиву и предочио им смернице рада у текућој години у којој је централни догађај прослава шестогодишњице манастира Каленића.

КОНАТИЦЕ

Освећена обновљена црква Светог апостола Томе

Црква Светог апостола Томе у Конатицама подигнута је 1875/6. године и више пута је претрпела страдања и оштећења, за време ратова који су вођени у овом региону. У Колубарској бици 1914. године граната је порушила олтарски део храма и кубе. Каснијих година извршена је делимична поправка храма који је служио за икупљење верника више села, Конатица, Пољана, Врбовна, Баљевца и Дражевца. До поновног оштећења цркве одлази током Другог светског рата, 1942. године. И овога пута су страдала врата, прозори, кров и крстови,

што је донекле поправљено за време службовања проте Лазара Стрижака. Прота Никола Протић је цркву споља окрпио и омогућио да се храм и даље користи за богослужење. Године 1980. на парохију долази прота Милош Вукојевић. Парохијски дом је подигнут 1981. године. Међутим, приликом последњих земљотреса на овом подручју, 1997. године, црква је поприлично оштећена изнутра, али и приликом НАТО агресије 1999. године дошло је до поновног оштећења.

Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован одмах по доласку за првопрестојника Шумадијске епархије, указао је на преку потребу потпуног реновирања храма. Усвојен је пројекат који је урадила архитекта Љубица Бошњак из Београда. До краја 2006. године црква је у потпуности обновљена. Потпуно је осветљена изнутра, а њену лепоту истиче и спољашње осветљење са двадесет рефлектора.

Дана 4. фебруара 2007. године, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, пред Свету Литургију извршио је мало освећење храма, јер Свети престо није померан приликом радова. Освећењу цркве и Светој Литургији присуствовао је велики број верног народа и деце. На Литургији је свештеник Павле Анђелић произведен у чин протојереја. За време свечаног ручка, додељени су орден Светог Симеона и Војда Карађорђа, као и грамате архијерејског признања најзаслужнијима за реновирање храма.

Након велике жртве и залагања пароха и парохијана, храм Светог апостола Томе је доведен у блиставо стање. На нама је да чувамо бештину наших предака, да чувамо наше цркве, јер ћемо тако очувати и Христа у нашим срцима.

ОПЛЕНАЦ *Храмовна слава опленачког храма Света Три јерарха*

Дана 12. фебруара 2007. године, на празник Света Три јерарха, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму посвећеном заједничком празнику светог Василија Великог, светог Григорија Богослова и светог Јована Златоустог на Опленцу. Саслуживали су протојереј-ставрофор Миладин Михаиловић, протонамесник Рајко Стефановић и ђакон Градимир Милојевић, а певао је црквени хор Опленец. Мала црква није могла да прими све хришћане који су дошли на Свету Литургију.

После читања Јаванђеља, епископ Јован је одржао беседу у којој је истакао непроцењив дар којим су ова три бисера хришћанске вере (свети Василије Велики, свети Јован Златоусти и свети Григорије Богослов) задужили све православне хришћане. После Литургије пререзан је славски колач који сваке године припрема породица Марковић, која је и китор цркве Света три јерарха на Опленцу.

КРАГУЈЕВАЦ *Прослављена Недеља православља*

Саборни храм у Крагујевцу Светом Литургијом прославио је прву недељу Часног поста - Недељу православља. Свету Литургију служило је братство Саборног храма уз учешће верујућег народа. У спомен победе над иконоборцима и над свим непријатељима Православне вере, и на торжествено успостављање поштовања икона у време патријарха Методија, благочестиве царице Теодоре и сина јој Михаила, свети и богоносни оци одредили су ову прву недељу Часног поста за празновање тог догађаја. Ова недеља је названа Недеља православља за спомен победе православног вероисповедања над јеретичким зановетањима и земним мудровањима.

Радујмо се и веселимо се, јер данас слаavimo победу, победу праве вере, победу православља, победу над иконоборцима, победу над свим јересима и јеретичима, над онима који деле, цепају и руше јединство, Једне Свете, Саборне и Апостолске Цркве.

У навечерје Недеље православља, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, са свештенством Архијерејских намесништава крагујевачког и лепеничког служио је вечерње богослужење. Више стотина Крагујевчана је традиционалном литијом обележило Недељу православља. Литија је кренула од Саборног храма, улицом Краља Александра до Крста, где се Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован са присутним свештенством и верним народом помолио за благостање, напредак града и здравље његових житеља. Затим се литија улицом Николе Пашића, улицом Двадесет седмог марта и Главном улицом вратила у Саборни храм, где је одслужен молебан и прочитан Синодик православља.

Дејан Лукић, јереј

РУДОВЦИ *Исповест свештенства Колубарско-посавског архијерејског намесништва*

У среду, 28. фебруара 2007, у храму Вознесења Господњег у Рудовцима, одржана је исповест свештенства Колубарско-посавског архијерејског намесништва. Исповедник је био архимандрит Алексеј, настојатељ манастира Светог Луке у Бошњанима. После исповести, Епископ шумадијски Господин Јован служио је Литургију Пређеосвећених дарова. На Литургији су учествовала и деца из Основне школе у Рудовцима и већи број верника и деце су се причестили. После свете Литургије, јереј Жељко Ивковић, парох лазаревачки, читао је реферат *Васкрсење и делотворна љубав у Цркви*. О овој богословској теми, након читања, дискутовали су сви присутни свештеници.

Мирослав В. Филиповић, протонамесник

РАТАРИ

Причешће деце на Теодорову суботу

Да је основни циљ наставе веронауке у нашим школама увођење деце у Литургијску заједницу, потврдили су и ученици основне школе у селу Ратарима код Смедеревске Паланке. Они су прве суботе Великога поста - Теодорове суботе, са својим вероучитељем узели активног учешћа у Светој Литургији, у којој се делатно доживљава оно што се учи на часовима, причестивши се на крају Телом и Крвљу Господа и Спаса нашега Исуса Христа, „на опроштај грехова и на живот вечни”. После Свете Литургије, организовано је скромно дружење у парохијском дому, да би се и на тај начин показало да читав наш живот треба да буде литургијски, испуњен љубављу једних према другима.

Милош Јелић, вероучитељ

ЛЕСКОВАЦ

Исповест свештенства Бељаничког архијерејског намесништва

Током Часног поста, 2. марта, одржана је исповест свештенства Бељаничког архијерејског намесништва у храму Светог Димитрија у Лесковцу. Исповедник је био игуман Евтимије. Након исповести, свештенство, народ и деца, дочекали су епископа шумадијског Господина Јована, који је служио Литургију Пређеосвећених дарова, уз саслужење игумана Евтимија и свештеника Милоша Вукојевића, Виде Милића, Милана Дрочића и ђакон Дарка Павловића. Монахиње манастира Никоља улепшале су појањем Литургијско богослужење. Пред причешће верног народа, владика Јован је беседио, нагласивши значај поста, молитве и Свете тајне причешћа којој је неопходно што чешће приступати.

Уследио је састанак епископа Јована и свештенства Бељаничког архијерејског намесништва, на којем је јереј Владимир Димић, парох Друге барајевске парохије, прочитао богословски реферат *Покајање према педесетом псалму*. Постављена су многа питања и изнета запажања о обрађеној теми.

Горан Ракић, јереј

МАНАСТИР ТРЕСИЈЕ

Исповест свештенства Космајског архијерејског намесништва

Седмог марта 2007. године, у манастиру Тресије на Космају, организована је исповест свештенства Космајског архијерејског намесништва. Свештенике је исповедао архимандрит Јован (Маричић), настојатељ манастира Тресије. Након Литургије, прочитан је богословски реферат *Праведни Јов и страдање човеково*, а који је припремио протојереј Миленко Дидић, парох Други сопотске парохије

У послеподневним часовима, деца Основне школе “Јелица Миловановић” из Сопота припремила су Васкршњи час на који су позвали и Његово преосвештенство епископа шумадијског Г. Јована. Деца су извела представу о прослави Васкрса у српској породици, коју је режирао Бранислав Бјелић. Епископ је поздравио децу, а посебно је похвалио вероучитељицу Јелену Четник, која је ове године награђена за најбољег вероучитеља у Епархији шумадијској.

СЕКУРИЧ

Исповест свештенства Левачког архијерејског намесништва

У понедељак, 12. марта 2007. године, у храму Светог архангела Гаврила у Секуричу, одржана је исповест свештенства Архијерејског намесништва левачког. Исповедник и ове године био је високопреподобни отац Јевтимије, игуман манастира Јошанице. После исповести свештенства, служена је Света литургија Пређеосвећених дарова на којој је началствовао епископ шумадијски Г. Јован. По завршетку литургије, ђакон Бранислав Матић прочитао је богословски реферат *Да сви једно буду... (Јн 17)*.

Након прочитаног реферата, епископ је разговарао са свештенством о питањима покренутим у расправи и о проблемима са којима се свештеници сусрећу у парохијској служби.

Сретко Петковић, свештеник

ДЕСИМИРОВАЦ

Исповест свештенства Крагујевачког архијерејског намесништва

Исповест свештенства Архијерејског намесништва крагујевачког, 19. марта ове године, организована је у храму Свете великомученице Недеље у селу Десимировцу. Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, заједно са уваженим гостом, високопреподобним архимандритом манастира Жиче Герасимом (Крстићем) и свештенством, служио је Свету архијерејску литургију Пређеосвећених дарова. После Свете Литургије,

приступило се читању реферата *Црква као евхаристијска заједница (1 Кор 10, 11)* коју је припремио јереј Горан Мићић, привремени парох Друге виноградске парохије. Поздрављајући све присутне, нарочито домаћина ове духовне радости, Преосвећеног владика Јована и уваженог госта Епархије шумадијске, јереј Горан Мићић се, у оквирима задате теме дотакао горућих питања везаних за Цркву и Евхаристију, следећи светог апостола Павла. Оно што је неколико пута истакнуто, јесте да на основу стихова које налазимо код светог апостола Павла, нарочито у његовој Првој посланици Коринћанима, ми спознајемо најдубљу истину о Цркви као Телу Христовом. „То нарочито важи данас, када се појам заједништва и заједнице који срећемо код апостола Павла губи уз сталну опасност да се Црква претвори у једну обредну институцију, те је мало оних који Свету Евхаристију схватају као Тело и Крв Христову, већ своје учешће на Евхаристији свде на индивидуални доживљај, остварен мимо заједнице са другим, чак мимо заједнице са Епископом заборављајући при томе да се Црква не може само свести на обред. Њена битна форма је заједништво, и ту своју суштину Евхаристија добија од Цркве као заједнице. Исто тако, и Црква добија своје обележје из Евхаристије, па је Црква Евхаристијска заједница, на евхаристијски начин постоји.” На крају овог излагања, које је на општу радост изазвало плодну и веома корисну дискусију међу свештенством, указано је на проблеме који су присутни у парохији, са циљем да све оно што налазимо код светог апостола Павла у његовим посланицама, претворимо у дело.

Зато су сабрања оваквог типа, по речима владике Јована, врло потребна, не би ли упознали једни друге и уз дискусију, и један пре свега здрав дијалог, помогли једни другима у изграђивању живе парохијске Евхаристијске заједнице на челу са својим Епископом.

У наставку братског скупа, организована је трпења љубави коју је Црквена општина Десимировачка, заједно са својим свештеником оцем Петром Манићем, богато припремила.

АРАНЂЕЛОВАЦ

Исповест свештенства Орашачког архијерејског намесништва

У петак, 23. марта 2007. године, у храму Светог архангела Гаврила у Аранђеловцу, обављена је исповест свештенства Орашачког намесништва.

Исповедник је био протојереј-ставрофор Милутин Петровић.

Након свештеничке исповести, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, уз саслуживање свештенства Орашачког намесништва, служио је Свету литургију пређеосвећених дарова, на којој је проповедао јереј Александар Миловановић, на тему Великог поста. Учешће на Светој Литургији је узео и велики број верника из Аранђеловца и околине.

После свете литургије, јереј Зоран Алексић је изложио свој богословски реферат на тему *Страдање и прослављење слуге Господњег по Исаији*. По завршетку читања овог исцрпног реферата, развила се дискусија о овој теми, која је протекла у братском духу.

КРАГУЈЕВАЦ

Исповест свештенства Лепеничког архијерејског намесништва

Исповест свештенства Архијерејског намесништва лепеничког, обављена је у недељу 25. марта у Старој цркви у Крагујевцу. Свештенике је исповедио архимандрит манастира Жиче Герасим. Сутрадан, у селу Брзану, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, заједно са архимандритом Герасимом и свештенством, служио је Свету архијерејску литургију Пређеосвећених дарова. На Литургији је беседио свештеник Александар Станковић, који се посебно осврнуо на бригу и рад свештеника са младим људима. Истакао је да нам је за тај рад преко потребна велика љубав и стрпљење.

После Свете литургије, организована је трпења љубави коју је Црквена општина брзанска, заједно са својим свештеником, оцем Веселином Селенићем богато припремила. Затим се приступило читању богословског реферата *Духовни дарови и јединство Цркве као Тела Христовог (1 Кор 12)* који је припремио јереј Немања Младеновић, привремени парох Друге бресничке парохије. Након његовог излагања, уследила је жива дискусија о обрађеној теми, али и о другим важним питањима која се тичу живота Цркве.

ПРИБЛИЖАВАЊЕ ИКОНИ

Текст који следи део је мултимедијалног предавања, одржаног у оквиру иконописачке школе манастира Тресије, у просторијама клуба Боготражитељ, Студеничког круга у Београду, марта месеца 2007. године. Зограф Југослав је предавање урадио у форми power point презентације која је била пуштена на laptop компјутеру, а после предавања веома заинтересованим полазницима школе одговарао је на питања

Носилац иконе

ада помислите на икону прва мисао вам је да је то слика на дасци. Стечено уверење да икона мора бити на дрвеном носиоцу је погрешно. Предање и свети оци који су оставили извесна упутства о иконописању захтевали су да свети лик остане на најтрајнијем носиоцу. Међу сликарским техникама, којима се преноси света слика, најтрајнији носилац је камен, односно мозаик. Природна боја камена опстаје вековима и најмање је подложна променама и оштећењима, што потврђују очувани мозаици из средњег века. С обзиром да је њихово извођење компликовано и скупо, као и да су тешко преносиви, временом су прављени компромиси. У црквама мозаике је заменила слика на зиду - фреска, која се изводи на свежем малтеру, и на тај начин опстаје вековима. До даље деградације долази када почиње да се слика на сувом малтеру, што је, нажалост, случај у највећем броју цркава живописаних у наше време.

Захтев да се света слика представља на трајном носиоцу, дрвена даска је испуњавала много више него платно или папир на којима су такође сликане иконе. Данас се ова традиција продужава, па ћемо скренути пажњу на неколико детаља који су важни код дрвених носилаца. Исправна иконописна технологија условљава трајност иконе. Даска треба да буде сечена у пропорционалним мерама (3:4 и 4:5 за допојасне фигуре, како се најчешће представљају свети за славске иконе и свете житијске сцене, а 1:3 или 2:5 за стојеће фигуре), а то значи усаглашена са златним пресеком (о усаглашености димензија

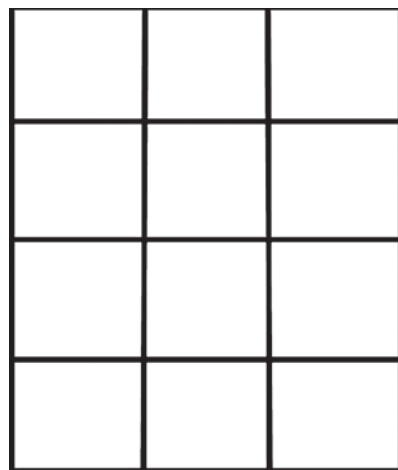
иконе и њеног приказа, што нам даје савршену хармонију изгледа иконе, говорићемо касније). Боље је да се целина састоји од више спојених дасака него да је из једног комада («рад» дрвета, односно временско губљење влаге, проузрокује кривљење и распуцавање дрвета, па се ова природна оштећења мање показују на више спојених дасака него на дасци из једног комада). У даску се не укуцавају ексери, а да ли је столар добро спојио даске можете проверити када икону погледате са бочне стране, где се виде годови. Даске требају бити спојене наизменично лице-наличје што ће неутрализовати силе извитоперивања у току сушења дрвета. Икона се слика на лицу даске, односно на страни која је према срцу стабла. Даска на својој полеђини мора имати кушаке од тврђег дрвета. За иконе се употребљава меко дрво, односно оно које садржи мање смоле у свом саставу, јер је такво дрво мање подложно витоперењу. Код нас се најчешће користи дрво липе.

Даска може имати корито, мада то није правило, али је на тај начин сликани слој додатно заштићен, а у естетском смислу добијамо лажни рам. Ваља рећи и да се иконе на даскама не урамљују.

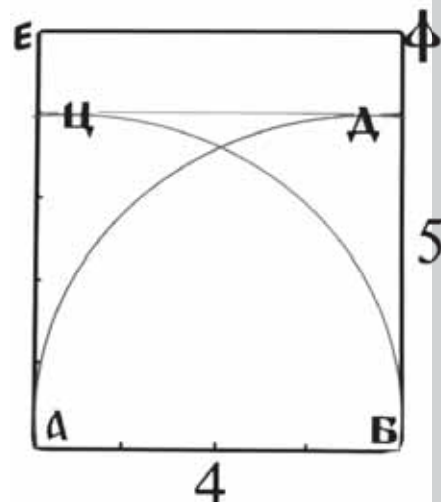
Постоји недоумица да ли се иконе могу представљати на медијанима. Ако се медијаном добро заштити од свог највећег непријатеља, тј. од влаге, нарочито на боковима и полеђини, можда ће се временом показати као поузданији носилац од природног дрвета, јер медијан нема природан ток сушења, односно не «ради», па тако нема могућност да се извитопери и наруши сликани слој.

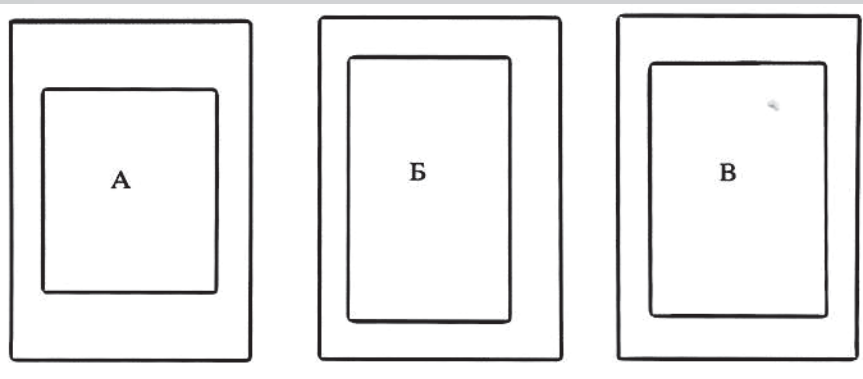
Пантократор, мозаик у куполи храма Христа Спаса - Манастир Хора, опстаје од 14. века. Реставрације се свде само на обнову везива, али природна боја камена опстаје, што није случај са пигментима у другим сликарским техникама.

Однос 4 : 3 добијен из златног троугла

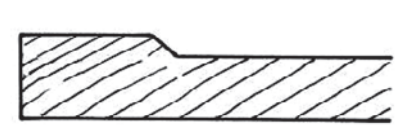
Однос 4 : 5 добијен из златног троугла

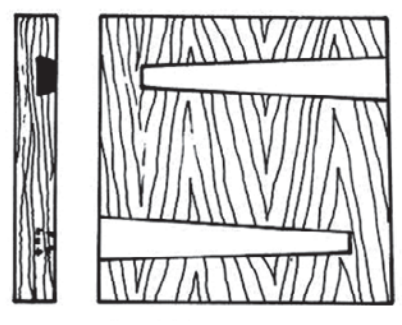
Распоред корита

Корито и страна на којој се иконопише

Попречни пресек корита
(Природни или инертни носилац)

Изглед кушака

Нећемо посебно причати о препаратурама, односно слојевима који се наносе на даску да би носили **сликани слој**, само ћемо рећи да су они неопходни за извођење позлате и сликаног слоја на иконама.

У периоду барока, из практичних разлога, али и моде, углавном је сликано на платнима, али данас нема потребе да се иконе изводе на овом носиоцу (поготово јер су технике погодне за овакве носиоце у највећој мери изгубиле своје природно порекло у корист синтетичких материјала).

Напоменућемо да је велики број светих слика изведен на пергаменту, а касније и на папиру. Ове слике се зову илуминације и кресе старе средњовековне књиге. И код њих је добра технологија условила трајност.

Јајчана темпера

Као што је по предању захтеван најпозданији носилац иконе, што смо претходно обрадили, тако је захтевана и транспарентност у исказу, односно крајњем изгледу иконе. Провидност међу слојевима који су sukcesивно наносени један преко другог, произилази из чињенице да су личности које се иконопишу свете и да воде порекло из есхатона, односно обитавају у светлости Божијој. Када будемо

говорили о светлости, ово ћемо додатно појаснити. Овај крајњи међуслојни провидан изглед најбоље се остваривао сликарском техником енкаустике у којој восак у топлом стању везује пигменте. Најстарије сачуване иконе су оне из Манастира Света Катарина на Синају. Оне су изведене у техници енкаустике. Зашто се ова техника временом заборавила није познато (склони смо да то објаснимо компликованијим условима рада, јер док се иконопише восак мора бити стално у топлом стању, што захтева

Свети Петар, енкаустика, 6. век, Синај

велику праксу и умеће да би се постигли прецизнији потези).

Од средњег века иконопише се јајчаном темпером. Мишљења сам да и данас треба задржати ову технологију иако друге технике (нпр. уљане или акрилне), изазивају искушења за иконописце. Иако се мисли да је уље на платну слика проверена вековима, истаћи ћемо да оно што се подразумева под уљаним сликарством данас више нема својства ранијег уљаног сликарства. Данас је

ова технологија изгубила своја природна својства, испуњена је синтетичким материјалима као и препаратуре и платнени носιοци (који су све осим чистог ланеног или конопљиног платна) и скоро да се више ни не може звати уље на платну за шта већина људи мисли да је ознака поуздане сликарске технологије. Насупрот синтетизацији других сликарских техника, јајчана темпера је захваљујући својој једноставности задржала у потпуности природна својства и увек можемо гарантовати њену трајност проверену вековима. Иако се захтев транспарентности једноставније постигао у енкаустици, он се може постићи и јајчаном темпером, што нам илуструју иконе највећег иконописца свих времена, преподобног Андреја Рубљова.

Обрнута перспектива

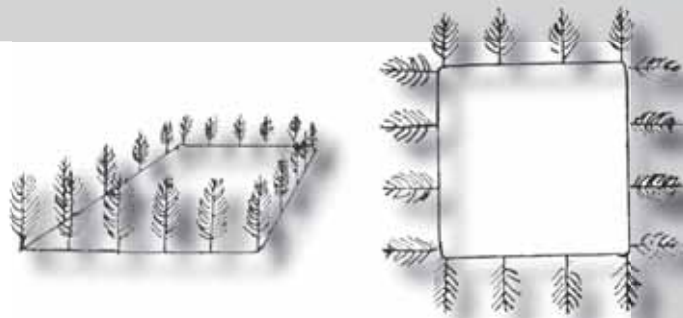
Сада ћемо беседити о перспективи примењеној у иконопису. Питање како три димензије реалног простора пренети на две димензије површине на којој сликамо постоји од када постоји визуелно представљање. Проблем је разматран на више начина и у више наврата током историје уметности (у египатској уметности, у Византији и Ренесанси). При схватању решења овог проблема морамо узети у обзир да су сва решења блиска својим савременим културама и да је погрешно судити о другим решењима само са становишта линеарне научне перспективе заступљене у Ренесанси или на фотографији, на коју су наша чула данас навикнута. Ми примамо информације овом перспективом и по том основу расуђујемо, али нити једног тренутка не треба сметнути са ума да линеарна перспектива обмањује око и не даје истините информације о предметима које сагледавамо (познат је пример шина пруге које се спајају у даљини, али ми знамо да су оне паралелне и да се никада не спајају у једну заједничку тачку). Тако се и на нашој илустрацији стабла смањују иако су она у реалности

исте величине. Да су стабла исте висине и да се базен у средини не смањује показује дечији цртеж поред. Овакву обману, икона, заинтересована за другачије приказе од саме природе, је заобишла. Тежећи да искаже духовни свет, односно истину, она је прихватила аксиометријски приказ из више углова усмерен ка тематском језгру, или популарније обрнуту перспективу. Морамо нагласити да је овај назив настао у односу на линеарну перспективу и да је олако и без детаљнијих анализа придодат иконопису од неких историчара уметности.

Перспектива у ликовним уметностима је графички приказ тродимензионалног простора и предмета који се помоћу закона оптике пројектују на дводимензионалну површину. При овом пројектовању у линеарној перспективи сви пројекциони зраци произилазе из једне тачке. Конструкциони елементи перспективе су линија хоризонта, вертикалне линије, пројекционе линије, тачка недогледа и тачка пројектовања.

Перспектива у иконопису је графички приказ тродимензионалног простора и предмета који се созерцањем пројектују на дводимензионалну површину. Конструкциони елементи су вертикалне линије, пројекционе линије и више тачака пројектовања, као и тематско језгро.

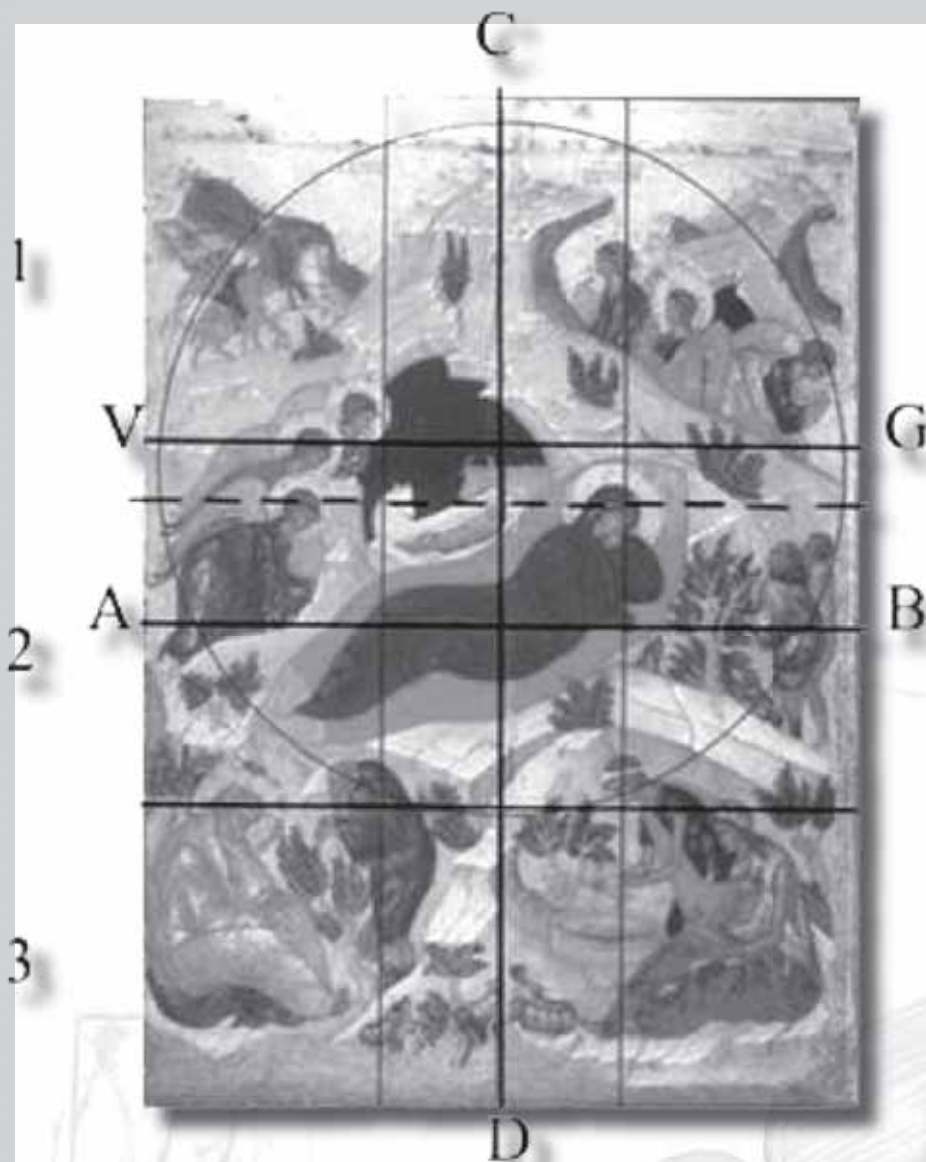
Иконопис је прихватио христоцентричност, перспективу по значају, по вертикали, по тематском језгру и аксиометријски приказ, комбинујући

Фреска из манастира Грачанице, "Будите као ово дете". Све линије архитектуре из позадине упућују на тематско језгро

их међусобно и стварајући своје, у потпуности оригинално решење приказа тродимензионалног простора.

Тежећи да прикаже простор и предмете на најистинитији начин, иконописац је улазио у простор који ће приказивати, сагледавао из више углова и на тај начин приказивао простор, омогућујући тако и посматрачу да уђе у исти простор, односно и сам постане сведок оног што се приказује, а не само пасивни посматрач. Простор, односно пејсаж и архитектура, у иконопису увек имају подређену улогу у односу на главне личности, па чак својим присуством усмеравају поглед посматрача на главне личности, односно Исуса Христа, када је физички присутан или његове симболе, ако је физички одсутан. У том смислу је свака икона христоцентрична.

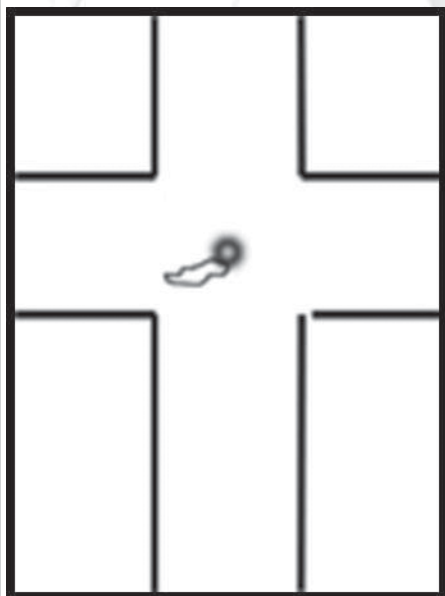
Анализа иконе «Рођење Исуса Христа»

ре свега, када говоримо о икони ми не говоримо о представи која се некада десила, већ о догађају који је у нама и овог тренутка. Тако схваћена порука са иконе је у тесној вези са нашем хришћанском вером. Димензије иконе

овоземаљским темама и сведоцима рођења: свети Јосиф, испуњен тренутном сумњом, жене које купају бебу, флора и стадо оваца које подсећају на речи светог Јована: Гле, јагње Божије, које узме на се гријехе света. Пратећи средишњу вертикалу ЦД уочавамо, одозго на доле, звезду у

сфери (коју прате три мудраца) и трокраки зрак (благодат Духа Светог) која се, преко утробе Богородице простире до земље, на стадо оваца. Уопште, читајући икону по овој силазној линији, схватамо да се прошлост (мудраци), садашњост (приказ рођења) и будућност (наговештај преузимања грехова, односно спасења) налазе на једном месту и једном тренутку у савршеном складу. У том смислу икона превазилази време и простор као одреднице.

су у композицијском односу 4:3, који се добија из склада златног троугла, а структура грађења приказа заснива се на облику крста. Анализом геометријске схеме уочавамо три целине:

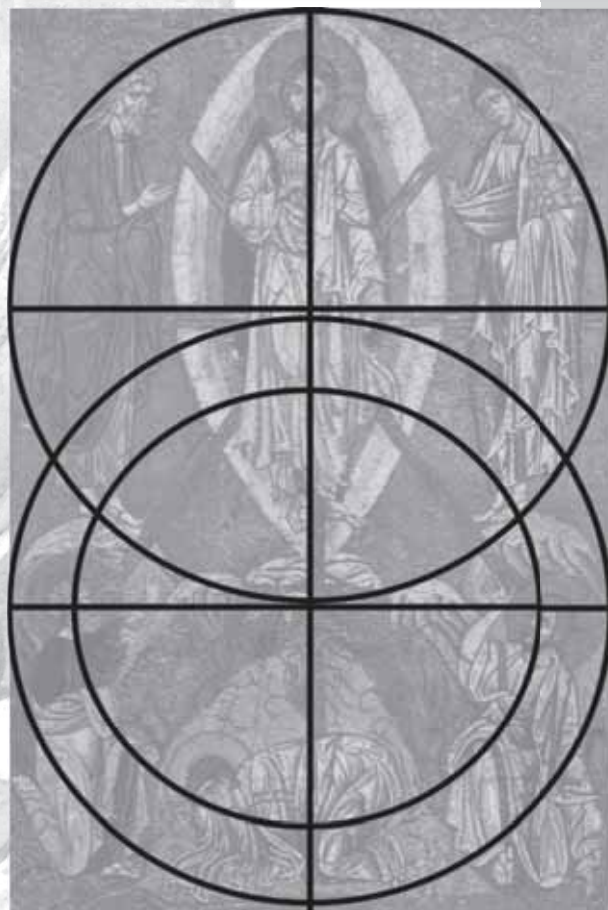
Горња целина је небеска, и граде је пророштва и небеске силе, односно Дух Свети (зрак са неба који произилази из три зрака, односно Свете Тројице), анђели и пророци (Три мудраца који прате звезду). Испод ње је средишња целина, односно теолошко-темаатски центар иконе *Рођење Исуса Христа*. Ту се налази центар иконе или центар структурног крста (пресек линија: вертикалне ЦД и хоризонталне АВ) на коме је утроба Богородице јер: *Благословена је утроба твоја, Богородице Дјево...* Ипак, прави центар иконе налази се на глави Младенца Исуса Христа који је центар круга горњег квадрата иконе. На линији ВГ, која је пречник наведеног круга, проналазимо смештене ореоле анђела, Исуса Христа и Богородице. Овај низ објашњава порекло Исуса Христа и његове две природе: Божанску и човечанску. Трећа целина, на дну, испуњена је

Анализа иконе «Преображење»

кона *Преображење*, коју овде анализирамо, потиче из 12. века. Изведена је у техници мозаик, при чему су комбиновани камен и стакло на воштаном основи. Икона је малих димензија (52x36), дакле преносива. Сцена Преображења забележена је у јеванђељима и сведочи о првом показивању апостолима друге природе Богочовека Исуса Христа на гори Тавор. У јеванђељима читамо *И преобрази се пред њима и засија се лице његово као сунце, а хаљине његове побјашадоше бјеле као свијетлости* (Мт 17,2, Мк 9,1-8 и Лк 9,27-36). На икони су Исус Христос, у средини горње сфере, у белим хаљинама, из кога исијава Божанска светлост, односно светлост Божанске енергије (њу симболише вишебојна мандорла елипсастиг облика око тела Господа са најтамнијим средиштем које у иконопису, сагласно симболици боја, значи тајну). Мандорлу око Исуса Христа видимо такође на иконама *Васкрсење*, *Вазнесење*, *Усијење Богородице*, *Сирашени суд* и *Силазак у ад*. Овде се мандорла шири на све присутне. У горњој сфери на Мојсеја и пророка Илију. Обе старозаветне личности сусреле су Бога током свог живота, Мојсеј у облаку на Гори Синајској, а пророк Илија у даху ветра на брду Кармел. У доњој сфери она се простире на присутне апостоле Петра, Јакова и Јована (с лева на десно). Искуства старозаветних пророка нису омогућила иконописање, јер се Бог њима не показује у свом облику и забрањује своје приказивање, док показивање божанске природе Исуса Христа на гори Тавор даје пун смисао икони као слици Бога и оповргава иконокластичке забране иконописања.

Погледајмо сада унутрашњу конструкцију структуру иконе. Димензије иконе стоје у односу 3:2, што, истина, није у пропорционалном односу златног троугла, који смо објашњавали када је било речи о хармоничним односима на икони, али ове димензије условио је теолошки захтев, односно тема слике. Складност и хармоничност, као и пун смисао, открићемо у другим геометријским фигурама које се овде крију. Поделимо икону на две једнаке целине по вертикали и три по хоризонтали. Уочићемо два квадрата у које се могу уписати кругови. Погледајмо сада шта се налази на овим кружницама. На горњој (небеској) кружници су главе старозаветних пророка, у њеном центру је Исус Христос, а иза њега центар мандорле који садржи Тајну Божанских енергија. На доњој кружници је сфера овоземаљска. Унутар ње, на уписаној мањој кружници, налазе се главе апостола – они су на овој мањој кружници зато што су, у том тренутку, одабрани представници људског рода, који ће сведочити о овоме по свету, односно широј кружници. У њеном центру је пећина горе Тавор, истих боја као и центар мандорле. Дакле, одсуство светлости у које ће сићи Спаситељ да изведе заробљене који живе у гробовима, јер се јеванђеље проповеда и живима и мртвима. Зато се и мртвим проповједи јеванђеље да приме суд по човјеку тијелом, а по Богу да живе духом (1 Пет 4,6). Горња и доња кружница су у пресеку и обликују елипсоидни облик у хоризонталном положају. То је идентичан облик мандорле. Овај пресек горње и доње сфере тумачимо као обједињавање старог и новог завета мандорлом, односно Божијом светлошћу и вољом. Овај пресек потврђује наведено обједињење које смо прочитали и у равноправном исијавању божанске енергије на старозаветне пророке као и на апостоле. Гора Синајска, на којој је био Мојсеј, брдо Кармел, где је био пророк Илија, и гора Тавор, изједначени су по симболичном значењу.

СВЕТИТЕЉИ И СВЕТИЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

У манастирима који припадају епархији шумадијској у старини су се подвизавали многи преподобни оци, који су прослављени у лику светих или су поштовани као угодници Божији од стране верног народа. Њихови животи и подвизи ређе су познати и бележени, па се неупућенима може учинити да епархија шумадијска нема својих светитеља. О томе ко су били светитељи чије свете мошти почивају у манастирима и храмовима шумадије укратко ће бити речено у овом раду. Поред светитеља и светих моштију навешћемо и чудотворне иконе које се са љубављу и поштовањем чувају у светим обитељима и парохијским храмовима епархије шумадијске

Светитељи

Преподобни Јов Синаит

Према предању, преподобни Јов припадао је монасима Синаитима, који су насељавали српске манастире крајем XIV и у првој половини XV века. Подвизавао се у старом манастиру Драчи, у

месту Прекопечи, где се упокојио и био сахрањен. Када је стари манастир порушен, мошти преподобног Јова пренете су у нови храм манастира Драче, 1735. године. Гробница му се и до данас налази у манастирској цркви Светог Николаја, а на месту његовог упокојења у месту Прекопечи, подигнут је манастир њему посвећен.

Преподобни Јоша Синаит

Према народном предању овај свети испосник богоугодно је живео у шуми у близини манастира Јошаница, у време кнеза Лазара. О њему нема сачуваних историјс-

ких сведочанстава. У манастиру Јошаница чуван је део моштију који је њему приписиван.

Непознати светитељ из Ботуња

У цркви у селу Јовановац код Крагујевца налази се гробница непознатог светитеља, поштованог у народу из околине.

Непознати светитељ из Лесковца у Грузи

У селу Лесковцу налази се гроб познат по имену „светиња“. Мештани села верују да је у њему сахрањен свештеник убијен од Турака.

Непозната света девојка из манастира Дивостина

У манастиру Дивостин налази се гроб, који према предању припада светој девојци из тога краја. Налази се у јужном делу цркве и зна се да је обновљен када и сама црква, 1837. године.

Непознати светитељ из манастира Павловац

У капели манастира Павловац, чувају се у једном кивоту мошти непознатог светог подвижника, за кога се верује да је у старини био сабрат манастира.

Непознати светитељ из Пајсијевића

У месту Пајсијевићу код Крагујевца, на месту данашње цркве, људи су у старини виђали светлост од упаљеног кандила. Верујући да се на том месту налази гроб светитеља подигли су цркву од трошног материјала, која је 1917. године срушена. На њеним темељима сазидаана је нова црква. У јужном делу цркве, налази се камена плоча, испод које је према предању гроб тога светитеља.

Непознати свети подвижник из манастира Сибница

Место гроба овога светог подвижника чудесно је пројавила преподобна Параскева Српска, Влајку Милосављевићу из Сиб-

нице. Иако невин, он је од стране послератних власти ухапшен, као сарадник четника. Из затвора је чудесно спасен након светитељског јављања. У виђењу му је речено да копа на месту Сеони све док не пронађе рушевине манастира и гроб светог подвижника. На реченом месту, пронађене су рушевине и мошти подвижника, над којима је Влајко сазидао капелицу. Данас пронађене свете мошти почивају у манастиру Преподобне Параскеве у Сибници.

Непознати Светитељ из Сиљевице

Поред цркве преподобне Параскеве у Сиљевици налази се гроб непознатог светитеља, за кога мештани и посетиоци сведоче да је објављен низом чудесних знамења.

Свети Никољски новомученици

Никољски новомученици били су ђаци и монаси-учитељи школе која је радила при манастиру Никољу Рудничком. Спаљени су заједно са школом 1803. године.

Преподобни Василије, архимандрит Благовештењски

Архимандрит Василије рођен је у селу Страгарима. Монашки постриг је примио из руку владике шабачког Герасима. Намесник манастира Благовештења Рудничког постао је 1835. године, а 1837. архимандрит и стални старшина. Ухапшен је због политичких превирања 1886. године, иако у потпуности невин. Умро је изненада у затвору, у октобру 1886. године, па се верује да је отрован. Његовом гробу притичу болесници и други невољници, молећи се за исцељење.

Свети Крагујевачки новомученици

Ови новомученици јесу ђаци и грађани Крагујевца, побијени од стране Немаца, 21. октобра 1941. године.

Светиње

Манастир Вољавча

У манастирској капели чува се честица моштију преподобног Киријака Отшелника.

У порти манастира уз олтарску апсиду цркве сахрањена је глава Карађорђевог саборца Танаска Рајића. Према сведочењу житеља манастира Вољавче, приликом обнове стазе која води око манастирске цркве, обрeтeна је глава Танаска Рајића, која се пројавила чудесним миомирисом.

Манастир Драча

У манастирском храму налази се гробница преподобног Јова Синаита.

Манастир Јошаница

У храму Светог Николаја чува се део моштију великомученика Пантелејмона Исцелитеља, преподобног Јоше Синаита, бесребреника Козме и Дамјана, као и део појаса Пресвете Богородице. (Ове свете мошти не налазе се више у манастиру Јошаница и није познато шта се са њима догодило.)

Манастир Никоље Рудничко

У манастирској капели чувају се честице моштију светог Николаја и Раитских преподобномученика.

Храм Светог Пантелејмона у Крагујевцу

Приликом освештавања овог

светога храма, честицу моштију великомученика Пантелејмона на благослов је даривао преосвештени епископ шумадијски Г. Јован Младеновић.

Манастир Прерадовац

У манастирској цркви чува се честица моштију великомученице Анастасије Сирмијумске.

Храм у Уровцима

У овоме храму чувају се честице моштију светог Јована Крститеља, преподобне Параскеве Српске и бесребреника Козме и Дамјана.

Чудотворне иконе

Чудотворна икона Пресвете Богородице Благовештењска

На иконостасу у манастиру Благовештење Рудничко, чува се чудотворна икона Пресвете Богородице пред којом је краљ Петар Карађорђевић исцелио оболелу руку. У знак благодарности краљ је руку Пресвете Богородице на икони опточио сребром.

Мироточива икона Светог апостола и еванђелисте Луке

У новооснованом манастиру Светог Луке у Бошњанима чува се мироточива икона Светог Луке, коју је манастиру даровао православно Србин Његош Вучковић из Немачке, у чијем дому је ова икона промироточила.

Чудотворна икона Светог Саве и преподобног Симеона

Ова чудотворна икона чува се у музеју краља Петра на Опленцу. Икона је рад непознатог руског иконописца из манастира Свети Пантелејмон на Светој Гори. Икону је краљу Петру даровало братство Хиландара, у знак сећања на његово ступање на престо 12. јуна 1903. године. Постоји предање да је захваљујући овој икони спасена црква Светог Ђорђа у току Другог светског рата.

Чудотворна икона Пресвете Богородице Тихвинска

Ова света икона насликана је око 1900. године у иконописној радионици манастира Светог Пантелејмона на Атонској Гори. Икону је српском краљу Петру Карађорђевићу поклонио руски генерал Черњајев. Икона се чува у музеју краља Петра на Опленцу и према сведочењима посетиоца она је пројављена чудесним знамењима.

Литература:

Невен З. Плећевић, *Српски светачник*, Београд, 2006.

Леонтије Павловић, *Култови лица код Срба и Македонаца*, Смедерево, 1965.

Српска православна епархија Шумадијска, шематизми за 1997, 1998, 1999, Крагујевац, 1997, 1999, 2000.

**Невен Плећевић и
Марко Радивојевић**

Свети Симеон Нови Богослов

ХИМНА ТРИДЕСЕТ И ПРВА

Јер ти постојиш као преобиље,
неисцрпан изнад свега, цео си у читавом свету,
видљивом и духовном, исто и ван обојих.
Нико те не може увећати, нико те не може умањити.
Цео си без покрета и такав остајеш заувек.
А у свом делању ти се стално крећеш
јер је твоја, Оче наш, непрекидна енергија
и твој Син такође дела за спасење свих нас.
Он је промисао и довршење, подршка и храна,
он ствара и рађа живот у Духу Светом.
Све што Син види да Отац ствара,
и он сам на исти начин чини према својим речима.

Препевао Миодраг Павловић

ПРОИГУМАН ХИЛАНДАРСКИ МИХАИЛО (КОМАТОВИЋ)

Недавно је, у саставу књиге „Чуо сам од свог духовног оца“ објављен рукопис „Сенке“ – сећање проигумана Никанора Хиландарца (1903-1990) на монахе које је затекао у Хиландару у времену од 1925. до 1990. године. Међу описаним ликовима налази се проигуман и библиотекар хиландарски Михаило, родом од манастира Каленића

манастир Хиландар дошао заједно са осталима које је послао краљ Александар Обреновић.

Био је Епитроп, а у послушању вршио службу библиотекара. Много је икона и књига прикупио. Стално се кретао по подрумима и манастирским келијама, тражећи словенске књиге и иконе. Говорио је: „Ми скупљамо, други ће читати!“

Није служио у цркви, јер је имао укочену десну руку. Стално је, и лети и зими, носио кожну рукавицу, коју је скидао само када би неко за тражио благослов.

Миран, тих, сув, аскет, јео је само једном дневно. Врло практичан домаћин; читаву јужну малу, ороњене зидове, поправио је сам, новцем који је донео из Србије. Све је држао чисто и педантно, уопште, уредан у свему. Обновио је келију и отишао у њу да би јој подигао ауторитет, пошто нико у њој није живео раније.

Једне године, на почетку, када Епитропија дели сапун, кафу и шећер за целу годину, отац Михаило узме само за шест месеци, уз објашњење да му више неће бити потребно. И заиста, убрзо се разболе. Отац Авакум га је свако

јутро, пре почетка службе, обилазио да види треба ли му шта. Последње вечери када је дошао код њега, отац Михаило му рече да ујутру не дође пре цркве, што је овај и послушао. После Свете Литургије, нађе га где мртав лежи, а десна рука, са три прста савијена стоји укочена усправно.

Како се крстио, тако је и умро. Отац Авакум брзо позове Епитропе да виде, али није било фото апарата да снимимо ову лепу порку!

Сахрањен је у манастирском гробљу и, када је после три године откопан, затекли смо жуте мошти. У његов гроб, касније, стављен је Архимандрит Онуфрије.

Замонашио је Јеромонахе Луку и Авакума, монаха Доментијана, а колико ме сећање служи, и Мину.

Све сталаже у библиотеци платио је лично.

Калемлио је маслине више манастира. Читаву леву страну пута, ка Светој Тројици, очистио је и окалемлио. Научио је и оца Митрофана и мене, мада смо обојица завршили пољопривредни курс; он у Јагодинској, а ја у Ваљевској школи. Но, о калемљењу маслина, нисмо ништа знали.

Многа послушања осим ових, преузео је на себе отац Михаило:

Писао је каталоге за библиотеку, што му није тешко падало, јер је знао читав историјат библиотеке напамет.

Посадио је кипарисе код крста Цара Душана; продужио, заправо, посао који је започео отац Теофил Пе-

шић, са учеником Исидором, иначе и трећим Епитропом „дикеја“; трећим и последњим, јер после њега више није било трећег Епитропа.

На том делу пута (код крста Цара Душана), налазиле су се старе маслине, а Руси су веома потраживали кипарисе – за иконе, јер лепо миришу, па се отац Теофил латио садње, а – по његовом упокојењу – посао је наставио Проигуман Михаило.

Како је богат и свима на корист овоземаљски пролазни живот проживео наш сабрат!

САВРЕМЕНА ХРИШЋАНСКА ТРАГЕДИЈА СЛОБОДЕ

Хришћанство Достојевског је пре свега мистичко и реалистичко као свако истинско хришћанство. Хришћанство Достојевског је Јованово, профетско хришћанство, испуњено усхићењем достојним првих хришћана

свету испуњеном силама зла није морално живети у духовној хармонији. Болесни организам треба да оздрави, да би на новим путевима повратио изгубљено здравље. И у овом погледу геније Достојевског, који је као нико умео да види силе зла у свету, може донети велику духовну корист савременом свету. Јер Достојевски нас позива на духовни подвиг катарзе преко објективације и искорењивања зла. Достојевски је писац визионарског, профетског карактера. Његово визионарство није налазило места у оквирима уметничког реализма, иако се он трудио да се држи тих оквира.

Свет јунака Достојевског, и поред пишчевог настојања да се формално држи уметничког реализма, фантастичан је, али је, и поред све своје фантастичности, реалан у вишем смислу те речи.

Сергеј Александрович Левицки (1908-1983) – руски филозоф, писац и публициста. Ученик Николаја Лоског. Већи део живота провео је у емиграцији. Његову књигу „Трагедија слободе“, сам Николај Лоски је оценио као дело које је могао да напише само достојни наследник оне линије философије чији је почетак поставио Владимир Соловјев. У „Огледима из историје руске филозофије“ (Москва 1996, српско издање: Београд, Логос 2004), насталим из предавања на Џорџтаунском универзитету у Вашингтону (из којих је преузет наш одломак), јасно и разговетно и разумљиво „обичном читаоцу“ излаже учења најзначајнијих представника руске мисли.

„За мене кажу да сам психолог, а ја сам само реалиста у дубљем

смислу“, писао је он. Мешање фантастичног и до тривијалности реалног – један је од омиљених уметничких поступака Достојевског. Не каже он бадава да „истина не личи увек на истину“.

(...)

Романи Достојевског су, у ствари, трагедије у форми романа или, према тачном запажању Вјечеслава Иванова, „романи-трагедије“. Сама узнемиреност Достојевског, која каткад прелази у махнитост, није само последица његове болесне телесно – душевне конституције.

Она је резултат трагичног карактера оних проблема којима је био опседнут његов геније.

Достојевски је видео и предвидео много – више но што то може да поднесе човеков дух. Зато је његова „болест“ представљала, у ствари, природну и здраву реакцију душе на оне дубине и висине до којих је допирао његов геније.

Али правити од Достојевског филозофа безизлазног трагизма, како то чини Лав Шестов, била би велика заблуда. Јер Достојевски не приказује

само трагедију већ и катарзу која после ње следи.

Трагедије Достојевског нису древне трагедије Судбине већ савремена хришћанска трагедија слободе. У самом карактеру Достојевског има нечег трагичног и пророчког, што га чини ближим старозаветним пророцима него грчким мудрацима.

Под „катарзом“ Аристотел је подразумевао морално очишћење и уздизање душе изнад свих класних, чулних страсти и прљавштина.

Трагедија не мора да значи безизлаз. Истинска трагедија треба да буде осећање ослобођења. Дајући страшну лекцију, сликајући дисхармонију живота, она треба да укаже на пут ка вишој хармонији. Достојевски нуди ту катарзу тиме што, сликајући патњу и зло, даје и разобличење

зла својом вером у коначну победу Добра. Тачније, зло код Достојевског, које је он приказао потпуно реалистично, у крајњем билансу разобличава само себе. Луциферовска воља за влашћу и уништењем прелази у аримановску (у Заратрустином учењу символ негативног принципа) вољу за самоуништењем. Тако, рафинирани атеиста Ставрогин и лакејски атеиста Смердјаков завршавају живот самоубиством, при чему духовно самоубиство претходи физичком.

Тако, Иван Карамазов, пошто

У речи „човекобог“, коју је сам створио, Достојевски своди биланс дијалектике хуманизма. Последња реч безбожног хуманизма, по његовом схватању, је – човекобог. И последња борба у свету ће се водити између човекобога и Богочовека.

није у стању да реши конфликт између гордог ума, који га вуче безбожју, и срца, које жуди за вером, губи разум.

Трагедија код Достојевског је „трагедија слободе“, која разобличава зло као последицу безбожја.

(...)

На примеру Раскољникова Достојевски је показао да се савест, лишена звезде водиле хришћанског учења, лако изрођава у псеудосавест. „Савест без Бога је ужасна ствар – писао је Достојевски у својим „Бележницама“ – она може да доведе човека до највећег злочина.“ Јер „дозвола да се изврши злочин преко крви страшнија је по савести од обичног злочина“, каже у самом роману Разумихин.

Овде видимо како девиза „слобода савести“, коју је прокламовао хуманизам, доводи, кад се једнострано схвати, до „слободе од савести“.

Зло никада не овладава човеком душом непосредно. Ово увек саблажњава под овом или оном маском добра. И једна од најјачих саблазни зла састоји се у сугерисању мисли о могућности

примене рђавих средстава ради постизања доброг циља. Сам Раскољников налази у себи снаге да не подлегне коначном злу. У његовој души сазрева воља за покајањем, коме се, међутим, противи његов горди ум.

Злочин и казна представљају у роману органску целину, иако је покајање Раскољникова тек назначено, оно није јасно показано у роману.

(...)

„... Ја сам се изгубио у сопственим чињеницама... Почињући од безграничне слободе, ја завршавам безграничним деспотизмом“, каже Шигаљов („Зли дуси“) пре излагања своје теорије која обећава „једино могући рај на земљи“.

Фраза „Почињући од безграничне слободе, ја завршавам безграничним деспотизмом“ представља најдубље проницање у загонетку сфинге комунизма. Она изражава такође дијалектику безбожног хуманизма, који слободу схвата само као право човека а не види да је истинска слобода нераскидиво повезана с моралном одговорношћу, да она, ма како то звучало парадоксално, претпоставља смирење пред највишом Вредношћу. Јер прокламовање апсолутне слободе чини човека робом гордости и демона властољубља.

(...)

Аљоша („Браћа Карамазови“) тачно погађа праве подсвесне мотиве логике Инквизитора. „Инквизитор твој не верује у Бога...“, – каже он Ивану. И то је стварно тако. Ако он својим умом и признаје Бога, он не верује у Њега својим срцем. А најстрашнији није атеизам „из главе“ него „атеизам из срца“.

Сам Инквизитор признаје Христу: „ми нисмо с Тобом већ с њим“. С њим – са страшним духом небића и самоуништења!

Тако, противречност између циља и средства у почетку доводи до несвесне замене циља средством, да би човек потом под маском добра неизбежно постао

проповедник сила зла.

Достојевски је у „Легенди“ дао вечни прототип тоталитарне диктатуре, која представља проклетство нашег времена.

Штавише, Достојевски је предвидео да се узвишени атеизам Ивана Карамазова, „који са пуно поштовања враћа Богу своју улазницу“, не може одржати на висини своје охолости и да неизбежно мора прећи у лакејски атеизам Смердјакова. Међутим, Смердјаков је доследнији од Ивана. Суштину атеистичке утопије свог учитеља он резимира речима: „Ако нема бесмртног Бога, онда нема ни врлине“, и онда је „све дозвољено“.

У „Браћи Карамазовима“ Достојевски разобличава утопију атеизма, видећи у опседутности овом утопијом трагедију, која оставља непомиреним разум и савест и рађа из себе Смердјакове.

(...)

Главни значај Достојевског као филозофа састоји се у томе што је он пророчки предвидео кризу и крах „безбожног хуманизма“, који се неминовно претвара у антихуманизам, што је први указао на саблазни које сада прете читавом здању хришћанске цивилизације – на још невидљиве путеве зла: колективизам и индивидуализам. Разобличавању ових двеју форми социјалног идолопоклонства је и посвећено идеолошко стваралаштво Достојевског.

Насупрот колективизму, Достојевски утврђује реалност и нужност слободе, он сведочи о ирационалној дубини личности, до које рационалистичко-утилитарни дух колективизма не може да допре.

За разлику од индивидуализма, Достојевски показује да неограничена слобода води богоборству, девизи да је све дозвољено, аморалном моралу човечанства, који не води уздизању личности већ њеном моралном самоуништењу.

Због мистичне повезаности човека и Бога, богоборство доводи такође до човекоборства, човек који је устао против лика Божијег у себи, самим тим је устао и против своје скривене суштине.

Овом борбом на два фронта у-

мачи се наводна противречност у схватањима Достојевског: крајња афирмација слободе, с једне стране, и разобличавање саблазни слободе – с друге.

(...)

Насупрот безбожном хуманизму, Достојевски нуди „хришћански хуманизам“, који утврђује апсолутну вредност човекове личности не саме по себи већ као образа и подобја Божијег. Није случајно у „Пишчевом дневнику“, у чланку „О

томе каква би требало да буде молитва великог Гетеа“, наш писац ставио је у Вертерова

уста речи пуне топлине:

„Боже, хвала Ти за лик човечији који си ми подарио.“ У овим речима садржана је класична формула хришћанског хуманизма.

Из слепе улице богоборства може постојати само један излаз: вера у Бога и у бесмртност човекове душе преко вере у Богочовека Христа, смиревање гордости човекове, која је умислила да може знати за планове Творца и „исправљати“ их, то јест смирење. „Смири се, горди човече“, позивао је Достојевски у својој беседи посвећеној Пушкину. Овај позив је често тумачен од стране левог крила наше (руске) друштвене јавности као позив на покорност власти богатих. Али између покорности и смирења постоји огромна квалитативна разлика. Покорност се јавља пред силом, а смирење – пред вредношћу. Смирење у овом смислу је највиша форма слободе. Човеково стваралаштво, индивидуано и колективно, може дати добре резултате само ако у његовој основи лежи смирење пред највишим вредностима. Уопште, погрешно је мислити да је Достојевски био индивидуалиста који се борио само са саблазнима колективистичког ропства. Ми смо видели да је готово главни фронт његове духовне борбе био усмерен против саблазни натчовечанства, то јест крајњег индивидуализма.

Говорећи језиком савремене филозофије, Достојевски је био персоналиста а не индивидуалиста. Персонализам повезује афирмацију личне слободе с императивом служења друштву и ономе што је изнад друштва. Достојевском припадају речи о томе да су „сви криви“. Идеја мистичне, солидарне повезаности међу људима била је једна од његових омиљених идеја. Насупрот нивелишућој идеји свеједнакости, До-

стојевски је истицао хришћанску идеју саборности и братства – идеју „свечовечанства“.

Малограђанска сентименталност је туђа хришћанству Достојевског. Вера Достојевског није слепа вера – његова вера је вера „која је прошла кроз искушење сумњи“. „Ниткови ми пребацују ретроградну веру у Бога – писао је Достојевски поводом ових оптужби, које сада понављају совјетски критичари. – Ти глупани и не сањају колика је дубина порицања коју сам ја показао у „Инквизитору“. И они хоће мене да уче.“

Хришћанству Достојевског је туђ апстрактни морализам, што се не може рећи за Лава Толстоја. Између осталог, причало се да је он, док му је грофица Толстој читала Толстојев спис „Моја исповест“, ходајући журно по соби, рекао: „Не, не, не слажем се!“ Није случајно сам Достојевски говорио: „Неће морал, неће учење Христово спасти свет, већ само вера у то да Логос постаде тело.“

Хришћанство Достојевског је пре свега мистичко и реалистичко као свако истинско хришћанство. Хришћанство Достојевског је Јованово, профетско хришћанство, испуњено усхићењем достојним првих хришћана. Према антропологији Достојевског, човек, иако

је првородно грешан, није оптерећен грехом. Кроз његову палу и бунтовну природу увек пробија лик Божији.

Достојевски је као ретко ко познавао снагу зла у свету. Он је схватио да су извори зла не само у чулним саблазнима или у егозму, већ пре свега у опседнутости духа грехом. Он је пророчки упозоравао на опасност од морала који се не темељи на религији. „Мисле да уреде свет праведно – писао је он – али ако одбаце Христа, завршиће тако што ће свет залити крвљу. Јер крв тражи крв и онај ко извуче мач од мача ће и погинути. И да није завета Христовог, они би истребили један другог до последња два човека на земљи.“

Достојевски је писац трагичног жанра, мислилац који изражава трагично осећање света. Истовремено, Достојевски је целог живота тежио „вишој хармонији духа“ – помирењу логике ума и захтева срца. Сам Достојевски

није постигао ову хармонију. До краја живота он је живео у мучној подељености, о којој нам је говорио у својим романима.

Али према речима Хераклита Мрачног, „невидљива хармонија је лепша од видљиве“, а према Достојевском, његова осана је пролазила кроз „пакао сумњи“.

*Сергеј Левицки
Превели с руског Марија
Марковић и Бранислав Марковић*

„МИНЕЈИ ЗА ЧИТАЊЕ У ПОУКАМА“

Превод с руског Ксенија Кончаревић, рецензент епископ жички Хрисостом, Краљево 2006

На савременом српском језику пред читаоцима је црквена, богослужбена књига, али и штиво које се може користити као хришћанска поука за свакодневну употребу и то међу читаоцима различитих степена заинтересованости за верску поуку. Реч је и о литератури у ужем смислу речи (белетристици), као и о ваљано

се не поје, већ чита. У византијској књижевности врло рано се јављају зборници углавном са пространим житијима светитеља распоређених по датумима у оквиру сваког месеца. Код Јужних Словена ова врста зборника се жанровски проширује, те поред житија („житије и жизањ“), налазимо „мученија“, слова, похвална слова, похвале, „дејанија“ и друге облике. Као писци се јављају познати црквени оци и византијски књижевници. Најчешћи склоп чти-минеја је по месецима (чти-минеј месечни), али има их и изборних. Чти-минеј су рано образовани код Срба (препис из 1320-1330 у Хиландару). Неколико добро очуваних преписа из 14. века има у Дечанима и Цетињском манастиру.

Чти-минеји се нису читали у храмовима, већ су били намењени за друга заједничка (најчешће у општежићу) и самостална читања.

Руски чти-минеји били су слични са јужнословенским до 16. века. Тада је руски митрополит Макарије (новгородски од 1526, московски од 1542. до смрти 1563), иначе врло заслужан за увођење реда у слављење руских светитеља, организатор Стоглавог сабора (1551), отворио прву московску црквену штампарију, почео да ствара и образује такозване Велике чти-минеје, у које је ушла готово сва изворна и преведена јужнословенска и руска уметничка проза до Макаријевог времена. Сачувана су четири преписа, да би читав материјал по месецима почела да објављује руска Археографска комисија под називом Великије Минеје Четије (Санкт-Петербург и Москва 1863-1916).

Најраспрострањенији руски чти-минеји су они које је 1684. године у Кијевско-печерској лав-

ри почео да пише свети Димитрије Ростовски (1651-1709) на основу Макаријевих зборника али и Acta Sanctorum болондиста. Црквенословенски језик којим су писани сматра се узорним у руској традицији. Издао их је у Москви Свети синод. Поред ових, у Русији се, као рукописни зборници, чувају и чти-минеји Германа Тулипова (у библиотеци Сергијеве лавре) и чти-минеји свештеника Јована Миљутина.

Московски свештеник Виктор Гурјев у своје Чти-минеје за сваки дан у години (Москва 1888) несумњиво је укључио ову богату традицију, руководећи се још и *Прологом* који је у првославној традицији блиско повезан са минејима за читање. Огроман материјал који аутор назива поукама, прилагођен је актуелним црквеним потрбама и сажет је у четири књиге (у свакој су поуке за три месеца). Објашњавајући благочестивом читаоцу потребу и корист своје књиге, Гурјев каже: „Заиста са свом смелашћу можемо тврдити да нема такве врлине којом се Свети нису украсили, нити има подвига који нису учинили, и да, после Речи Божије, нигде нећемо наћи бољих поука о спасењу од оних што нам их пружа живљење њихово.“

И летимичан преглед тематике, односно примера у месечним поукама, показује колико је важно што, захваљујући Ксенији Кончаревић и Жичкој епархији као издавачу, од сада најбољи део традиције Чти-минеја имамо на српском језику: Христос Спас је радост наша (Из житија Светог мученика Евтропија, 3. март); Нема греха који побеђује милосрђе Божије (Из житија Светог мученика Кодрата Никомидијског, 10. март); Каквим је врлинама Пресвета Дјева Марија нашла благодат у Бога (Из беседе на Благовести Пресвете Богородице, 25. март); Погубне последице самозаваривања (Беседа Светог оца

приређеном тексту од интереса за истраживаче историјског развоја словенских култура и књижевности. *Минеје за читање за сваки дан у години*, у четири тома, Ксенија Кончаревић је превела према руском издању из 1888. године које је приредио свештеник Виктор Петровић Гурјев (1842-1911), познати проповедник и народни просветитељ. Коришћено је и друго московско издање из 1999. године.

Минеји за читање познати су као „чти-минеји“, према уобичајеном руском називу „чтѝи минеѝ“ – минеј (месечник) који

Свештеник Виктор ГУРЈЕВ

МИНЕЈИ ЗА ЧИТАЊЕ У ПОУКАМА

ЗА СВАКИ ДАН У ГОДИНИ

ДЕО ПРВИ

СЕПТЕМБАР, ОКТОБАР, НОВЕМБАР

Краљево, 2006.

Касијана о томе да се не треба преузносити, 4. април); Могуће је молити се не само у храмовима него и на сваком месту (Казивање Светог Јована Златоустог о томе како Бог слуша оне који се са вером моле на сваком месту, 18. април); Против очајања (Казивање из Патерика, 21. мај); Живот у отуђености од Христа није живот, Из житија Светог мученика

Ермија, 31. мај).

Пријатно је и овом приликом поменути да српско издање *Минеја за читање за сваки дан у години* прате све оне вредности за пример, карактеристичне за досадашњи ауторски, приређивачки и преводилачки рад Ксеније Кончаревић. Дакле, реч је о преводу који је потпуно у духу изворног текста, али са вођењем рачуна

да буде што пријемчивији савременом читаоцу; даље, издање је приређено у графички уређено према узорним правилима за овакву врсту литературе са ређим преводилачким напоменама које разјашњавају неке поуке у историјском контексту.

Као илустрацију драгоцености овог штива и за нашу црквену мисију, доносимо једну од поука.

Н. Јованчевић

О ЗАСЛУГАМА ХРИСТОВИМ

(Из житија Свештеномученика Александра, јереја Сидског, 15. март)

едном приликом, када је намесник Антонин упитао свештеномученика Александра да каже шта је Господ Христос учинио за људе, овај му је одговорио: „Христос је сав род људски Собом оживотворио и саваскрсао“. Има ли истине у тим речима свештеномучениковим? Да, браћо, велика је то истина, и то ћемо вам сада доказати.

Шта је Христос учинио за нас?

Прво: измирио нас је са Богом, Оцем Својим. А шта смо били пре доласка Христовог у телу? Апостол вели да без Христа људи бејаху „страсни у заветима обећања, наде немајући, и без Бога на свету“ (Еф 2, 12). А Христос нас је Крстом помирио са Богом, уништивши на њему свако непријатељство; благословио нам је мир, тако да кроз Њега имамо приступ ка Богу Оцу и тако, дакле, „нисмо више странци ни дошљаци, него смо суграђани Светих и домаћи Божији“ (Еф 2, 16-19).

Шта је још Христос за нас учинио?

Разорио је царство смрти, које је непосредно потекло од царства греха. „Сви сагресише, и лишени су славе Божије“ (Рим 3, 23). „Смрт царова и над онима који не сагресише“ (Рим 5, 14). Међутим, Христос је разорио царство смрти, тако да и ми скупа са апостолом Павлом кличемо: „Смрти, где ти је жалац?“ (1 Кор 15, 55). „И ми данас, премда такође умиремо, ипак одлазимо са овога света са надом да ћемо задобити вечна добра, и смрт је за нас капија која води ка Царству Небеском, почетак бољег

живота, прелазак са земље на небо, из тамнице на слободу, из мрака на светлост, из туђине у отаџбину – прелазак ка Анђелима, ка Светима, ка Богу!“.

Шта је још Христос учинио за нас?

Укинуо је првородни грех са свим његовим погубним последицама, задовољио је праведни суд Божији и свима врата раја отворио.

Има ли још нешто што је Христос учинио и чини за нас?

„Свакоме се“, учи Свети Кирило Јерусалимски, „Спаситељ пројављује на различите начине, на корист његову. Ономе ко потребује радости и укрепљења Он је лоза; ко има потребу за уласком, њему је капија; ко жели да приноси молитве, њему је наступник и свештеник први; ко је обременен гресима, томе је Он Јагње заклано за грехе света“.

Дакле, истину је казао свештеномученик – да је Христос оживотворио и са Собом саваскрсао сав род људски. Али шта се иза тога открива за нас? То да се сећамо заслуга Христових, да се свагда опомињемо чињенице да је Христос, да би нас оживео и саваскрсао, положио живот Свој, поднео поруге, ране и срамну смрт на крсту, да нас је „искупио од проклетства закона поставши за нас проклетство“ (Гал 3, 13) и да „имамо избављење крвљу Његовом“ (Еф 1, 7). Сећајући се овога, не смемо заборављати да спасење можемо добити једино силом заслуга Христових, и да нема другог имена под небом којим би се могли спасти, осим имена Исуса Христа: Њему нека је слава и част у векове, са Оцем и Светим Духом. Амин.

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДЈСКОЈ

Његово преосвеиштенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. јануара 2007. до 31. марта 2007. године:

Осветити:

Нови живопис у капели Светих цара Константина и царице Јелене у манастиру Дивостину, 9. јануара 2007;

Темеље за нови црквено-парохијски центар при храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу, 28. јануара 2007;

Обновљени храм Светог апостола Томе у Конатицама, 4. фебруара 2007;

Палионицу свећа при храму Светог апостола Томе у Конатицама, 4. фебруара 2007;

Крстове за нову капелу Светог великомученика Георгија у манастиру Грнчарици, 8. марта 2007;

Темеље за нови храм Вознесења Господњег у Араповцу код Лазаревца, 11. марта 2007.

Одликвати:

Орденом Светог Симеона Мироточивог:

Господина Верољуба Стевановића, градоначелника Крагујевца;

Господина Матеја Минића, иконописца из Београда.

Правом ношења црвеног појаса:

Јереја Владимира Стојковића, привременог пароха Прве лазаревачке парохије;

Јереја Александра Новаковића, привременог пароха Треће лазаревачке парохије;

Јереја Жељка Ивковића, привременог пароха Четврте лазаревачке парохије;

Јереја Небојшу Леку, привременог пароха Пете лазаревачке парохије;

Јереја Зорана Радојевића, привременог пароха Шесте лазаревачке парохије;

Ђакона Зорана Врбашког, парохијског ђакона цркве Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу.

Достојанством протонамесника:

Јереја Милана Савића, привременог пароха Прве доњошаторачке парохије у Доњој Шаторњи.

Чином протопрезвитера:

Јереја Марка Митића, привременог пароха Другог лазаревачког;

Јереја Павла Анђелића, умировљеног пароха лесковачког у Лесковцу.

Правом ношења напрсног крста:

Игумана Евтимија (Јутршу), старешину манастира Јошанице.

Поделити благослов за искушеништво:

Винки Ђурђевић у Светоуспењској обитељи манастира Денковца;

Бојану Шекарићу у Светоуспењској обитељи манастира денковца.

Замонашити:

По чину мале схиме:

Искушеницу Винку (Качаревић), сестру Светоуспењске оби-

тељи манастира Денковца, давши јој монашко име Јелисавета;

Искушеницу Зорицу (Милованић), сестру Светосимеоновске обитељи манастира Прерадовца, давши јој монашко име Ана.

Поставити:

Протојереја ставрофора Мићу Ћирковића, привременог пароха Прве петропавловске парохије у Аранђеловцу, на дужност архијерејског намесника орашачког.

Поверити у опслуживање:

Протојереју Љубиши Смиљковићу, привременом пароху Прве сопотске парохије, упражњену парохију у Неменикућама;

Протојереју Милораду Лазићу, привременом пароху Четврте младеновачке парохије и јереју Ратку Аврамовићу, привременом пароху у Дубони, упражњену Трећу младеновачку парохију;

Јереју Слободану Раковићу, привременом пароху у Раниловићу и јереју Милану Матићу, привременом пароху у Јунковцу, упражњену парохију у Венчанима.

Разрешити:

Протонамесника Радослава Богичевића, привременог пароха у Неменикућама, даље дужности пароха у Неменикућама;

Протонамесника Жарка Јермића, привременог пароха Треће младеновачке парохије, даље дужности пароха Треће младеновачке парохије;

Протојереја ставрофора Мила-

дина Михаиловића, привременог пароха Друге тополске парохије и архијерејског намесника оплечначког, даљег обављања вршиоца дужности архијерејског намесника орашачког.

Примити у свезу клира:

Госпођина Бојана Шекарића из Епархије зворничко-тузланске.

Покренути црквеносудски поступак:

Против јереја Небојше Стевића, привременог пароха у Венчанима и именованог ставити под забрану свештенослужења до окончања црквеносудског поступка.

Укинути забрану:

Јереју Младену Ђурановићу, привременом пароху Друге белешевачке парохије (Крагујевац), са 1. јануаром 2007.

Поделити канонски отпуст:

Протонамеснику Радославу Божићевићу, привременом пароху у Неменикућама за Епархију браничевску;

Господину Александру Петровићу, свршеном студенту Богословског факултета Светог Саве у Либертивилу, за Епархију америчко-канадску;

Јереју Зорану Керезовићу за Архиепископију београдско-карловачку.

Поделити благослов за упис на Богословски факултет

Господину Бојану Матићу из Јагодине.

Поделити благослов за постдипломске студије:

Госпођици Андријани Крстић из Лозовика;

Господину Ивану Вуксановићу из Гилберта.

Пензионисати:

Протонамесника Жарка Јеремића, привременог пароха Треће младеновачке парохије.

Упокојила се у Господу, 28. јануара 2007. године

МОНАХИЊА СЕВАСТИЈАНА - СЕСТРА МАНАСТИРА ГРНЧАРИЦЕ

Монахиња Севастијана, у свету Савета Алексин, рођена је 2. марта 1922. године, у Српској Црњи у Банату, у угледној и имућној породици, од честитих и побожних родитеља, оца Живојина и мајке Јеленке. Домаће васпитање и прво верско образовање добила је у родитељском дому, што ће је даље руководити и усмеравати да пронађе свој животни пут у Господу.

Ова млада девојка, ношена жељом за монашким позивом, напушта свој родни крај и у лето 1949. долази у порушени и попаљени манастир Грнчарицу, предјући себе духовном руковођењу игуманије Ефросиније. По чину расе и камилавке замонашена је 29. августа 1951. године, добивши монашко име Евгенија. Блаженопочивши епископ шумадијски Валеријан монаши је по чину мале схиме 5. јула 1960. године, давши јој име Севастијана.

Од првог дана монашког живота, мати Севастијана се истицала великом ревношћу у молитви и богослужењима, што јој је увек било најважније и на првом месту. По тим особинама била је узор осталом сестринству. Неуморно је радила на обнови порушеног манастира, за који је давала све од себе. Носила је са лакоћом и без роптања сва манастирска послушања. До краја живота остала је верна Господу и монашком завету. После краће и тешке болести, примивши Свету тајну причешћа, тихо је напустила овоземаљски живот, преселивши се у вечност.

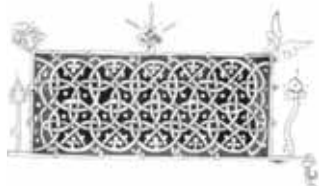
Свету литургију и опело сестри Севастијани, служили су у манастиру Грнчарици Преосвећени епископ шумадијски Г. Јован и Преосвећени епископ осечко-пољски и барањски Г. Лукијан, уз саслужење већег броја свештеника и јеромонаха, уз учешће монаштва, родбине, пријатеља и поштовалаца манастира Грнчарице.

Нико, баш нико од људи није био безгрешан, само Ти, једини бесмртни. Стога, служитељку своју, Боже милосрдни, постави у светлости са хоровима својих анђела, прелазећи својим милосрђем преко њених безакоња и дајући јој покој.

Монашко опело,
стихира св. Теофана,
глас први

Сестринство манастира Грнчарице

СЛУЖЕЊА, ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

од 1. јануара 2007. до 31. марта 2007. године

ЈАНУАР

1. јануар 2007:

Посетио, са епископом пожаревачко-браничевским Г. др Игнатијем, епископа захумско-херцеговачког Г. Григорија у манастиру Тврдошу.

2. јануар 2007:

Саслуживао, са више епископа СПЦ, на Светој архијерејској литургији у Саборном храму у Требињу (Захумско-херцеговачка епархија);

Учествовао у манастиру Тврдошу на симпозијуму православних теолога „Евхаристија по Светом Игнатију Богоносцу“.

3. јануар 2007:

Примио у Крагујевцу епископа пожаревачко-браничевског Г. др Игнатија.

4. јануар 2007:

Посетио, са епископом пожаревачко-браничевским Г. др Игнатијем, епископа врањског Г. Пахомија, поводом крсне славе.

5. јануар 2007:

Примио градоначелника Крагујевца г. Верољуба Стевановића, поводом договора о прослави Божићних празника у Крагујевцу;

Примио архимандрита Алексеја, настојатеља манастира Светог Луке у Бошњанима.

6. јануар 2007 - Бадњи дан

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Присуствовао у позоришту „Јоаким Вујић“ дечијој приредби Вертеп;

Примио представнике јавних гласила и упутио верницима Шумадијске епархије Божићни поздрав епископа шумадијског;

Учествовао у свечаном уношењу бадњака у Саборну цркву и Епископски двор;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

7. јануар 2007 – Божић:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Сусрео се са крагујевачким свештеницима који су му честитали Божић.

8. јануар 2007 – Сабор

Пресвете Богородице:

Служио Свету литургију у Светопантелејмонском храму у Станову-Крагујевац.

9. јануар 2007 – Свети

првомученик и архијакон Стефан:

Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Дивостињу и осветио нове фреске у манастирској капели Светих цара Константина и царице Јелене;

Одликовао орденом Светог Симеона Мироточивог градоначелника Крагујевца Верољуба Стевановића и господина Мату Минића, дародавца живописа капеле манастира Дивостина;

Посетио свештеника Војислава Одовића у Петки, поводом крсне славе.

12. јануар 2007:

Примио протојереја ставрофора Вида Милића, пароха барајевског и господина Чедомира Марјановића, значајног приложника барајевске парохије;

Примио епископа јегарског Г. др Порфирија и академике САНУ Никшу Стипчевића и Љубомира Максимовића, поводом договора о организацији прославе шестогодишњице подизања манастира Каленића.

13. јануар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

14. јануар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у храму Светог Василија Великог у Маршићу и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

15. јануар 2007:

Посетио епископа жичког Г. Хрисостома.

16. јануар 2007:

Учествовао у САНУ на састанку (присутни академици Никша Стипчевић, Јованка Калић, Гојко Суботић) на којем је основан Одбор за организацију прославе шестогодишњице подизања манастира Каленића.

17. јануар 2007:

У београдском Клиничко-болничком центру причестио оболелог Александра Борића;

Посетио село Бабе у којем је откривена средњовековна црква, ради утврђивања програма њене обнове;

Примио епископа осечко-пољског и барањског Г. Лукијана.

18. јануар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију и велико водоосвећење у Саборној цркви у Крагујевцу;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

19. јануар 2007 – Богојављење:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Учествовао у Богојављенским свечаностима на крагујевачком језеру.

20. јануар 2007 – Сабор Светог Јована Крститеља:

Саслуживао на Светој архијерејској литургији у манастиру Жичи, поводом крсне славе епископа жичког Г. Хрисостома;

Посетио протојереја ставрофора Зарију Божовића у Крагујевцу, поводом крсне славе.

21. јануар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

22. јануар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Председавао састанку архије-

рејских намесника Шумадијске епархије на којем је утврђен годишњи програм архијерејских богослужења.

23. јануар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Благовештењу Рудничком и обавио духовне разговоре са игуманијом и сестринством;

Посетио, у пратњи протојереја ставрофора Драгослава Степковића, манастире Никоље, Петковицу и Дивостин;

Примио делегацију фармацеута Крагујевца, Београда и Републике Македоније.

25. јануар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

26. јануар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Посетио, у пратњи крагујевачких свештеника Саве Арсенијевића и Дејана Лукића, Јагодину; служио бденије у Старој јагодинској цркви и учествовао на Светосавској академији;

Примио уреднике Јагодинске телевизије поводом Светосавског интервјуа.

27. јануар 2007 – Свети Сава:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Пререзао славске колаче у Првој и Другој крагујевачкој гимназији;

Учествовао, у пратњи ректора крагујевачке богословије протојереја ставрофора др Зорана Крстића, секретара Епархијског црквеног суда протонамесника Рајка Стефановића и професора крагујевачке богословије Ђакон Александра Сенића, на Светосавској академији Министарства просвете Републике Србије у Сава центру у Београду.

28. јануар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у Лазаревцу и осветио темеље за нови црквено-парохијски центар у Лазаревцу;

Одликовао чином протојереја старешину лазаревачке цркве свештеника Марка Митића и правом ношења црвеног појаса остале

лазаревачке свештенике;

Одликовао приложнике лазаревачке цркве архијерејским граматама.

29. јануар 2007:

Саслуживао, са епископом осечко-пољским и барањским Г. Лукијаном, на Светој архијерејској литургији и опелу монахињи Севастијани у манастиру Грнчарици.

30. јануар 2007:

Боравио на Војно медицинској

тургију у манастиру Јошаници и одликовао игумана овог манастира Евтимија правом ношења напдног крста.

3. фебруар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Посетио село Бабе и, у сарадњи са стручњацима – археолозима и архитектама, утврдио план обнове недавно откривене цркве из 14. века.

академији у Београду ради лечења.

31. јануар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Каленићу;

Примио министра вера у Влади Републике Србије Милана Радловића, директора Републичког завода за заштиту споменика културе Гордану Марковић и градоначелника Крагујевца Верољуба Стевановића, поводом договора о организацији прославе шестогодишњице подизања манастира Каленића;

Посетио манастир Прерадовац.

ФЕБРУАР

1. фебруар 2007:

Рад у Епархијској канцеларији.

2. фебруар 2007:

Служио Свету архијерејску ли-

4. фебруар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију и мало освећење храма у Конатицама, поводом обнове цркве Светог апостола Томе у овом месту;

Посетио, у пратњи протојереја ставрофора Драгослава Степковића, манастир Ћелије, цркву Светог Димитрија у Лазаревцу и цркву Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу где је служио вечерње богослужење.

5. фебруар 2007:

Рад у Епархијској канцеларији.

6. фебруар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију и Призив Светог Духа у Саборној цркви у Крагујевцу, поводом заседања Епархијског управног савета;

Председавао на седници Епархијског управног савета:

Учествовао у Рековцу на трибини *Духовни разговори са епископом шумадијским*.

7. фебруар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у храму Светог Григорија Богослова у Грошници и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

8. фебруар 2007:

Учествовао на седници епископа СПЦ из Републике Србије, поводом спровођења закона о враћању црквене имовине;

У Републичком заводу за заштиту споменика културе у Београду присуствовао отварању изложбе о архитектури манастира Дренче.

9. фебруар 2007:

Посетио, са директором Републичког завода за заштиту споменика културе Горданом Марковић и другим стручњацима за заштиту споменика, манастире Никоље, Петковицу, Драчу и Дивостин, поводом постављања нових иконостаса и инсталирања подног грејања.

10. фебруар 2007 – Задушнице:

Служио Свету архијерејску литургију и општи парастос у Саборној цркви у Крагујевцу;

Примио директора Комбината „Колубара“ из Лазаревца Драгана Томића са сарадницима, ради договора о укључивању овог предузећа у изградњу епархијских објеката;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

11. фебруар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Прерадовцу и ванчао Петра и Ивану;

Крстио у цркви Светог Димитрија у Крагујевцу малу Николину, унуку ктитора ове цркве господина Новице Јевтића.

12. фебруар 2007 – Света Три Јерарха:

Служио Свету архијерејску литургију у цркви Света Три Јерарха у Тополи и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Примио архијерејског намесника лепеничког протојереја ставрофора Саву Арсенијевића.

13. фебруар 2007:

Присуствовао, у пратњи свештеника Дејана Лукића, изложби наоружања и академији поводом

Дана Војске Србије (Сретења Господњег) у Дому војске у Крагујевцу.

14. фебруар 2007:

Посетио манастир Каленић, поводом радова на новом манастирском конаку;

Служио на Варошком гробљу у Крагујевцу помен савезничким медицинским сестрама из Првог светског рата;

Посетио свештеника Александра Бороту у Крагујевцу, поводом крсне славе;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу;

Посетио протојереја ставрофора Милана Бороту, поводом крсне славе.

15. фебруар 2007 – Сретење Господње:

Служио Свету архијерејску литургију у Орашцу и помен учесницима Првог српског устанка у Марићевића јарузи, поводом годишњице подизања Првог српског устанка;

Сусрео се са председником и члановима Владе Републике Србије, учесницима прославе у Орашцу;

Служио у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу помен Карађорђу Петровићу.

16. фебруар 2007:

Отпутовао, у пратњи секретара Епархијског црквеног суда протонамесника Рајка Стефановића и архијерејског намесника лепеничког протојереја ставрофора Саве Арсенијевића у Подгорицу, на позив митрополита црногорско-приморског Г. др Амфилохија.

17. фебруар 2007:

Саслуживао, на Светој архијерејској литургији у храму Васкрсења Господњег у Подгорици и учествовао у Светосимеоновској литији у овом граду;

У Цетињском манастиру поклонио се моштима Светог Петра Цетињског и руци светог Јована Крститеља;

Учествовао у Подгорици на протестном скупу поводом наметнутог решења за статус Косова и Метохије;

Посетио манастир Острог.

18. фебруар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у горњем Острошком манастиру и поклонио се моштима

светог Василија Острошког;

Посетио скит Острошког манастира Јовандол;

Поклонио се моштима светог Арсенија Сремца у манастиру Ждребаонику;

Посетио манастир Дугу.

19 – 23. фебруар – Прва недеља Часног поста:

Боравио у манастиру Прерадовац служећи прописана Великопосна богослужења.

24. фебруар 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Каленићу;

Посетио, у пратњи игумана манастира Јошанице Евтимија, епископа жичког Г. Хрисостома;

Служио, у манастиру Студеници, свеноћно бденије, поводом празника Светог Симеона Мироточивог.

25. фебруар 2007:

Саслуживао, на Светој архијерејској литургији, у манастиру Студеници;

Предводио у Крагујевцу литију поводом Недеље православља.

26. фебруар 2007:

Учествовао, на Коларчевој задужбини у Београду, на Светосимеоновској академији.

27. фебруар 2007:

Примио Новицу Јевтића, издвача, поводом договора о издању књиге „Библија за младе“.

28. фебруар 2007:

Служио Литургију преосвећених дарова у храму Вознесења Господњег у Рудовцима (исповест свештенства Колубарско-посавског архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Васкрсење и делотворна љубав у Цркви“ јереја Жељка Ивковића).

МАРТ

1. март 2007:

Присуствовао отварању Градског сајма у Крагујевцу;

Посетио манастир Каленић ради надгледања радова на изградњи манастирског конака;

Посетио Баточину и у цркви Богородичиног Рођења одредио распоред фрескописања;

Посетио Црни Као ради надгледања радова на изградњи нове цркве.

2. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Светог Димитрија у Лесковцу (исповест свештенства Бељаничког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Покајање по Педесетом псалму“ свештеника Владимира Димића).

Служио у манастиру Прерадовцу вечерње богослужење и замонашио искушеницу овог манастира Зорицу Миловановић, давши јој монашко име Ана.

3. март 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Драчи и годишњи парастос јеромонаху Авакуму.

4. март 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у храму Светог пророка Илије у Бунару.

5. март 2007:

Председавао седници Епархијског управног одбора.

7. март 2006:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Свете Тројице у Рогачи (исповест свештенства Космајског архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Јов и страдање човека“ протојереја Миленке Дидића);

Присуствовао у основној школи у Сопоту ученичком рециталу „Породица на Васкрс“.

8. март 2007:

Саслуживао, са епископом осечко-пољским и барањским Г. Лукијаном, на Литургији пређеосвећених дарова и на четрдесетодневном парастосу монахињи Севастијани, у манастиру Грнчарици;

Посетио, са епископом осечко-пољским и барањским Г. Лукијаном, манастире Дивостин и Драчу, цркве у Сушици и у Шумарицама (Крагујевац) и Богословију Светог Јована Златоустог.

9. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Свете Петке у Поточцу (исповест свештенства Темнићког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Христос – спасење, дар свим народима“ ђакон Срђана Милен-

ковића).

10. март 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

11. март 2007:

Служио Свету архијерејску литургију и осветио темеље за нову цркву Вазнесења Господњег у селу Араповцу;

Посетио Лазаревац ради надгледања радова на изградњи црквено-парохијског центра;

Посетио Аранђеловац ради

Крагујевцу;

Примио оболелог Александра Борића са мајком Мирјаном Борић.

13. март 2007:

Учествовао на седници Косовског одбора СПЦ у Београду;

Посетио село Дражевац и одредио место за подизање нове цркве;

Посетио Конатице и утврдио распоред живописа за цркву Светог апостола Томе;

Посетио председника општи-

надгледања радова на подизању оградe порте храма Светих апостола Петра и Павла и на планини Букуљи, у пратњи аранђеловчких свештеника Миће Ћирковића и Бранислава Бороте, одредио место за постављање крста Светог Јоаникија, митрополита црногорско-приморског.

12. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Светог арханђела Гаврила у Секуричу (исповест свештенства Левачког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Да сви једно буду“ ђакон Бранислава Матића;

Присуствовао, у пратњи секретара Епархијског црквеног суда протонамесника Рајка Стефановића прослави стопедесетогодишњице Привредне коморе у

не Обреновац Небојшу Ђерана и председника месне заједнице Конатица Милована Ранковића.

14. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Светог великомученика Георгија у Вишевцу (исповест свештенства Рачанског архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Стари и Нови Израил“ свештеника Љубише Ђураша);

Примио директора Градских гробаља у Крагујевцу Драгана Радовића и посетио цркву на Палилулском гробљу, ради договора о обнови овог храма.

15. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у манастиру Ралетинцу (исповест братства

манастира Денковца и Саринца и сестринства манастира Ралетинца).

16. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у Старој јагодинској цркви (исповест свештенства Беличког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Старозаветна и Новозаветна Пасха“ ђакона Мирољуба Тодоровића);

Обишао цркве Свете Петке и Покрова пресвете Богородице у Јагодини, ради надгледања радова који су току;

Посетио село Кончарево и одредио место за подизање нове цркве.

17. март 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у храму Светог апостола Луке на Младеновачком гробљу;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

18. март 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у храму Богородичиног рођења у Лоњици.

19. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Свете Недеље у Десимировцу (исповест свештенства Крагујевачког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Црква као Евхаристијска заједница“ јереја Горана Мићића).

20. март 2007:

Примио министра за рад и социјално старање у Влади Републике Србије Слободана Лаловића;

Учествовао на трибини у Смедеревској Планици *Духовни разговори са епископом шумадијским*.

21. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Свете

Тројице у Селевцу (исповест свештенства Јасеничког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Хршћанско учење о васкрсењу и смрти“ свештеника Срђана Ковачевића);

Примио умировљеног епископа Атанасија (Јевтића);

Читао Велики канон Светог Андреја Критског у манастиру Дивостину.

22. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у манастиру Никоље Рудничко;

Служио парастос пострадалим радницима Ремонтног завода у Крагујевцу.

23. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храм Светог арханђела Гаврила у Аранђеловцу (исповест свештенства Орашачког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Страдање и прослављање слуге Господњег“ свештеника Зорана Алексића).

24. март 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

25. март 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Светог Николе у Својнову;

Учествовао у Лазаревцу, са архимандритом Алексејем, на јавном представљању књиге о манастиру Светог Луке у Бошњану;

Служио вечерње богослужење у лазаревачкој цркви Светог Димитрија.

26. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у цркви Светог пророка Илије у Брзану (исповест

свештенства Лепеничког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Духовни дарови и јединство Цркве као Тела Христовог“ свештеника Немање Младеновића;

Посетио манастир Дивостин, у пратњи архимандрита жичког Герасима и архијерејског намесника лепеничког протојереја ставрофора Саве Арсенијевића, и разматрао са грађевинским стручњацима подизање манастирског амфитеатра.

27. март 2007:

Посетио епископа жичког Г. Хрисостома.

28. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у манастиру Вољавчи (исповест свештенства Опленачког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Тајна вечера као гозба љубави“ свештеника Радована Газдића).

29. март 2007:

Учествовао у раду Управног одбора „Човекољубља“.

30. март 2007:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у Великој Крсни (исповест свештенства Младеновачког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату „Велики пост као пут покајања“, свештеника Ратка Аврамовића;

Присуствовао одбрани докторске дисертације Радета Николића.

31. март 2007:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Посетио протојереја ставрофора Миладина Михаиловића у Тополи, поводом крсне славе.

